

Ex Bibliotheca
PHILIPPI HENRICI BOECLERI
Medicinae Doctoris et Professoris
Argentiniensis

Dr. med. R. Kobert.
pract. Arzt.

HARVARD
MEDICAL LIBRARY

IN THE
Francis A. Countway
Library of Medicine
BOSTON

M. Phil. Henr. Boecker.
Medic. Stud. 1739.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

D. IO. ERNEST. HEBENSTREIT

ANAT. ET CHIR. IN ACAD. LIPS. P.P. ORD.

ACAD. IMP. NAT. CVR. SODALIS

DE

VSV PARTIVM

CARMEN

SEV

PHYSIOLOGIA
METRICA

AD MODVM

TITI LVCRETII CARI

DE RERVM NATVRA.

IN

GRATIAM AVDITORVM

CONCINNATA.

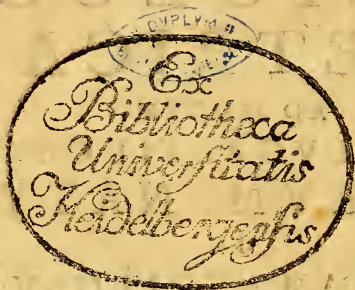

LIPSIÆ

APVD IO. CHRISTIAN. LANGENHEMIVM

MDCCXXXIX.

IN ARRESTUM
...
VSV PARTIVM
...
PHYSIOLOGIA

VIRO ILLVSTRI
IOANNI HENRICO

S. R. I. LIBERO DOMINO

DE HEVCHER

REGIAE MAIESTATIS POLONIARVM

ELECTORIS SAXONIAE

ARCHIATRO ET CONSILIARIO

AVLAE AC IVSTITIAE

SAPIENTI, BONO,

FELICI,

S. D.

A V C T O R.

* * *

DVM TE SARMATICIS AVGVSTAE DETINET ORIS
CVRA DOMVS, DVM NOSTRA SALVS, QVAE REGE
VALENTE

VNICA SVBSISTIT, TE TANTAE PONDERA VITAE
CONSILII MODERANTE, VIGET; DVM PRINCIPIS AVLA,
AVXILII, HEVCHERE, TVIS PRO PRINCIPLE VIVIT,
HEIC EGO TE, PLACIDA VITAE CIVILIS IN VMBRA,
DOCTRINA NE MAGIS VALEAS, ADMIROR, AN ARTE,
ET TIBI PRO MAGNO SYLVESTRIA MVNERE THVRA,
(NEMPE DEO, REGI, MAGNO REGISQVE MINISTRO,
INDE TIBI REFERO FORTVNAM,) GRATVS ADVRO.
ET VIRIDES LAVRVS FVLGENTIBVS ADDO COROLLIS,
QVEIS TIBI CANITIEM DEVINXIT GRATIA REGIS.
ADSPECTV TENVEM NE DEDIGNARE LIBELLVM
DEVOTOSQVE TIBI, PLACIDISSIMVS, ACCIPE CVLTVS.
A GRAVIBVS RERVM CVRIS SI QVANDO VACABIS
NE TIBI DISPLICEAT FVGITIVO LVMINA NICTV
FIGERE IEIVNAE, NEC TANTO NOMINE DIGNAE
LVCINAQVE FAVENTE MINVS NASCENTIS OPELLAE
LINEOLIS; VIDEAS VIRIDIS, QVAM CARMINE SCRIPSI
ATQVE IVVENTVTI SIMILIS VEGETAEQVE SENECTAE
EXEMPLO SIMVLACRA TVO, PERGATQVE VALERE,
TE TANTAM, QVAE SAXONIAE EST, CVRANTE SALVTEM,
AVGVSTVS, SVPERETQVE TVOS SANCTISSIMVS
ANNOS.

* * *

PHYSIOLOGIA IN GENERE.

Dic mihi Musa modos vitae legesque salutis,
Quis homo mente potens, tranquillus et abs-
que dolore ¹⁾)

Corporeos actus celebrans, animalibus vna
Motibus interne gaudet, sentitque, capitque,
Intellecta cupit, sperato fine potitur, 5
Dum sibi congenitis valet apte viribus uti,
Arbitrium mentis dum quosdam dirigit actus,
Dum sine praescitu quidam contingere mentis,
Hac etiam nolente, solent; Quis talia praestat
Spiritus? an praeter mentem motore mouemur 10
Forte nouo, quem norma vetus, diuinaque prorsus
Lex vetat inceptam cum primo stamine vitae
Deseruisse viam? Quae corporis huius origo?
Numquid ab afflatu genialis protinus aerae
Fit ratione valens homo, qui genitricis in ouo 15
Staminis instar erat, dum, postquam mascula virtus
A 3 Irruit,

1) T. Lucretius Libr. II. v. 16.

Nonne videre?

Nil aliud sibi naturam latrare, nisi, ut cum

Corpore coniunctus dolor absit mente, fruatur

Iucundo sensu, cura moerore remota.

- Irruit, ignaum motus sic concipit ouum,
 Deferat vt calyces, vterumque subire laboret,
 Sanguine materno maius maiusque futurum,
 20 Donec mense nouem vicibus per cornua flexo
 Prodeat hinc foetus propriaque calefcere vita
 Incipiat rumpatque fores, quibus itur ad auras?
 Quam tener existat, quam paruo stamine constet,
 Ex quo viuificum primo cor subsilit ictu,
 25 Non minus huic insunt duplicis primordia partis,
 Immortalis inest, qui iunctos actuat artus
 Spiritus, arbitrioque suo rem dirigit omnem.
 Seu quod vterque parens animam transmiserit illam,
 Seu quod inexistat materno spiritus ouo,
 30 Seu Deus infundat mentem nascentibus ipse.
 Materies huic omnis abest, haec nescia mortis
 Durat et eludit casus nescitque perire.
 Altera pars, corpus, fluidis per vascula motis
 Constat materieque vaga consistit vbique,
 35 Quae durare diu nescit, quam denique motus
 Destruit, euertunt miserae discrimina vitae,
 Quam peregrinarum discordia femina rerum
 Mortalem faciunt, quam bella domestica tandem
 Nexibus exfoluunt et vitae vincula rumpunt.
 40 Ardua res, tantos describere carmine velle ²⁾
 Euentus rerum; sed et haec audacia quaedam,
 Dicere velle vias, quibus, ex quo Matris in aluo
Sanguis-

2) Lucret. I. v. 137, notat:

Graiorum obscura reperta
 Difficile illustrare latinis versibus esse,
 Multa nouis verbis praesertim cum sit agendum,
 Propter egestatem linguae et rerum nouitatem.

Sanguine non proprio nutriri desit infans,
 Materiem vitae, succos, alimentaue sumat:
 Qualis ad ingluuiem potusue cibusue feratur, 45
 Hinc poscente fame pro *duris partibus* escas,
 Inde siti latices *fluidis* ardenter audente?
 Quo similes illis, quas transpiramus et ipsis
 Motibus ad vitam factis consumimus, adsint
 Humores, et vasa suo sint plena fluore. 50
 Hinc noua vitalis tonus incrementa capeſſat,
 Efficiente nouo ſemper per viſcera chylo,
 Quem variae cauſae faciunt per vaſa ferendum
 Lactea, miſcendumque ſuo cum ſanguine poſthac,
 Viuida, ne ceſſet vacuas arteria fibras 55
 Sanguine diſtintas compellere, ſicque viciffim
 Purpureos fluctus per venas reddere cordi,
 Quo conſtans humana ſalus et vita beata
 Actibus apta ſuis procul inde doloribus abſit,
 Vtque fluant ſemper latices reſſuantque viciffim 60
 Dum, quod ineſt ſpurci, per Colatoria fertur,
 Extreſimoque grauis de limine pellitur hoſpes.
 Nempe per extreſmos apices arteria fleſcit
 Intortos glomeres, quo glandula ſanguine ſarcta
 Extillet laticem, ſeu per ſpiracula mittat 65
 Rara cutis tenuem rorem ſudetque ſubinde,
 Siue ſales ſpurcos per Renis vtrinque cloacam
 Depluat vreter, miſctu veſicae repurget.
 Halitibus ſuis reſpirans fiſtula fumet,
 Nobilior ſeu lymphæ cauſa collecta ſuoque 70
 Circuitu gauifa nouo ſe ſanguine mergat,
 Et ſaliens e fonte ſuo fluat ore ſaliua
 Sit liquor Oeſophago, ſit et inteſtina cauumque
 Ventriculum falſis demulcens imbribus humor,

8 PHYSIOLOGIA IN GENERE.

- 75 Lympha mesenterio stillat, venisque feratur.
 Quidquid id est liquidi, quod nobiliore resurgit
 Fonte, subit chylum vario quem flumine passim
 Lympha redux sequitur. Renalis capsula mixtos
 Colligit et ductum Thoracis complet utroque.
- 80 Excipit hospitio socios subclavia vena,
 Candida purpureis permiscens flumina riuus.
 Haec ventrem dextri cordis dum fortiter implent,
 Aerios folles pergunt pulmonis adire.
 Aeris afflatu quo denique mobile factum
- 85 Purpureum flumen, demersum corde sinistro
 Secedat, radioque caavam distendat aortam,
 Pulsibus innumeris per corporis extima fusum,
 Quo nutrita tonum vitalem viscera praestent,
 Musculus ad motus leges se flectere possit
- 90 Officioque suo valeant sensoria fungi,
 Spiritibus celeri cursu per membra profectis,
 Quos genuit cerebrum, quos neruus ad extima ducit,
 Sanguinis electi sobolem, vitaeque ministros,
 Quis animus facit et patitur, sentitque cupitque,
- 95 Auerfatur, auet, memor est, cupit atque cupita
 Exequitur, sermone notat; Regina voluntas
 Explosam cerebro pro nutu commouet auram,
 Donec ab arbitrio dependens actio quaeuis
 Desinat, inque vicem somno suppressa quiescat.
- 100 Haec mihi Musa refer, Tantarum nomina rerum,
 Causarum nexus, latas a numine leges,
 Relligiosa doce, mentesque cupidine veri
 Illectas comple cultu, pietate, timore.

CAP. I.

DE ORTV HVMANO.

Prima Creatoris, cum mundum conderet olim,
 Cura fuit, factos homines virtute beare
 Prolifera, primaeque sinu componere matris
 Innumeram sobolem, quam feminis aura paterni
 Foecundo coitu teneris educeret ouis. 5
 Nec minor ista Deo, leges sanxisse perennes ³⁾
 Gloria visa fuit, queis se vitalia sponte
 Corpora multiplicant, quam laus est summa, creasse.
 Numine post operas, sanctam peragente quietem,
 Durat ab impulsu primo diuina potestas, 10
 Euoluit magis atque magis primordia rerum,
 Semina, quae tenui sub cortice corpora seruant
 Foeta suis ouis, quae iam nascentibus infunt,
 Progeniemque noua praegnantem prole recondunt.
 Omnibus haec eadem vitalibus extat origo 15
 Corporibus, nihil existit, nisi prodeat ouo.
 Herba, frutex, arbor, simili natalia pacto
 Concelebrant, paruae conclusa putamine glandis
 Glandiferae quondam latuerunt robora quercus.
 His quoque castus amor duplicisque incendia sexus. 20
 His quoque fers hymenaeae faces, dum mascula virtus
 Puluere prolifico gremium foecundat amatum.

A 5

Inde

3) Lucret. Lib. II. v. 247.

Quo nunc in motu Principiorum
 Corpora sunt in eodem ante acta aetate fuerunt,
 Et posthac temper simili ratione ferentur,
 Et quae consuerunt gigni gignuntur eadem
 Conditione et erunt et crescent inque valebunt
 Quantum cuique datum est per foedera Naturai.

- Inde tument ouis vteri, vegetabile germen
Sole foloque calet, viuit generatque peritque.
- 25 Nascuntur quaeuis animalia legibus istis;
Nec minimis ouo nasci natura negauit.
Sponte sua quidquam nasci causaque carere
Res indigna Deo, quem dedecet ordine nullo
Ceu casus tulerit, sua per vastissima regna
- 30 Quidquid id est, fieri, (Nihil est spontaneus ortus.)
Cuius adorandum numen natalia nostra
Omnipotente magis nutu melioreque fato
Dirigit et causas summo moderamine necit;
Vt ne massa rudis duplici de femine mixta
- 35 Mutet in humanam vitalia flamina formam,
Sed, quod diuinum mage mirandumque putatur,
Paruulus in paruo iam matris virginis ouo
Existat foetus, quem feminis excitet aura.
- Exsurgit gracili propior renalibus orta
- 40 Parua, duplex, longamque viam metitur, aortae
Progenies, maris ad geminos, arteria, testes,
Et qua *processus veli pinguedine pleni*
Ventre ruit, saliens abdomine prodit ab imo.
Annulus *obliquae* praecinctus tendine *carnis*.
- 45 Suscipit immerfam, quae dum se testibus infert
Pampinea facie fit ramosissima *corpus*,
Et ruit in testes totosque perambulat illos,
Et comites secum neruos lumbaribus ortos
Adducit, tunc spiritibus tunc sanguine turgent
- 50 Testiculi tenerisque tubis, ceu fila locatis
In glomerem flexis *Highbori corpore* fixis
Sperma vomunt, cui pars animae, cui feruidus ignis
Glutine viscoso, veluti velamine, tectus
Multus inest Vasis tandem vas pluribus vnum

Efficitur, testemque super decurrit et alte 55
 Emicat et spiras flectit, post inguine surgit
 Tendineum, sed et angustum, dum ventre sub imo
 Ingreditur medioque loco, qua stercora rectum
 Lotia vesicam complent, feruentia ponit.
 Flumina; Spermatica est vesicula terminus illi. 60
 Haec variis contexta cauis duplicataque, semen
 Afferuat, donec genialibus excita flammis 4)
 Tendineae tunicae motu perculsa, tremiscat
 Eiiciatque foras virtutem fertilis aurae.
 Musculus *accelerator* adest, sphinctereque moto 65
Bulbo cauernosus virtutibus adiuvat actum,
 Dum *transuersalis Litrique triangulus* adsunt
 Spiritibusque graues semen de limine pellunt.
 Illud in vrethram duplici se vortice mergit,
Montanumque veru radio saliente fatigat. 70
 Prostata, quae bulbo propior stabulatur vtrinque,
 Com-

4) Lucret. Libr. IV, 103.

Sollicitatur id in nobis, quod diximus ante
 Semen, adulta aetas cum primum roborat artus
 Namque alias aliud res commouet atque laceffit,
 Ex homine humanum semen ciet vna hominum vis,
 Quod simul atque suis eiectum sedibus exit
 Per membra atque artus decedit corpore toto
 In loca conueniens neruorum certa; cietque
 Continuo parteis genitales corporis ipfas,
 Inritata tument loca semine, fitque voluntas
 Eiicere id, quo se contendit dira libido.

Lucret. L. I. v. 51.

Vnde omneis natura creet res, auctet alataque
 Quoque eadem rursus natura perempta resolu
 Quae nos materiem et genitalia corpora rebus
 Reddenda in ratione vocare et femina rerum
 Appellare fuemus et haec eadem vsurpare
 Corpora prima quod ex illis sunt omnia prima.

- Committit laticem, venerisque resoluitur oestro,
 Vrethramque suis demulcet rorida guttis
 Dumque serum geniale ruit muliebribus aruis,
 75 Erigitur penis triplici de corpore factus.
 Ille *cauernoso duplici* tenet Ischion offe
 Corpore, dumque rigens *erector* musculus ortum
 Comprimit, exsurgit congesto sanguine penis,
 Glande rubens, vrethra cui dat corpore corpus.
 80 Nerus ab Ischiacis, geminis arteria riuis
 Iliacâ internâ veniens, Venaeque *pudendae*,
 Prospiciunt, dum luxurians praepudia glandi
 Dat producta cutis, penemque coronide cingit.
 Est albugineae quae testem proxima cingit,
 85 Cognomen tunicae, quam Vaginalis abinde
 Circuit et testes cum vasis laxius ambit.
 Musculus est illis diffusa carne, cremaster.
 Testiculos gemina scrotum statione recondit.
 Illud ab expansa cute cum velamine *Dartos*
 90 Efficitur septoque suo distinguitur intus
 Dum proluxa seges vasorum sanguine plena
 Irruit, Iliacis externis orta; pudendis
 Est nomen, quae per scrotum numerosa vehuntur.
 Hinc dum castus amor muliebria concitat aestu,
 95 Clitoris intendit gemino duo corpora crure
 Et penem mentita viri se *carne* potentem
Erectrice facit, surgitque ex Ischion offe.
 Labia proritant venerem nymphaeque falaces
 Vrethram circum spumant genialibus vndis,
 300 Et rugis vagina tumet; iuuenilibus annis
 Est praetensus hymen, quem myrti glandula forma
 Innocuum seruat, dum foemina virgo maritum
 Respuit, hic prima, disruptus, sanguine, nocte

Diffluit

Diffluit et castos, lacerus praeludit amores.

Est locus in pulchri sexus abdomine, peluis; 105

Hanc duo componunt expertia nominis ossa,

Nomen habent, dum nomen abest, cum coccygis osse

Et sacro, quibus vnitis fit concaua peluis,

Heic inter faecum latet vrinaeque cloacam

Sacra domus matrix paruae cavitatis, vt illa 110

Vix nucleum capiat, quae plenior, vndique turget

Mole sua, spatioque valet, quo saepe gemelli,

Cumque secundinis lymphae vis magna tenetur.

Craffitiem digiti substantia visceris aequat,

Et tenet innumeras compacto corpore cellas, 115

Sanguifluus duplicis generis quas riuus inundat.

Dum ruit innumeris arteria flexa capillis

Et tumidum viscus generoso sanguine complet,

Qualis ab Iliacis internis plurimus atque

Spermaticis, vterum, vasis vberimus intrat. 120

Respondent totidem non dispare nomine venae,

Emeritosque vehunt succos refluentibus vndis

Purpureis, dextri subituris moenia cordis.

Vis quoque neruorum se maxima viscere mergit,

Orta vel a lumbis vel ab ossis germine sacri, 125

Intercostalis sobolem communicat vna.

Matrici membrana tenax abdomine nata

Extus adest, veloque suo caua vascula cogit

Lymphaceisque suis pertexitur vndique vasis.

Amplior est fundus; ceruix angustior intus 130

Asperior rugis, matricibus ostia claudit.

Et referat, si nubilibus se proripit annis

Virgineus sanguis, soluens lunare tributum;

Vel si foecundo coitu vis mascula quondam

Prolificum semen muliebribus iniicit aruis; 135

- Excitat ingentes motus tunc casta voluptas,
 Fimbria tensa riget matricis, stringitur ala
 Plenaque maturis ouaria comprimit ouis,
 Sollicitat, patulaque Tuba, (Fallopious istis,
 140 Ductibus ouiferis quondam, noua nomina fecit)
 Extractum latebris deducit ad intima germen.
 Plasticus ille liquor, qualem genitrixque paterque
 Proiiciunt, veteri placido conformis habetur
 Materies, qua fiat homo, sententia nostris
 145 Displicet ingeniis, nec numine digna videtur;
 Oua volunt; Pater ouipara fit coniuge-felix,
 Oua parit coniux, duplicique recondita teste
 Non nisi nubilibus maturat virginis annis.
 Quo tamen instinctu calycis pomoeria rumpant
 150 Et recipi properent auidis matricibus oua,
 Ardua res dictu, seu quod matura virago
 Testiculis ouum, Veneris perculsa furore,
 Proiiciat, seu quod sorbentia vascula plenae
 Matricis fugant agiles in semine partes,
 155 Quae penetrent succos matris, quo concita molli
 Febricula tumidum genitrix exterminet ouum;
 Sive quod innumeri lateant in semine vermes,
 Omnes humanam cupidi transumere formam,
 Et turpem mutare cutim, ceu vermis ab illa
 160 Quam tenet, in muscae tentat transire figuram.
 Ingenio nimis indulgent, qui talia monstra
 Mentis alunt, vellent homines ex vermibus esse,
 Nec tamen vna potest vermes fortuna manere,
 Vnus erit, si fors faueat, quandoque gemellus,
 165 Qui volucres alas ouaria tendere versus
 Possit, et arrepto se condere mordicus ouo.
 Interea reliqui pereunt per mutua bella

Cadmei fratres, et vitam mortibus vnam
 Lucrantur: Premitur densa caligine verum;
 Clara quidem res est, sententia dispar habetur. 170
 Vix homo vitales concepit pectore motus,
 Vix saliens punctum cor, vitae robore pollet,
 Cum corpus validis tenerum progressibus auctum
 Incrementa capit materni sanguinis vsu.
 Matricis paries madido connascitur ouo 175
 Et sua sanguiferis committit vascula vasis.
 Scilicet est membrana duplex, est carnea massa,
 Quae tenerum denso cingunt velamine foetum,
 Quae, si coniectura valet, sunt corticis oui
 Progenies, harum foetus tener innatat vndis, 180
 Amnios imprimis foetum propioreprehendit
 Circuitu, purisque magis distenditur vndis.
 Extus adest Chorion, fluidis farcitur iisdem.
 Ast vrinales, perhibent, abdomine foetus
 Progressas fordes et ab allantode receptas, 185
 Seruari, donec matris puer exeat aluo.
 Fluctuat haec membrana triplex, nulloque cohaeret
 Cum matrice loco, nisi qua, radicibus actis,
 Inferitur pendetque tenax vterina placenta.
 Utque tener crescit fruiturus luminis vsu 190
 Embryo, sic nutrita simul velamina crescunt,
 Dum genitrix vtero fixam, vel lacte, placentam
 Ceu perhibent alii, vel vero sanguine, complet,
 Qui postquam fuerit teneri pro corporis vsu
 Compositus multumque simul mutatus ab illa 195
 Quam primum tenuit forma, nunc omnis in vnam
 Conspirat venam, foetusque absconditur aluo:
 Ceu vegetos succos nascentia germina sugunt
 Et tellure datas sorbent radicibus vndas.

- 200 Sic quoque funiculo dependens embryo viuit,
 Cui praeter venam duplices arteria ramos
 Largitur, necitque nodos finitque placenta,
 Sanguineosque vehit de foetus corpore riuos,
 Quos recipit genitrix; Nimirum circulus inter
- 205 Matrem progeniemque suam circumfluis extat.
 Vrachus accedit, dum se vesica tenelli
 Exonerans, medio sua lotia ventre repandit,
 Et tunicam quandam factam farciminis instar
 Hinc allantodem dictam falsugine complet.
- 210 Omphalos hinc medio susceptam corpore venam,
 Felficum qua parte lobis diffinditur hepar,
 Venoso mergit, res admiranda, canali;
 Quo mediante cauam vitalis purpura venam
 Irruit hepaticoque simul cum sanguine fertur.
- 215 Inde per auriculam dextram sociamque siniftram
 Purpureum flumen ductu moderante Botalli,
 In thalamum cordis laeuum defertur, vt inde
 Circuitus fiat teneri per corporis artus.
 Ast quoniam pulmone nequit spirare tenellus,
- 220 Sanguine pulmones debebant posse carere,
 Aere qui vacui, collapsa folle, quiescunt:
 Hinc pulmonalis rubeos arteria fluctus
 Transuersim ductos, rem sic moderante canali,
 In sibi vicinam sapienter fundit aortam.
- 225 Viuere non solo genitricis sanguine foetus
 Dicitur, et dulces, quas colligit Amnios intus,
 Absorbere dapes, ventremque liquore replere,
 Donec, mense nouem vicibus redeunte per orbem,
 Maturum foetum vitalia robora pellant.
- 230 Embryo speratas cupidus tunc appetit auras
 Angustamque domum melioris luminis vsu,

Permutat rumpitque fores et claustra fatigat
 Impulsu capitis, matricem calce lacessit.
 Ora patent vteri, membranaque rupta dehiscit.
 Ipse suis vterus conatibus adiuuat ausum, 235
 Ingeminansque graues nisus, fastidia longa
 Ventre suo pellit; natalis diffluit vnda,
 Et caput infantis membranas vertice pulsat
 Angustisque viis adspirat ad aëris vsum.
 Mollia, quae nondum futuris firmiter haerent, 240
 Infirmi capitis cedunt ciuilitèr ossa,
 Fonticuloque suo sese componere norunt.
 Fronis duplici, nondum solido, se complicat osse,
 Occiput e quatuor commissum mobile frustis
 Flectitur, angustisque viis accommodat ossa, 245
 Sicque labore suo vitam sibi comparat infans,
 Atque secundinas, (partu, quod nempe secundo
 Secedant vtero, dictas) post terga relinquit,
 Fune suo circa collum pectusque ligato
 Emergit fruiturque madens vitalibus auris, 250
 Congenitoque sibi nunc solus sanguine viuitt
 Solicitatque nouam vagitu paruulus auram.
 Obstetrice manu tunc chorda cruenta ligatur,
 Funeque subsequitur demum protracta placenta
 Contrahiturque dolens vterus, multumque cruoris 255
 Euomit; inde redit contracto pristina forma
 Et purgamentum lochiis fluitantibus exit.

C A P. II.

DE HOMINE NATO.

Vix hominis nati pulmones aëre turgent,
 Cum noua lex vitae fertur, propriusque parari
 B Inci-

- Incipit et toto decurrere corpore sanguis.
 Pulmoque nunc contracta prius spiracula pandens
- 5 Sanguine turgescit, clauduntur vasa prioris,
 Qua fuerat foetus praecclusus ab aëre, vitae.
 Nunc cruor e *dextro* cordis pulmonica vasa
 Ventriculo petit, et vena mediante *sinistro*
 Redditur, et pulsu procul euibratur aortae:
- 10 Tunc petit ore cibos infans, stomachoque recondit,
 Digerit, in chylum mutat, quo lactea vasa
 Excipiant succos, queis purpura sanguinis exit.
 Nempe poros aperit, postquam nouus alluit aer,
 Densa cutis, tenuisque vapor transpirat vbique.
- 15 Inde datur vacuum, tunc sentit inania vasa
 Spiritus et ficas fauces violenter adurit
 Hinc sitis, inde fames; quamuis, sitiatne tenellus
 Esuriatne magis puer, an patiatur vtrumque
 In dubio maneat. Mammis petit ille forores
- 20 Dilectae matris sitibundaque labra papillae
 Admouet, et sit lacte satur, quo nectare plena
 Vbera iam fuerant, prius ac gratissimus hospes
 Expectatus adest; Maxilla quiescit inermis
 Manducaturque nihil, nondum virtute coquendi
- 25 Pollens ventriculus fluidissima pabula sorbet.
 Mamma coquus struit hasce dapes, motuque salubri
 Maternos succos in candida flumina vertit.
 Nec nisi nubilibus, paribusque subire maritos
 Virginibus mammae molli de pectore surgunt,
- 30 Substrataeque cuti turgent, dum rubra papilla
 Lactiferos ductus punctis salientibus aptat.
 Mamma parenchymatis species, (sit salua loquendi
 Formula,) vel, magis si placeat, nisi glandula, nil est.
 Fluctuat haec mediaque cutis pinguedine fertur

Sanguineos illi riuos mammaria vasa
 Cum neruis mittunt, fluit hinc lac, feruidus humor, 35
 Compositum terra, dulcique cremore feroque.
 Nerueus ille liquor si cui se prodigus vnquam
 Insinuat liquido, largo se flumine certe
 Immittit lacti, maternae Spiritus aurae 40
 Ore fluit soboli, dum suggerit vbera mater
 Vrget amor, stimulat genitricem grata voluptas
 Mamma riget, rubeam stringit tentigo papillam.
 Scire decet cur lac generent prius vbera nullum,
 Quam fuerit medium de toto tempore tempus, 45
 Matricis grauidae, superatis nempe viginti
 Hebdomadis, Luna quater excurrente, peractum?
 Vbera iam matris fuerant hoc nectare plena,
 Pingue tamen minus est, grauidae quod ab vbere
 matris
 Extillat neque lac prorsus, neq; lympa, Colostrum, 50
 Sed medii generis, neque pinguibus vbera guttis
 Luxuriant, nisi, qui foetum nutriuit, abinde
 Exhaustis lochiis, versus mammaria tendat
 Vasa, cruor, febrisque prius, cui lactea nomen,
 Concutiat tremulos, hinc aestu concitet, artus. 55
 Tunc demum mammae destillant imbribus albis.
 Lacte, ferunt, primo, veluti medicamine quodam
 Viscera purgari, dum fardus faecibus infans
 Haecenus occluso purgat meconia ventre.
 Aetatis primo lactans infantulus anno 60
 Vbere materno gaudet: maturior aetas
 Consistente magis nutriri postulat esca.
 Prouidet, alueolisque suis natura latentes
 Educit dentes, maxillas ossibus armat,
 Antequam quam primus duodenis mensibus annis, 65
 B 2 Finit,

- Finit, instruitur puer incisoribus octo;
 Inde parit quatuor praegnans gingiua caninos
 Denique paulatim se paulatimque molares
 Proripiunt latebris, nec septimus ingruit annus,
 70 Quam dentes gingiua decem per vtramque locarit
 Maxillam, validisque cibus nunc corruat armis.
 Tardius erumpunt reliqui iuuenilibus annis.
 Scilicet vt duris paulatim adfuescimus escis
 Ceu robusta magis solidos venientibus annis
 75 Membra cibos poscunt, sic dentis germina surgunt.
 Hinc quoque primores, dum septimus effluit annus,
 Alueolis cedunt, incisor itemque caninus
 Effluit, excedunt itidem quandoque molares,
 Interitu veteris dentis fit origo nouelli.
 80 Tertia nec raro pueros dentitio vexat.
 Molle rudimentum dentis cuiuslibet extat,
 Natalique die prius est; gingiua profundos
 Excitat e thalamis, consumitur vnus ab vno,
 Planta velut radice latet, nec germinat ante
 85 Quam sol vere nouo radiis genialibus instet.
 Denique firmantur meliori robore cuncti
 Sufficiuntq; cibus, tunduntque moluntque secantque
 Omnia. Quo propius puerilibus imminet annis,
 Quo magis incrementa capit, quo viribus infans
 90 Auctior euadit, mutantur robora motus
 Ossa puta: Coeunt futuris concaua caluae
 Ossa suis, stabili fons pulsans clauditur osse,
 Vertebra, coxendix, committunt ossa puncta.
 Confluit os sterni, mutantur in artubus ossa.
 95 Nec tamen ante suis coeunt processibus illa,
 Quam se consistens hominis formauerit aetas.
 Vtque magis iunctis firmantur ab ossibus ossa

Sic puer incedit pedibus, nec musculus ante
 Fortiter ossa mouet, quam si magis ista rigescant,
 Nec potuit vel velle puer, vel tendere versus 100
 Propositos fines, nisi praestent robore membra,
 Haec simul ac virtute toni satis aucta fuerunt,
 Imperio parent animae, quae sensibus vsa
 Paulatim ratione valet'), linguaque ministra
 Explicat ingenii vires formatque loquelam. 105
 Interea primae decurrunt heptadis anni,
 Fibraque fit virtute potens, nutritur abunde,
 Progreditur propiusque venit iuuenilibus annis
 Auctus homo membris, animo, septemque bis annos
 Emensus, iuuenis nunc denique suscipit esse. 110
 Sanguine luxuriat, post sese pulchrior ipso
 Intendit neruos et vires viribus auget.
 Plus virtutis habens quam quae pro corpore solo
 Sufficit augendo, vacuos nunc semine testes,
 Prolifico natura ferax complere laborat. 115
 Pubescunt maribus molli lanugine malae,
 Rauca magis vox est et masculus incipit ardor,
 Et tener affectus placidos praeludit amores.
 Prominulae pulchri sexus praecordia mammae
 Vbere praecingunt, sanguis lunare tributum 120
 Exsoluit, matura viro fit blanda puella,
 Sicque venit meliore modo perfectior aetas
 Ossaque subsistunt postquam ter septimus annus
 Ingruit, augmentum cohibens sistensque staturam.
 Dum dubium superest, iuuenes audire virine 125

B3

Aut

Lucret. L. III. v. 450.

Inde ubi robustis adoleuit viribus aetas

Consilium quoque maius et auctior est animi vis.

- Aut adolēscētes possint, an vtrumque vocari.
 Fibra riget, cordisque vigor tunc plurimus extat.
 E cerebro ruit ad partes violentior ignis,
 His rident charites annis et amabilis Hebe
 130 Complet abundantī vitalia membra fluore.
 Vltērius natura vetat protendere vires.
 Quin potius, dum quarta decas natalibus actis
 Ingruit annorum, tantisper fibra fatiscat
 Rugaque per faciem paulo numerosior extet,
 135 Robora sufficiant tantum, citiusque fatiget,
 Membra labor, morbique magis grassentur in artus.
 Tunc homo praeteritos primum desiderat annos,
 Tetra libido fugit, veneris fit frigidus ignis,
 Solicitatque minus mentem, quae conscia fati
 140 Immortale petit, ducta compefcit habena
 Sanguineos animae motus, virtuteque praestat.
 Ista sit in voto cunctis mortalibus aetas,
 Hanc optate, viri, qua mens exercita longa
 Annorum serie tantum se dotibus effert
 145 Ingenii, quantum praeterlabentibus annis
 Praepropero gressu declinat cana senectus 6)
 Nunciat hanc languor; venturam marcida membra
 Et male nutriti praedicunt corporis artus,
 Canities niueos tingit candore capillos.
 150 Caluities aegros deturbat vertice crines.

Mem-

6) Lucret. L. III. v. 452.

Post vbi iam validis quafatu' st viribus aevi
 Corpus et obtusis ceciderunt viribus artus
 Claudicat ingenium delirat linguaque mensque
 Omnia deficiunt, atque vno tempore defunt.

Lucret. L. II. v. 141.

Quandoquidem grandi cibus aevo denique defit.

Membra tremore fluunt, hebetes discordia rerum
 Obtundit sensus, vacillant robora motus
 Defluit alueolo molitor, nec spina staturam
 Erigit et morbus tandem fit tarda senectus, 155
 Nec virtus animi constat memoremque vigorem
 Infringunt hebetes nerui sensusque remittunt
 Interni, puer inde senex bis dicitur esse.
 Est aliquis numerus, qui feros diuidit annos
 Omnis habet quaedam discrimina septimus annus, 160
 Est aliquis criticus seu climactericus annus.
 Septenum nouies si quis superauerit annum,
 Defunctus magno rerum discrimine fertur.
 Prouidet his rebus DEVS ET NATVRA ministra,
 Qua non forte nouum mortali in corpore numen 165
 Innuimus: nexum caesarum dicimus ILLAM.
 Sunt faciles animae motus connataque nobis
 Ad sanam, vegetamque diu molimina vitam.
 Nempe salutaris, nobiscum nascitur artis
 Instinctus medicusque magis natura putanda, 170
 Quam qui successu dubio medicamina miscet.
 Est quaedam virtus animae qua congrua nobis
 Materies cupido sapienter quaeritur ore.
 Selectis alimenta cibis potuque salubri
 Praesidium dandae sunt seruandaeque salutis. 175
 Prouidus est aliquis custos in limine vitae
 Appetit hic quandoque cibos fastidit eisdem
 Hunc audi, sic saluus eris, docet ille ferarum
 Agmina, quo sapidis distinguant toxica plantis.

DE ACTIONE ORGANORVM
IN ALIMENTA.

Quamprimum vacuas fecit nutritio fibras ⁷⁾
Et perspiratus depleuit vascula succus, ⁸⁾

Exoritur sensus, qui poscit pabula vitae

Et simili nobis suppleri vascula succo

5 Imperat, exhaustum stimulante cupidine ventrem.

Prima fitis fauces crepitantes vssit, et ante

Quam stomachus docuit ieiuni murmura ventris,

Nascentes homines inuasit prima voluptas

Irriguum guttur solari lacte parentis.

10 Nunc quoque grata magis solidis sunt *pocula* mensis.

Longa fames minus adducit discrimina vitae.

Quam clamosa fitis, quae pectora fortius vrit.

Est fitis instinctus lingua vel faucibus ortus

Implendi sapor buccas stomachumque liquore,

15 Quo spissus mordaxque sua falsugine sanguis

Dilutus fiat, tunc liberiore per artus

Circuitu ruat et plenis sua vascula riuus

Impleat officioque suo fungatur vbique.

Cau-

7) Lucret. Libr. II. v. 878.

Ergo omneis natura cibos in corpora viua
Vertit et hinc sensus animantium procreat omneis.

8) Lucret. Libr. IV. v. 861.

Multaque per sudorem ex alto pressa feruntur
Multa per os exhalantur, quum languida anhelant
His igitur rebus rarefcit corpus et omnis
Subruitur natura, dolor quam consequitur rem
Propterea capitur cibus vt suffulciat artus
Et recreet vireis interdatus atque patentem
Per membra ac venas vt amorem obturet edendi.

Cauſa fitis ſunt, excreti de corpore ſucci,
 Halituoſa cutim perſpirans fortiter aura,
 Vrinaeque fluor, vel parciore ore ſaliua,
 Terrenique cibi, falſi vel aromate mixti,
 Tractus anhelofis praecipue pulmonibus aer,
 Vel ſiquis corpus motusue calorue fatigat.
 Tunc fitis infeſtat fauces, tunc ſpiſſa ſaliua
 Albicat et falſos diſpergit in ore ſapores,
 Ipſeque ventriculus feruentes concipit aeſtus,
 Hinc patitur, celerique magis cor ſubſilit ictu,
 Inde ruit feruens languentes ſanguis in artus,
 Hinc vrina rubens mordentes depluit vndas.
 Simplicior potus ſed et inde ſalubrior, vnda,
 Quam non illuuias peregrina faece remiſcet,
 Quae faciem nitidae cryſtalli lucida monſtrat,
 Non olet, innocuo gelidiſſima fonte ſcaturit
 Vel puteis trahitur, quos plurima ſternit arena
 A pecorum ſtatione procul, procul inde Cloacis
 Atque metallorum venis, tellure ſub alta
 Effoſſos validoque ſimul munimine cinctos.
 Vnda placet rapidi decurrens Fluminis alueo,
 Et quae ſicilibus vasis ſeruatur ab imbre.
 Abſit ab humano ſtagnorum pectore potus
 Vnda lacus abſit, nec nudo vaſe bibatur
 Quae ſtetit, et radiis ſolaribus uſta caleſcit.
 Limpida ſi fuerit, facili per viſcera motu
 Tranſit et optato recreat ſolamine guttur
 Aptaque ſit teneris vasis, nihil iſta moratur
 Corpore, ſed reſluit per colatoria prompte

- Illa sales soluit, rapidos haec supprimit aestus 9)
 His valuit multum potis antiquior aetas.
 50 Vina tamen nihil inde vetat frigentibus vndis
 Misceri, Rheno quondam Bacchoque licebat
 Esse simul nec grata minus sic pocula fiunt.
 Ast vinis aestum restringere velle meracis
 Et lachrymis vuae salientia vasa replere,
 55 A ratione procul distat, nec ab arte probatur.
 Si qua meraca bibis, pellucida vina bibantur,
 Annosum decet esse merum, grauitate virili
 Extimulet linguam, celeri per viscera cursu.
 Abscedat potoque diu mens sana supersit.
 60 Dulcia vina nocent, nec vina rubentia profunt.
 Ignis inest istis adstringunt fortius ista.
 Lacte diu lactisque sero vixisse feruntur
 Belligerae gentes; nec turpis ab vberē vaccae
 Insipidusque fuit potus sitientibus olim.
 65 Nunc quoque lac bibitur vitae campestris alumnis.
 Ast sitis hoc aeuo discordia pocula poscit,
 Mille modos dedit ingluuies, queis potus adulter
 Efficitur, struit insidias vesana libido,
 Pabula dat morbis nocituraque pocula miscet,
 60 Mulsa bibunt alii, tostis fera iuscula granis
 Ars facit, his auide vinum forbetur adustum,

Osque

9) Lucr. L. IV, v. 868.

Humor idem discedit in omnia, quae loca cunque
 Poscunt humorem, glomerataque multa vaporis
 Corpora, quae stomacho praebent incendia nostro
 Dissipat adueniens liquor ac restringit, vt ignem,
 Vrere ne possit liquor amplius aridus artus
 Sic igitur tibi anhela sitis de corpore nostro
 Abluitur, sic expletur ieiuna cupido.

Osque fat epoto fumans ab aromate foetet
 His Thea decoquitur: Cereuisia perplacet illis
 Zytha placent vario cereali semine cocta.

Sola tamen nequeunt producere pocula vitam ¹⁰⁾ 75
 Sunt solidae partes, sunt viscera, musculus, ossa;
 Consistente cibo nutriri conuenit illa.

Inde fames solidas desiderat, appetit, escas,
 Instinctusque monet, quo quis de pluribus, illas
 Eligat et cupido selectas ingerat ori, 80

Quae mage conueniunt, et alendi robore praestant,
 Nausea dum reliquas, nocituras forsitan, odit
 Ceu pecus a sapido lethales gramine fungos
 Arcet et immanes distinguit odore cicutas.

Ast homini nocet ingenium, nec percipit ille 85
 Naturae monitum, nec mensae simplicis usum
 Callet et in proprio gladium sibi gutture figit

Mixta nocent, laudat mendaces lingua sapes ¹¹⁾
 Et speciosa libens depascitur ore venena,
 Innumeras non arte bonas, quin arte nocentes 90

Ingerit ore dapes et ventri ingurgitat escas
 Elixas, pistas, coctas, sartagine frixas
 Assatas tostasque simul, vel si qua supersunt
 Delirante coquo grauidae ludibria mensae,

Quae

10) Lucr. L. I. v. 809.

Et nisi nos cibus aridus et tener humor
 Adiuuet, amisso iam corpore vita quoque omnis
 Omnibus e neruis atque ossibus exsoluatur.

11) Aurel. Prud. Hamartig. v. 321.

- - Numquid madido sapor inditus ori
 Viuit ob hanc causam medicata vt fercula pigram
 Ingluuiem vegetamque gulam ganeonis inescant
 Per varios gustus instructa vt prandia ducat
 In noctem, laearetque grauem sua crapula ventrem.

- 95 Quae stomacho suscepta parant ciuilia bella
 Deprauant chylum venasque humore rebelli
 Et varii morbi foecundo femine complent.
 Sufficit ingenuus, qui simpliciore paratur
 Arte cibus, coquus ipsa fames et parca voluptas
- 100 Admoueat mensis, ientacula, prandia, coenas.
 Seu vegetans natura ferat cerealia dona,
 Tritica, farra, nouoquo fiat polline panis,
 Quo Deus humano generi nil gratius vnquam
 Corporeas inter dotes pro munere misit;
- 105 Seu placeat mensis olerum frugalior vsus
 Et grauis autumnus mittat mitissima poma
 Seu pecus, armentum, pisces volucresque feraeque
 Morte sua praestent humanae pabula vitae.
 Caseus vberibus detracto lacte paretur,
- 110 Aut presso fiat mollis pinguedo butyro;
 Seu genitrix tellus falsis sal fontibus edat
 Fossilibusque finat gemmis sibi viscera rumpi,
 Littoribusue maris falsas sol decoquat vndas
 Seu tellure sua niger Indus aromata mittat.
- 115 Quidquid id est, quocunque modo sit denique
 mixtum,
 Excipitur labris; Tricenos horrida dentes
 Armata in adpositas mensas maxilla, secatur
 Caeditur aut molitur, diffractaque fercula fiunt
 Mollia contritu, subeunt miscente saliuam,
- 120 Fitque bolus laeuis, quem deglutire labore
 Non adeo magno cupientia guttura possint.
 Qui bene manducat, qui nouit dentibus vti
 Dimidia stomachum praeuertit parte laboris.
 Hinc maxilla duplex fortissima conferit ossa
- 125 Mobilis inferior committit temporis offi

Immergitque caput fossae, quam vincula stringunt
 Articulumque suo praestant velamine tutum.
 Ast immota manet maxilla suprema suosque
 Opponit stabiles dentes et forcicis instar.
 Dissecat in medio susceptas fortiter escas. 130
 Osse coit duplici, cavitatis est intus utriusque
 Scilicet Highmori quod vulgo dicitur antrum.
 Dente pari gaudent maxilla suprema vel ima
 Quem natura ferax tenera mucidine factum
 Excitat, eque statu molli florente iuuenta 135
 Corporis humani durissima mutat in ossa
 Nervus inest illi, sunt perflua sanguine vasa,
 Quae maxillari demersa foramine pergunt,
 Nuda corona quidem cunctis, sed succida radix
 Figitur alveolo dum se periosteon illi 140
 Adplicat et fixa iubet in statione manere.
 Et nutrit sensumque facit prohibetque moueri,
 Gingivis socias operas praestantibus una
 Quas caro sanguiflua componit perflua vasis,
 Glandula quam numerosa facit cumulatque saliva. 145
 Ergo suis armis pollens maxilla ciborum
 Duritiem superat tunditque fecatque minutim
 Dissociat fibras et pultis imagine donat
 Viribus inferior propriis maxilla mouetur,
 Dum *caro* quae *cuneo similis procedit ab ossis* 150
Parte palatina vel ab eius provenit *alis*
 Massesterque trahunt Crotaphites attrahit una
 Inque plagam mouet oppositam *bis tendo digaster.*
 Et substrata cuti caro dicta, *platysmamyoedes.*
 Interea saliens spumas agit ore saliva 155
 Luxuriansque suo passim de fonte scaturit
 Hanc generat primum demersa sub aure parotis,

- Hinc pluit in buccas ductu mediante Stenonis
 Dulce serum; similes diuersis fontibus vndas
- 160 Effundit ductus quem tu Warthone dedisti,
 Has maxillaris de sanguine glandula suxit,
 Tu quoque magne nouum ductum Riuine dedisti
 Quem Bartholinus quoque detexisse videri
 Vellet, at hanc famam Tibi nos adscribimus vni
- 165 Humanae tamen hic linguae non infuit vnquam.
 In canibus ductum quoque Nuckius explicat vnum.
 Quos male quaesuit Coschwitz venasque putauit
 Esse nouos ductus, hos Tu sub tegmine linguae
 Gloria Pliffiadum nobis, Walthere, dedisti.
- 170 Est aliquod coecum dictum linguale foramen
 Quod laticem plorat similem memorante Vatero.
 Glandula, quae fauces complet tunicamque palati,
 Et tonsilla duplex numerosaque glandula linguae,
 Singula, fonte saliuali sine nomine, gaudet.
- 175 Ergo saliuua cibos mansos fractosque minutim
 Mixta subit soluitque sales praestatque saporem
 Hinc bolus irriguo dum passim voluitur ore
 Faucibus apprimitur linguaque mouente mouetur,
 Immerfusque gulae sinuoso voluitur Isthmo
- 180 Est aliquis sphincter cui stilus fila cricosque
 Et Thyros et Cephalos mittunt ossisque hyoidis
 Cornua, vel linguae basis, hinc tot nomina flectit
 Musculus oesophagum diuerso tendine stringens
 Quot veniunt carnes diuersis partibus ortae.
- 185 Dum deglutimus, praecclusum glottidis antrum
 Permanet excluditque cibos epiglottide pressa
 Ne bolus illapsus spirantia supprimat ora.
 Hinc freta clauduntur ducto nasalia velo
 Sicque per oesophagum, fibra motrice iuuante,
- Quae

Quae duplicis generis, spiralis longaque, prostat, 190
 Pondere pressa suo per pectus depluit esca.
 Et longum metitur iter qua vertebra colli
 Adiacet hinc, illinc accumbit fistula spirans.
 Dumque subit iugulum, pulmonem tangit vtrumque
 Oesophagus; porro salienti iunctus aortae 195
 Accedit septo, qua musculus infimus eius
 Tendine finitur duplici, stomachoque quiescit.
 Hinc bolus angusto spatio progressus, in amplum
 Ventriculum ruit et tumidum potuque ciboque
 Efficit, inde fames cessat votoque potitur. 200
 Ventriculus versus dextram de parte sinistra,
 Flectitur vtriculi modo duo cornua pandit.
 Incumbente sibi premitur diaphragmate plenus,
 Et riget, infarctusque cibus epigastrion implet.
 A dextra iecori, laeua de parte lieni 205
 Adiacet et colon subtus sibi foedere iungit.
 Pancreas a tergo est, paruo magnoque tenetur
 Omento, duplici sese determinat ore,
 Altior est stomachus depressior ore pylorus.
 Musculus ipse cauus, tunicis per strata locatis 210
 Efficitur quatuor; stomachum membrana coercet
 Extima, subsequitur celloso Ruyschia dicta,
 Inde subest duplici fibrarum carnea tractu
 Quam faciunt fibrae longae flexaeque per orbis.
 Post celloso recens, Albinia dicta, locatur, 215
 Neruea subsequitur, densis, riget intima villis.
 Sunt quoque qui tunicam statuunt per vascula factam,
 Quis veniat redeatque cruor, quis lympham recurrat.
 Gastrica, coeliacae soboles, arteria prima,
 Altera, quam dextra iecoraria parte reflectit 220
 Tertia quam magno producit splenica trunco

- Germinibus missis subtilia vascula neſtunt.
 Respondent totidem venae venamque lienis
 Ex minimis magnam riuus labentibus, intrant.
- 225 Copia neruorum membranis mittitur istis,
 Intercoſtalis neruus dorſalibus auctus
- 229 Accedente vago communia foedera neſtunt,
 Gaſtricus hinc plexus ſummus formatur et imus
 Cui ſimul hepaticus plexus, cui ſplenicus idem
- 230 Hinc et renales, vberriſima vascula ſpargunt.
 Affluit hiſce viis villoſae repanditur omni
 Et medias eſcas penetrat praefantior ignis
 Spiritus; huic cedunt parentque fluuntque comeſta.
 Et, quam quae fuerant, longe diuerſa reſurgunt.
- 235 Succurrit villis deſtillans gaſtricus humor, (tem
 Quem non durus acor, quem non fermenta poten-
- 239 Efficiunt nec qui vicino ſplene ſcaturit,
 Sed qui vitali multum ſalſugine praefat,
 Oeſophagi liquido ſimilis, ſimiliſque ſaliuae.
- 240 Hic agit, mouet, inuertit, mutatque fouetque
 Soluit et attenuat, ſuperat mollitque coquitque
 Pocula mixta cibis, alimentaſque prolicit illis.
 Dum valide ſtringunt motrices robora fibras,
 Contrahit expanſas tunicas, vrgetque premendo
- 245 Fercula ventriculus, ſubigitque teritque molitque
 Criſpatur rugis, ſeſeque reuoluit in ipſum.
 Naſcitur hinc chymus, rudis indigeſtaſque maſſa,
 Nec nutrire potens, quapropter valua pylori
 Praeftruitur, ne crudus adhuc nec coctus abunde
- 250 Profluat e ſtatione cibus, nam valuula ſinem
 Ventriculi tenſa circum cuſtodit habena.
 Actio ventriculi ſolet hiſ digeſtio dici,
 Coctio, fermentum, triturae perplacet illis.

- Vt, velut ex musto fiunt feruentia vina,
 Sic quoque mutetur regni vegetabilis esca. 255
- Si fuerint carnes, nonnulla putredinis esse
 Censetur virtus, quo succidus exeat humor.
 Adiuuat hunc actum nisus diaphragmatis ingens,
 Adiuuat incumbens hepar dum pondere pressus
 Ventriculus gemit atque cibos violentius vrget. 260
- Musculus expansus iuuat ex abdomine natus,
 Rectus et obliqui Transuersus, Pyramidalis,
 Quis veluti praelo mollis contunditur esca
 Et fluit atque negat retineri velle pyloro.
 Effluit e stomacho tandem, digestus abunde 265
 Chymus, contigui duodeni viscere mersus
 Sorte noua fruitur, fit chylus abitque, priori
 Dissimilis formae, succo meliore superbit
 Postquam Pancreatis liquor huc confluit itemque
 Flaua dedit bilis riuos et flumen in vnum 270
 Cystidis et iecoris sese demersit amaror.
 His succis chymi mutatur pristina forma.
 Particulae coeunt et fortia vincula nectunt,
 Abscedunt faeces nec lactea flumina turbant.
 Aduena sic magis atque magis cibis, aptus ad vsum 275
 Corporis efficitur, sumitque domestica iura.
 Conglomeratarum princeps et maxima quaedam
 Glandula ventriculo prope subiacet, illa vocatur
 Pancreas idcirco, quia carnibus omnibus vna
 Praeualet et sapidis res est gratissima mensis. 280
 Corpore concrefcit, cuius substantia vasis
 Perflua sanguiferis (arteria, vena lienis
 Prospiciunt,) multis etiam plenissima neruis
 Ventriculi plexu missis; est machina per quam
 Lympha tenax, dulcis, spumans, similisque salinae 285

Efficitur. Primum paruis e fontibus orta
 Effluit hæc, ductu, qui toto viscere surgens
 Tenditur in longum, magis et magis auctus abinde
 Egreditur, tandem duodenum perforat imum

290 Communi subiens vna cum felle papilla.

Quod secus in brutis sapiens natura peregit
 Fel quibus hinc, et pancreatis liquor effluit illinc,
 (Conditio par est quandoque hominique feraeque)
 Ast homini, ne fel duodeni viscus adurat,

295 Inque cauo tenero lethales concitet ignes
 Effluit in ductum liquor hic spumofus eundem.
 Permixtus chymo syluestres glutine partes
 Obducit prorsusque ligat. Liberrimus istis
 Redditur auspiciis chylus, faex improba cedit.

300 Praeterea num pancreatis liquor effluat acris
 Fermentine vices gerat an contrarius *isto*
 Sal latitet *fluido*, quod amicum concitet aestum,
 Non patet, et vexat mentes sententia discors.
 Confluit hoc itidem duodeno felleus humor

305 Dissimili constans sale dissimilique sapore,
 Nec color vnus inest; bilem iecur expedit vnam
 Altera folliculo fellis collecta diuque
 Asseruata tenax, flauescens, prorsus amara
 Communi fluit, hepaticae commixta, canali.

310 Fecit vtramque iecur, quod sanguificasse putatum
 Antiquis fuerat, nunc purgat felle cruorem.

Hoc hypochondriaca dextra regione locatur :

Massa grauis, cuius stomachum pars concaua spectat
 Et vacuum tegit et colo connascitur alto

315 Et curuaturam duodeni suscipit omnem.
 Gibbere conuexo septi se fornice condit
 Perque ligamentum latum connectitur illi

Cui, qua bilificum viscus diaphragmate pender,
 Nomen ab officio datur, est laterale sinistrum,
 Est, quod vena fuit quondam nunc chorda, rotun- 320
 dum.

Pars iecoris conuexa lobis distincta duobus,
 Concaua pars itidem lobulo discreta minore
 Cernitur, huic nomen dederat Spigelius auctor
 Cui prope sunt gemini lobuli, cognomine portae.
 Antiqui dixere Pylas, has maximus inter 325

Venarum fluuius simili cognomine Portae
 Dictus, adit iecur et prorsus demergitur illi
 Et spargit ramos et visceris intima complet.
 Confluit hoc trunco vicini vena lienis
 Cui sese insinuant haemorrhoidalia vasa 330

Quam duodena subit, quam gastrica dextra, sinistra.
 Hanc et epiploicae cumulatis fluctibus augment
 Vena mesenterio veniens interfluit omnis.
 Vix adiit portae iecoris penetralia truncus
 Cum se mille modis per totum disiicit hepar 335

Inque sinus ruit et minimis radicibus actis
 Vertitur in glomeres, queis paruula glandula fiat
 Innumeris connexa modis : Hinc fellis origo
 Quod simul ac pingui secessit parte cruoris
 Felliferosque poros subit et post flumine magno 340

Per ductum ruit hepaticum, qui pluribus vnus
 Nascitur, hepaticam bilem committit eodem
 Folliculi cum felle loco ; duplicataque bilis
 Mixta ruit, ductus qua parte Choledochus exit
 Folliculus fellis totidem, quot concaua quaeuis 345

Viscera, membranis constat, iecorique cohaeret.
 Diuiditur fundo, collo, gracilique canali
 Valuula quem numerosa fecat, dum cysticus audit.

Hinc et fellifero ductu committitur vno.

- 350 Bilis si quam cystis habet, flavescit, amara est
 Hepaticae nihil est similis; seu fontibus illa
 Exeat e propriis, iecorisque a viscere surgat,
 Hinc propiore via membranas cystidis intret
 Vel pars hepaticae per collum Cystidis intret
- 355 Folliculoque diu mutet detenta saporem.
 Surgit ab hepaticis arteria cystica ramis,
 Nomine consimili respondet vena, nec illi
 Nervus abest: Sic fella nouo de sanguine fiunt,
 Qui, fatur omenti pinguedine, feruida praestat
- 360 Incrementa nouae bili, sed chylus an ipse
 Mixtus eat fellique nouum det lacteus ortum,
 In dubio res postea manet. Tunc felle parato,
 Qui superest, omnem, sorbet caua vena cruorem.
 Haec vbi collegit reduces ex artubus imis
- 365 Et lumbis succos, haec postquam flumine magno
 Spermaticas hausit venas et siqua recurrit
 Testiculis, vtero, iecoris nunc sanguine diues,
 Euadit septumque subit cordique propinquat.
 Est quoque coeliacae dexter *iecoraria* ramus
- 370 Quae vegetis hepar succis *arteria* complet
 Hepaticum nerui plexum sortita sodalem.
 Omnibus ingressis iecori Glissonia vasis,
 Capsula circumquaque iacet, clauduntur, eadem
 Felliferi ductus lymphamque vehentia vasa.
- 375 Sed non sola manet secreti gloria fellis
 Hepar, habetque lien partem, iecorique ministrat,
 Scilicet haec dubias tenuit sententia mentes,
 Quale sit officium splenis? num gastricus illo
 Secedat liquor, an risus ludibria formet,
- 380 An venerem praestet, sterilem sectusque maritum
 Efficiat,

Efficiat, num sanguis ibi sua stercora ponat?

Id tamen a vero procul haud censetur abesse,

Materiem fellis primum sub viscere splenis

Disponi magnaue iecur sic parte laboris

Hoc paruum iecur, antiquis vox nota, leuare,

Postquam splen tumidus felli praelusit amaro.

Edocet id maior pro paruo viscere vena

Quae ruit in portae spatioso flumine venam

Pendulus est hypochondriaca regione sinistra

A septo stomachoque lien, per gastrica vasa

Queis breuium nomen, nexu committitur arcto,

Fluctuat omento, colo renique sinistro

Pancreatique tenet, formâ, quam lingua bouina

Exhibet, atque nothas costas abdominis ambit.

Membranam propriam circum sua vascula tensam

Possidet et cellis numerosis, farctus, abundat.

Coeliacæ soboles arteria splenica, viscus

Implet et adducit maiori flumine succos

Quam queis nutrirî tam paruum viscus oportet.

Illi praecipites cellarum concaua supplant,

Effusoque rigant cancellos imbre cruoris.

Accedunt nerui, quos plexus splenicus addit

Et liquidum cerebri diffundit viscere toto.

Inde redit sanguis, non qualem pleraque vena

Continet, effoetum tristique colore notatum,

Purpurea nitidum facie, similemque cruori

Quem solet ad partes arteria ducere pulsu.

Nulla lienarem distinguit valuula venam,

Haec simul absorbet lympham, quam splene sub alto

Glandula secernit, secretam sanguine miscet

Materies igitur bilis, de viscere splenis

Accedit iecori; mixtus pinguedine sanguis

Additur omento: Si recte noscimus vsum.

Pluribus hoc equidem se commendabile reddit

415 Officiis, necit stomachum colonque vicissim.

Dum, duplicata velut piscator retia tendit

Diuisis tunicis huic se committit et illi.

Intestina super pinguedine tenditur ampla

Et stillante sero serpentina viscera mulcet,

420 Texitur a cellis succo meliore repletis

Quae medias inter tunicas arbuscula formant,

Huic numerosus adeps cellas pinguedine farcit.

Mira tamen res est morbo tabescere posse,

Sicut adeps reliquus, qui molli corpus amictu

425 Circumquaque tegit. Venis sorbentibus intrat

Pingue serum refluoque suos cum sanguine miscet

Prouentus, oleoque leui fit venula diues.

Sugit epiploicas nimirum gastrica venas;

Splenica tunc trahit, et portam prouentibus implet.

430 Si quid coniectura valet, sed posse valere

Arbitror, auget adeps refluus primordia fellis.

Nam numerosa replet vacuas arteria cellas,

Gastrica quam misit, vicinaque flumina sparsit,

Quo destillet adeps cellis, sorbenteque vena

435 Exeat et iecoris demergi viscere pergat,

Inque fel averti. Tanto natura labore

Ingenioque fuit, quo fel concreceret, vsa!

440 Inde Mesentericus sanguis, quem vena reducit,

Irruit et iecori nascentia flumina mittit,

440 An chylus iecori venis fundatur ab istis

Materiem bili faciens, sub iudice lis est.

Hinc bilis, non emeriti faex cruda cruoris

Quin magis illius soboles genuina vocatur

Hanc aqua, sal cerebrique liquor resinaque format:

Nam

Nam siccata diu deflagrat et vritur igne, 445
 Hepaticam maior permiscet copia lymphae,
 Inde sapor parcus nec multum fortis amaror.
 Ast quam cystis habet, salibus mage pollet amaris.
 Illa vel illa simul moderatos efficit ignes,
 Admixtas chylo detergit glutine fordes, 450
 Liberat immundo nutricem stercore lympham
 Hinc immundities faecum, quas reddimus aluo
 Tincta refert bilem, flauetque in corpore sano.
 Connato nobis medicamine concitat aluum,
 Lumbricosque vetat sanis in viscere nasci. 455
 Commouet haec tenerae validissima robora fibrae.
 Intestina mouet salibus, peristalticus isto
 Fortior euadit stimulo per viscera motus.
 Austeros acidosque iubet dulcescere succos
 Incidit, mutat crudas pungentibus escas 460
 Particulis, terram salibus fluidisque remiscet.
 Hinc est humanae certissima causa salutis,
 Sola tamen nihil est mollis miscetur eidem
 Pancreatis liquor et duodeni viscere multus
 Ingreditur, veniens vna cum felle papilla. 465
 Postquam ventriculus valua mediante pylori
 Exiit, incipiunt intestinalia tractu
 Viscera praelongo. Duodenum est ordine primum
 Pollicibus bis sex longum multumque refertum
 Glandibus et validae vaginae compede cinctum. 470
 Interiora tument rugis nec valuula praesto est.
 Caetera conueniunt; Tubus hic abdomine clausus
 (Non res miratu sed res est digna stupore)
 Implicat angusto spirales ventre volutas.
 Non ita contorquet sinuosa volumina serpens 475
 Et spiras flectit vel curuos colligit orbes,

- Quam se flexilibus concordia viscera miscent
 Turbinibus paruoque latent patienter in antro.
 Colligit hos omnes lumbaribus ossibus orta
 480 Dicta mesenterium, pinguis membrana, suoque
 Circuitu flexis ligat intestina volutis.
 Utque mesenterium, *tenuis*, qua parte *canales*
 Iunxerat, audiuit, sic postquam crassa ligauit
 Intestina, nouo mesocoli nomine gaudet.
 485 Construitur media vasis pinguedine mixtis
 Plenaque dispersis passum se glandibus effert.
 Hac intestinum ieiunum pendet, eidem
 Ileon accrescit, chylum facit illud et illud,
 Sunt tunicae queis construitur tubus omnis eae-
 dem
 490 Prima Mesenterio tenet et membrana vocatur,
 Altera de cellis molli pinguedine plenis
 Nomen habet, celebris titulo descripta RuyschI.
 Musculus hinc tenuis circum circaque locatus
 Vel fibris longis vel transfuersaliter actis
 495 Ambit et in media pinguedine mobilis haeret.
 Contextus quem tu nobis Albine dedisti,
 Cellofus sequitur; Neruosam magnus in arte
 Descripsit Walther, tunc villis mollibus hirta
 Intus adest teneraque cauum lanugine spectat,
 500 Adfurgitque iugis valuasque propagine format.
 Hae numero plures ieiuno viscere prostant
 Ileon hisce caret, numerosa reconditur intus
 Glandula Peyeri; turgentia sanguine vasa
 Omnibus his tunicis, largis prouentibus, insunt.
 505 His liquor exstillans intestinalis abunde
 Irriguos placido conspergit rore canales
 Admiscens chylo vitales largiter vndas.

Redditur hinc chylus fluidus, nactusque colorem
 Qualis inest lacti, dulci falgine praestat,
 Diuersis toties sapidis totiesque colore 510
 Diuersis rebus forma coeuntibus vna.
 Fabrica ieiuni valuis se pluribus effert
 Quo chylus tumidae purgetur faecibus alui,
 Candidus incipiat per lactea currere vasa,
 Quae sub ieiuni nascuntur plurima valuis. 515
 Fortior est ideo motus peri stalticus illi,
 Et fibrae multum motrices robore praestant,
 Valuula conuiuens Kerkringi faece remixtam
 Explicat hic massam, vitaleque torcular vrget
 Lactiferasque vias succis praestantibus implet 520
 Ileon has etiam sed parcas, caetera nullas
 Intestina fouent; duodeno ventriculoue
 Vel crassis quasdam nasci naturam negauit.
 Hae *generis primi*, quas primus Asellius olim
 Detexit, numero plures sed corpore paruae 525
 Emergunt qua parte fores arteria pulsat
 Lymphaceis mixtae vasis, pinguedine tectae,
 Perque mesenterium tendunt; dum valuula nodis
 Intercepta suis paulatim promouet vndas.
 Sparsa Mesenterio dum glandula suscipit illas 530
 Neruifluique sui liquidi virtutibus auget.
 Hinc numero fiunt paucae sinuosaque late
 Et spatiosa magis describunt flumina cursu.
 Amnis vt ex riuis torrens fit ab omnibus vnus.
 Pequetus dedit has et lactea vasa secundi 535
 Ordinis effecit, quas vnica suscipit omnes
 Capsula renalis plenamque, fluentibus vna
 Lymphaceis venis ex omni viscere passim,
 Cisternam facit et tumido grauis eminet alueo.

- 540 Interea, perhibent, venis quoque lacteus humor
 Ire mesentericis solet et cum sanguine mixtus
 Per iecur ad thalamum cordis decurrere dextrum.
 Dum chylus prodit, dum libertate potitur
 Quisquiliae, si quae fieri laudabilis humor
- 545 Haud valuere, manent, fluitantque per Ileon omne
 Heic, si quid superest, per lactea vascula currit
 Donec Bauhini discrimen valuula ponat.
 Foetida fex alui tunc coeco viscere fertur,
 Hinc colo stabulatur iners, flexuque peracto
- 550 Introit in rectum tandemque expellitur ano.
 Crassa vocant ideo quia faex crassescit in illis,
 Vel quia crassa magis tunicarum forma putatur.
 Quae totidem numero crassis quam *lactibus* infunt.
 Dissimilis villosa tamen, nam glandula ductus
- 555 Mittit in internam tunicam Brunneria dicta
 Queis liquor extillat lentus, ne viscera faeces
 Erodant noceatque sua salfugine merda.
 Crassa quieta manent, non haec peri stalticus vllus
 Exercet motus, nec lacteus effluit humor.
- 560 Sunt quatuor; Coecum, qua desinit Ileon, exit,
 Vermiculi forma processus pendet ab illo,
 Qui minor est natis, quam qui nascentibus olim.
 Creditus infantum quondam Meconia dictam
 Illuuiem ventris coeco forpsisse canali
- 565 Et tenuisse diu: nunc glandibus intus vbique
 Sternitur, et liquidum depromit gurgite succum,
 Inchoat hic colon dextra regione, suoque
 Attingit flexu renis pomoeria dextri,
 Et iecur accedit, sub cystide transit, et imo
- 570 Ventriculo, omenti tunica mediante, cohaeret.
 Vergit in oppositum latus, et cum rene sinistro

Foedus in it tandem sacro declinat in offe
 Cumque loco nomen mutat rectumque vocatur
 Atque ligamentis suspensum coccygis offe,
 In medio circumfusae pinguedinis haeret: 575
 Adiacet huic si mas fuerit vesica, cohaeret,
 Foemina si fuerit per mutua vincula matrix.
 Musculus est anum claudens referansque vicissim
 Sphincter, coccyge dictus adest, anique leuator,
 Ipsa caro recti propellit stercora nisu, 580
 Dum diaphragma iuuat, dum musculus adiuuat
 omnis,
 Ventre fatus, dum pulmo iuuat spiracula claudens,
 Dum flatus iuuat, hinc proprio se pondere faeces
 Exonerant vrgentque grauem conatibus aluum.
 Est aliquod recto, nisi morbum dicere malle, 585
 Officium, vasis haemorrhoidalia dictis,
 Euacuare stato feruentes tempore succos
 Lunarique mares quosdam multare tributo,
 Nempe mesentericae venae per viscera crassa
 Retrogradae currunt et quos arteria succos 590
 Sparsa mesenterio dederat, forbere laborant
 Si malle posses mesocolica vasa vocare.
 Lactea progressus metitur vascula chylus
 Cisternamque petit lumbarem; scilicet illa
 Praeterea quoque secretam per viscera lympham, 595
 Hepate, rene, liene trahit, cruralibus aucta
 Lymphaceis vasis, turgēt vitalibus vndis
 Et latet in pingui velo diuisaque cellis
 Angustum ceruice tubum pellucida format,
 Crassitie calami quem plurima diuidit intus 600
 Valuula quem pulsus prope descendētis aortae,
 Vrgēt et expellit contentos impete succos,

- Nec longas tubus ille moras abdomine neſcit
 Pectus adit ſcandens, ductus thoracicus inde
 605 Dicitur et mediis rapitur diaphragmatis imi
 Tendinibus, poſtquam pulſanti iunctus aortae
 Oeſophagique azygaeque comes conterminus idem
 Extiterit venae, dum, qua ſe vertebra dorſi
 Corpore bis ſeno cum coſtis foedere iunxit,
 610 Laeuaque ſubſtratam condit clauicula venam,
 Ingreditur, rubeos faciens albefcere ſuccos.
 Dum properat, vario deſcribitur inſula tractu
 Ceu, ſi quando duplex fit flumine flumen ab vno,
 Et redit in ſeſe duplici de flumine flumen,
 615 Alluit vnda ſitas medio circumflua terras.
 Interea, ſi quae variis in pectore prodit
 620 Lympha locis, ductu paſſim quoque confluit iſto.
 Glandula, dicta thymus, ſita, qua mediaſtinon offi
 Adcreſcit ſterni, cuius, quem conferat, vſus
 620 Non in propatulo fatiſ eſt, ſua vaſcula lymphae,
 Inferit hoc ductu lactique ſimillima ſpargit
 625 Flumina; magna recens natiſ, minor extat adultiſ
 Et ſe ſub iugulo qua ſurgit vtrinque carotiſ
 Explicat atque gulae propiuiſ duplicata locatur.
 625 Iam natat in rubeo lacteſcens aequore ſuccuſ
 Praecludit redituſ lunari valuula flexu
 630 Iam rapitur, celeri chyluſ petiſ impete cordiſ
 Auriculam dextram, iam dextro mergitur antro
 Ignotoſque priuſ ſentiſ nouuſ aduena pulſuſ.
 630 Haec via nutriſi cupidiſ dat pabula membris.

CAP. IV.

CIRCVITVS SANGVINIS,
ACTIO CORDIS.

Quis mihi dat vires animi, quis carminis ignes
 Suscitat vt vitae fons humorumque perennis,
 Motor in artificis laudem, cor, rite canatur!
 Qualis in ignauas violentis ictibus vndas
 Fertur et ingentes hydraulica machina pulsus 5
 Edit vt adductus plenis siphonibus humor
 Diffluet et radiis salientibus aera findat,
 Talis, si fas est magnis componere parua
 Palpitat in patulo vitalis pectore virtus,
 Seque suis propriis ad motum motibus effert. 10
 Dum iuuat adducto patulus spiramine pulmo.
 Pectoris interiore cauo, membrana polita
 Spissa, tenax, costis subtus praetensa locatur.
 Appellant pleuram, quae neruis sanguifluisque
 Lymphaceisque simul vasis contexta tonoque 15
 Vitali pollens pectus succingit vbique.
 Pectoris hinc cavitatis cameris distincta duabus,
 Diuiditur dum pulmo per hanc dum pulmo per illam
 Panditur, absorbens diuisis follibus auram.
 Subtus habet cellas tenui pinguedine farctas 20
 Quas inter videas intercostalia vasa,
 Oesophagum, venas, ductum thoracis, aortam
 Currere; qua pleura videas pulmonibus istam
 Quae tenet aereo turgentia flumine vasa
 Sanguifluasque vias in viscus colligit vnum, 25
 Enasci tunicas; Hac, septum pectoris illud
 Cui mediastini titulum conferre solemus,
 Exit et in sterno missis radicibus haeret.

Transuersimque ruit duplicataque retia tendit
 25 Luxuriatque suis vasis; Thymus haeret in illo,
 Hinc oritur locus, nomen Pericardion illi
 Quod neruis vasisque suo de nomine dictis
 Instruitur; duplici strato membrana patentem
 Describit thalamum, quod cum pulmonibus illinc,
 30 Hinc cum membrana diaphragmatis interiore,
 Commissum stabili seruat cor mobile fulcro.
 Dum liquor in medio pendentis robora cordis
 Alluit et nimis incerto de fonte scaturit,
 Seu cor contractum succos extorqueat istos,
 35 Auriculaeue pluant illos vel glandula passim,
 Quis inuestiri fertur pericardion intus,
 Exili mittant tenues adspergine guttas.
 Ille ruit circum lambitque palatia cordis.
 Cor paruum forma viscus virtute stupendum
 40 Musculus est, similem toto cui corpore nullum,
 Inuenias, vario fibrarum tramite flexus,
 Quae se mirificis subeunt amplexibus omnes
 Inter se coeunt, valido sua robora nexu,
 Committunt, redeunt in se, ceduntque vicissim,
 45 Exterius rectas videas, aliasque sub illis
 Transuersim flexas; Basis orbiculariter actis
 Gaudet, apex aliis numerum simulantibus *octo*,
 Vtitur, inflexis spira spiraque reflexis.
 Est immota basis, mediis pulmonibus istam
 50 Fortia vasa ligant, motrices tendine fixo,
 Huc abeunt fibrae quatuorque foramina cordis
 Amplexu stringunt, claudunt referantque vicissim.
 Ad laeuam decliuus apex, qua septima sextam,
 Attingit costam, vegeto latus irruit ictu,
 55 Vasa superficiem cordis diuersa coronant.

Pulmonis vena reducem multumque tumentem,
Aethere, vitalemque magis, magis igne potentem.
Sanguifluis vasis aures ornantur vtrinque.

90 Nempe coronales *arteria venaque* cordis,
His quoque prospiciunt vicinaque flumina spargunt,
His quoque, si structura fuit mirabilis vlli,
Vifa foris, sectis magis admiratio crescit,
Si quis ad internas vultum conuertere partes

95 Cum studio curaque velit, nam fulcra trabesque,
Subtenfae vario sensu, vitalibus illas
Roboribus donant et flumina sanguinis vrgent.
Dextra quidem velut ampla magis, ceu copia maior
Sanguinis hanc intrat, magis est armata lacertis,

100 Illi valua triplex ob formam dicta tricuspis
Funibus acta suis validas obuertit habenas,
Sanguineosque sua fluctus virtute coërcet.
Dum duplicata trahit mitralis valua sinistram.

Ergo ruit praeceps sanguis, dum vortice complet

105 Ventriculos cordis, quibus haud est vna duobus,
Structurae facies, cavitates nec conuenit illis,
Laxior est thalamus dexter, breuiorque sinistro,
Longior est polletque magis virtute sinister,
Crassior et strato fibrarum ditior vno,

110 Vtpote qui radios vibrantes sanguinis vnus,
Proiicit ingenti spatio per corporis artus.
Ventriculos septum medium distinguit vtrinque
Limitibusque suis thalamorum regna coerceset,
Nascentesque trabes moti fulcimina cordis,

115 Sustinet et valuas vasorum cordis habenis
Dirigit inque suo totius robora cordis
Colligit immotum centro, validasque columnas
Mittit in oppositum latus adducitque mouendo.

Maior inest thalamo fulcrorum copia dextro,
 Sanguinis huic vis maior inest, crudique liquores 125
 Et chylus pelli mediocri robore nolunt,
 Ventriculum motus dum synchronus vnus vtrumq;
 Vna simul virtus systaltica ducit vtrumque,
 Et premit acceptos succos pellitque premendo.
 Pulmonalis enim pressos arteria succos, 130
 Excipit a dextro thalamo, Lunaeque figura
 Praetendit triplicem valvam. Pulmone reufos
 Ex thalamo laeuo pulsans propellit aorta,
 Cui quoque valua triplex, forma quam cornua lunae
 Crescentis referunt, reditum, praetensa, cruoris 135
 Impedit expulsaque semel non accipit vnda.
 Sunt quoque per thalamos laticem stillantia vasa,
 Lymphaceaeque viae subtili rore madentes.

Talibus auxiliis motu cor perpete pulsat,
 Et cupidos artus vegetis humoribus implet, 140
 Hinc vitam facit et nutrit pulsuque frequenti
 Extendit fibras a primo stamine vitae,
 Et quousque potest, crescentes euehit artus,
 Impedit hinc morbi causas, auertit easdem, ¹⁾
 Efoetos pellens per colatoria succos, ²⁾

Circui- 145

1) Lucr. L. II. v. 953.

Fit quoque vti soleant minus oblato acriter ictu
 Reliquiae motus vitalis vincere saepe,
 Vincere et ingentis plagae sedare tumultus.
 Inque suos quidquid rursus reuocare meatus
 In quasi iam lethi dominantem in corpore motum
 Discutere ac pene amissos accendere sensus.

2) Lucr. L. II. v. 710.

Nam sua cuique cibus ex omnibus intus in artus
 Corpora discedunt connexaque conuenienteis
 Efficiunt motus at contra aliena videmus

- Circuituque subinde nouo motuque frequenti
 Sanguineam rapido contorquet vortice massam,
 Quae dum proiicitur progressiuisque per artus
 Motibus excurrit, virtus quoque quaslibet intus,
 150 Motibus immensis exercet feruida partes.
 Hinc calor et sani tranquillus corporis vsus,
 Vita dolore carens, mens sana in corpore sano.
 Nec tantum cordis pro vita sufficit vsus.
 Roboris excessus datur; est in viribus istis,
 155 Luxuries superare valens discrimina vitae
 Reddere temperiem fluidis, expellere labem
 Sanguinis, infractas paulatim reddere vires;
 Diuulsas partes in se reuocare diuque
 Mortifera immunes praestare putredine partes.
 160 Nobilis istius motus primatia causa
 Nerueus est humor, quem pleno flumine cordi
 Cardiacus fundit plexus cerebroque profectos
 Immittit latices, quo cordis musculus isto
 Igne calens multumque tumens se robore magno,
 165 Contrahat acceptasque prius nunc euomat vndas.
 Hinc quoties se ventriculi constringere tentant,
 Accedit septo paries vrgentibus intus,
 Spiritibus, quorum breuior fit fibra tumultu,
 Ast vbi laxato virtus diastaltica cordi
 170 Ingruit auriculaeque suum contractile robur
 Exercent, fibrae cordis minor esse potestas
 Affolet, hinc superant thalamos conamine magno
 Auriculae, quare laxante tricuspide valua,

Strin-

Reiicere in terras naturam, multaque caecis
 Corporibus fugiunt, et corpora percita plagis
 Quae neque connecti cuiquam potuere neque intra
 Vitaleis motus consentire atque animari.

Stringendi vires, venosus sanguis ab alto
Depluit et ventrem patulum liberrimus implet. 175

Quae fit contracti cordis laxique vicissim
Causa, latet, premitur spissa caligine verum,
Sive per intervalla fluat liquor igneus ille,
Qui cordis fibras animat, seu forsan ab ipso
Cardiacus neruus contracto corde prematur, 180

Vt torpente tono cesset systaltica virtus,
Seu cor se propriis ex se venientibus ipso
Auxiliis moueat, de se sua robora sumat,
Dum rapidus sanguis, per subsilientis aortae,
Primam progeniem, se cordis carnibus infert, 185

Has mouet et fibras ideo violentius vrget.
Quo propior magis est virtus quae proiicit ipsa.
Circuitus breuior constantia robora praestat,
Ex sese causae redeunt in seque recurrunt,
Forsthan et confert labentis sanguinis vnda, 190

Nam cruor ex vena iugulari flumine magno,
Postquam se comitem subclauia iunxit vtrinque,
Irruit auriculae dextrae magnumque ruendo,
Excitat impulsus, quapropter valuula quaedam
Eustachii praesto est, rapidos moderamine fluctus 195

Quae subigat, ne descendens caua flumine vena,
Impediat *magnae scandentia flumina venae.*
Adiuuat hos actus, fibrarum fabrica cordis,
Quae velut automaton propriis se viribus vrget.
Corde nihil maius, nihil hoc diuinius vnquam, 200

In re mortali, nihil excellentius extat.
Flammula nil cordis nil mutuus efficit ardor,
Sanguinis et chyli salibus contraria nullis
Bella sales in corde mouent, nihil aestuat intus,
Omnia tranquille fiunt, dum spiritus actum 205

Adiuuat; interea mens istos nescia motus
 Non regit, afficitur tamen et pro robore cordis
 Plus valet atque minus, varioque pathemate *pulsam*
 Alterat et tandem, postquam cor desiit ictu
 210 Subsultante suos per corpus pellere fluctus,
 Corporis istius penitus se foedere soluit.

C A P. V.

PVLMONVM ACTIO.

Purpureos nullos, nisi quos pulmonibus ante
 Immisit thalamus dexter, quos vena remittit,
 Ex pulmone redux, fluctus explodit aorta.
 Nec, nisi commixtus fuerit subtilior aether,
 5 Sanguis alit partes, et vitae commoda praestat.
 Aura subit patulas fauces vel naribus intrat,
 Quamprimum primos vagitus edidit infans,
 Nec nisi cum vitae magno discrimine posthaec,
 Dum nati fumus, aerio torrente caremus.
 10 Aethereosque cibos spirantia guttura sorbent,
 Aspera dum patulos arteria pandit hiatus:
 Illa sub expansi coelo firmata palati,
 Oesophago propius, linguae radicibus haeret,
 Dicta larynx primum, tenuis qua perforat isthmus
 20 Glottidis aut rimae ductus qua spiritus intrat.
 Haec referata patet, donec cibus impleat ora,
 Et contracta pharynx aliquas ingurgitet escas
 Tunc epiglottis adest, custos in limine vitae,
 Et claudit depressa fores ne forte subintrans
 25 Quidquid id est solidi, spirantia praestruat ora.
 Nec depressa manet frenoque mouente resultat,
 Inque situm proprio motu redit acta priorem,

Glotti-

Glottidis introitum duplices in gutture guttae,
 Est arytaenaeis nomen, per vincula firmant,
 Est inter scutum, thyroidem graecia dixit, 25
 Inter et orbiculum cricoidem rima sonora,
 Humanae qua perficitur musurgica vocis
 Fistula ventriculis intus distincta Galeni;
 Musculus his vario varium dat robore motum,
 Est epiglottaeus simplex, Hyoides abinde 30
 Hinc arytaenaei nec non cricoidis et alte
 A sterno veniens Thyroides musculus; omnes,
 Sunt gemini, gutturque trahunt ducuntque pre-
 muntque,
 Auxiliis istis trahitur suauissimus aër,
 Redditur his etiam, dum cantu, voce, loquela 35
 Fletu vel risu, vario molimine, pulmo
 Exspirat calidam modulis variantibus auram;
 Aspera, post guttur, graecisque trachea vocata,
 Descendit iugulo, quam plurimus annulus vnam,
 Flexilibus format spiris, escamque ferenti, 40
 Oesophago tunica communi iungere pergit.
 Hinc quoque contingit quod plenis fistula spiris
 Haud constet quadamque sui mutilata dehiscat
 Parte, locum membrana tegit, quae flexilis escae
 Vberiore bolo demissae cedere nouit. 45
 Tota trachea suo velo praecingitur intus,
 Carneae nec membrana vacat; stillante canalem
 Glandula demulcet succo, quae plurima passim
 Intertexta cauo, nec peruea vascula defunt
 Sanguifluaeue viae; thyroides glandula scuto 50
 Accumbit geminoque loco diuisa, sed vna,
 Si quid coniectura valet per guttura mites,
 Dispergit latices, lento spiracula mucos,

- Inducens, alios nondum cognouimus vsus,
 55 Aspera se talem thorace arteria mergit,
 Qua regione suos iugularis vena recondit,
 Accumbens fluuios, qua prodit vtrinque carotis.
 Vix iugulum tetigit vix summo pectore mergit
 Nondum diuisum spirans arteria truncum,
 60 Quam geminos ramos gemino pulmone recondit.
 Pulmo lobo dexter triplici tria germina funit,
 Dum duo se gemini medio pulmone sinistro
 Immergunt, donec se *quinque*, volumine sparso,
 Innumeris aliis lobulis spiracula findant,
 65 Qui simili tunica gaudent, quos annulus idem
 Componit donec pulmonum viscere toto
 Bronchia decurrant, nec sit locus vllus in illis,
 Qui non aeriis tubulis repleatur vbique.
 A quibus, vna velut grauidos connata racemos
 70 Efficit, innumera serie vesicula pendet.
 Singula progenie vasorum cingitur illa,
 Quam thalamo cordis dextro progressa suisque,
 Pulmonum demersa lobis arteria fundit.
 Respondent totidem venae numeroque locoque
 75 Adductum prius et pressum pulmone cruorem
 Exiguis prius et sensum fugientibus omnem,
 Post sensim magnis auctisque volumine vasis,
 Abducunt et in auriculam coeunte sinistram
 Flumine committunt; seu venula prima resurgat
 80 A teneris ramis quales arteria mittit,
 Seu locus existat medius, vesicula nempe
 Pulmonum refluatque simul subtilior aether.
 Quidquid id est, coeunt paruis tria maxima vasa,
 Finibus et lobulis passim contexta lobisque
 85 Denique pulmonem faciunt, ceu copia rerum;

Crescit et exiguis magni cumulantur acerui.
 Fasciculos extensa super membrana coercet,
 Pleurae progenies, quae continuata loborum
 Per segmenta ruit seseque accommodat illis.
 Praeterea quaedam sese pulmonibus infert, 90
 Bronchia cui titulos faciunt, arteria parua.
 Intercoftali propius procedit, aortae
 Proles inuentumque tuum praeclare Ruyschi,
 Paruula cui simili respondet venula tractu,
 Vascula nec defunt tenuem reuehentia lympham. 95
 Illa superficiem pulmonum multa coronant,
 Et chyli ductu vicino mersa feruntur.
 Hae sunt, queis constat pulmonum machina, partes.
 Omnibus officium est, seu se spirantia pandant
 Pectora vitalemque trahant pulmonibus auram, 100
 Seu contracta ruant, et spiritus exeat ore:
 Est varius costis, motum qui praestet vtrumque
 Musculus; *extendunt* dentati posteriores,
 Summus et inferior, sacrolumbaris easdem,
 Infertus trahit, has itidem, qui pectore summo, 105
 Sub mammis latet, anticus maiorque minorque
 Serratus, quamuis scapulas vel brachia iunctim,
 Inferti moueant, diducere posse putantur.
 Accedunt carnes, medias quae tendine costas
 Veras atque nothas, (intercoftalibus illis, 110
 Nomen abinde datum est) stringunt spiranteque
 laxant,
 Pectore, decussim per mutua robora flexae.
 Sterno costales sex atque triangulus vnus
 Committunt focias operas sternoque leuato, 115
 Flexilibus costis communia robora praebent.
 Deprimit has rectus Xiphoidis cardine natus,

- Musculus, atque nothas succingens tendine costas
 Obliquus geminus; propior velut omnibus vsus
 Est cohibere cauo claufas abdomine partes,
- 120 Sic quoque constat agi costas sternumque per illos
 Motibus alternis dum pectore ducitur aura.
 Causa mouens est *transuersum* primaria septum,
 Quod graeci diaphragma vocant; Hoc limite thorax
 Et venter distant, paries hic vnus vtrinque
- 125 Pectora vel ventrem diuiso limine spectat.
 Musculus hic quatuor diuersis carnibus exit.
 Maiores geminae sub costis parte suprema,
 Innectunt validas commisso tendine fibras
 Infixas sterno, Xiphoides scilicet illas
- 130 Appendix sterni, radicibus implicat actis,
 Occurrunt paruae geminae, quas vertebra dorsi
 Vltima lumborumque prior dimittit in altum.
 Diuersis quatuor succrescit musculus vnus
 Ventribus et tandem coalescens tendine lato
- 135 Sub triplicis folii forma committitur vna.
 Pendet ab hinc hepar per fortia vincula nexum,
 Et diaphragma sui molimine ponderis vrget.
 Huic quoque, si pectus videas, pericardion alte
 Immergit fibras et septum tendine tangit.
- 140 Concaua pars spectat ventrem conuexaque pectus.
 Est aliquis neruus phrenicus, quem tertia colli
 Vertebra dimittit, post accedentibus auctus,
 Intercoftalis neruis, qui flumina ducit
 Spirituum, multumque valet virtute mouendi.
- 145 Hinc phrenicam mittit truncus labentis aortae,
 Respondet simili decurrens nomine vena,
 Hanc azygos capit et spatioso gurgite mergit.
 A dextris caua vena subit; de parte sinistra

Oesophagus penetrat; descendens subter aorta,
 Labitur et ventris percurrere viscera pergit. 150
 Hinc vbi magnus agit per fummas musculus oras,
 Panditur extensus thorax, vbi paruus in ima,
 Parte trahit, redeunt in se labentia rursus
 Pectora, collapsis madidus pulmonibus aer
 Egreditur, redit hinc iterum labor actus in orbem. 155
 Et postquam sorpsit primas infantulus auras,
 Millibus inspirat pulmo gratissima vitae
 Millibus exspirat gratissima pabula vitae
 Pulmo modis, actum mens conscia dirigit istum.
 Ast quoties somnus laxatos opprimit artus, 160
 Nescia mens motus fieri nihil impedit istos.

Quidquid id est quod ab aereo se flumine nobis
 Insinuat quo posse frui tam grata voluptas,
 Et sine quo morimur, sine quo cor debile nullos
 Exercet pulsus et vitae supprimit vsum, 165
 Igneus est aether seu pars subtilior aerae,
 Totus enim variis commixtus partibus aer
 Sordibus illuueque grauis, quem corpora passim
 Ex triplici regno vario spiramine foedant
 Sanguinis haud intrat patulis pulmonibus aequor. 170
 Exspirante redit pars eius crudior ore,
 Sed pars nobilior cupido se sanguine mergit,
 Quam pulmonalis paruo vesicula ductu
 In pulmonalis subtilia vascula venae
 Sanguine commixtam fundit cordisque sinistri 175
 Auriculae reddit; sub flumine sanguinis aer
 Est aliquis; campana docet, quae corpora viuâ
 Exanthlat, nisi forte velis sorbentibus auram
 Ire leuem venis et per cutis intima ferri,
 Aut deglutitis videatur ad intima duci, 180

Aura remixta cibis, modus est obscurus vtrinque.
 Si tamen exclusum cupias a sanguine prorsus
 Aera, nec subiisse velis, si displicet vsus
 Aeris admixti, forsan magis ista placebunt.

185 Impletas aura vesicas impete magno
 Vrgeri versus turgentia sanguine vasa. 2)
 Hinc subigi massam, partes mutare figuram
 Et chylum stricto cum sanguine foedere iungi,
 Purpureoque suum lac permutare colore.

190 Sanguificum iecur ergo vale. Tua munia posthac
 Expediet pulmo, fatis est tibi fella parari.
 Pulmo mouet chylum non vno scilicet actu
 Sed per circuitus plures repetitaque multum,
 Laxati ac iterum contracti verbera cordis,

195 Quamuis vasorum forsan systemate toto,
 Istud opus fiat, nec visceris actio simplex
 Sufficiat, videas chylum, qui pluribus vna
 Pulmones tetigit vicibus, superesse, diuque
 Post partum refluo venarum sanguine ferri.

Pulmo

2) Ouid. metamorphos. L. I. v. 25.

Imminet his aer, qui quanto est pondere terrae
 Pondus aquae leuius, tanto est onerosior igni.

M. Manil. L. I. v. 149.

Ignis in aethereas volucris se substulit auras,
 Summaque complexus stellantis culmina coeli
 Flammaram vallo naturae moenia fecit,
 Proximus in tenues descendit spiritus auras
 Aeraque extendit medium per inania mundi
 Ignem flatus alit vicinum subditus astris.

Lucret. L. V. v. 520.

Sive quod inclusi rapidi sunt aetheris aestus
 Quaerentesque vias circumuersantur et ignes
 Passim per coeli voluunt se immania templa.

Pulmo iuuat, non aerii certamine quodam, 200
 Fermenti saliumue nouis in sanguine turbis,
 Vnde calor, motus minimaeque rotatio partis.

C A P. VI.

CIRCVITVS SANGVINIS.

Mutatur pulmone cruor vitaleque robur,
 Indeptus laeuam cordis defertur in aurem,
 Post in ventriculum, triplici dum cardine valuae
 Mitrales referant praeclosi moenia cordis,
 Queis iterum clausis, patula cor pellit aorta 5
 Sanguineos radios et corpore disiicit omni
 Purpureos fluctus, arteria paruula donec
 Desinat in primas venas, queis pluribus vna
 Fit caua, quae reddit cordi, quas miserat ante 10
 Vitales fluuios, sic postquam circulus vnus
 Exiit, ecce nouum, qui se virtute prioris
 Instaurat, ruit innumeros labor vnus in orbes.
 Millibus vnus decursu tota diei,
 Massa fores cordis guttis redeuntibus explet,
 Pulmonesque ferit vicibus, dum millibus illa 15
 Ventriculo cordis per aortae germina rursus
 Disiicitur repetitque vias agitata priores.

Dum cruor ex thalamo laeuo salientibus exit
 Proiectus radiis, sibi cor surgentis aortae,
 Prospicit ex trunco, propriosque resuscitat ignes, 20
 Moxque super duplices crescentis imagine lunae,
 Conspicuas valuas arteria cordis vtrinque
 Surgit; at e thalamo dum prodit aorta sinistro,
 Flectitur et flexu sinuosum perficit arcum,
 Ex quo proueniunt *subclauia dextra*, (carotis,
 Scili- 25

Scilicet illius lateris non prouenit arcu,) *Laeuaque*, quas inter medias se *laeuam carotis*
 Eleuat ex arcu, nisi forte carotis vtrunque
 Nascendi fortem memorato ducat ab arcu.

30 Tunc eadem, quamuis diuersum duxerit ortum,
 Conditione pari fruitur, iuguloque propinqua
 Accumbit trunco spirantis vtrunque canalis,
 Indiuisa manens, nisi si quae vasa subinde
 Oesophagum subeunt vel colli carnibus infunt,
 35 Donec qua linguae basis est hyoide sub osse,
 Vna duplex fiat; Faciem, faucesque sitosque
 Ore locos capitisque omnes in vertice partes
 Irrigat emissis ramis externa carotis.

Cuius progenies similes cum partibus illis

40 In quibus exspirat, titulos finesque capeffit.

Altera se penitus cranii cauitate recondit

Et subit inflexos sub temporis osse canales

Et cerebrum petit et basilari mergitur osse

Perque piam matrem per mollia viscera passim

45 Encephali, miros plexus et retia neffit,

Et ceruicales subit et committitur illis.

Dura Meninx parcos habet hoc de sanguine ramos,

Sed sua vasa capit ramo, sub bregmatis osse

Quem mittit cerebri tunicis externa carotis,

50 Et quae pertundit spinosum parua foramen.

Post varios ramos quos summo pectore nondum

Thoracis progressa cauo subclauia spargit,

Est ceruicalis, quae transuersalibus alte

Merfa foraminibus, subit occipitale foramen

55 Vnaque de geminis fit post arteria ramis,

Atque carotidibus committit paruula vasa,

Et cerebro toto, cerebello vascula toto

Disiicit, oblongaeque simul dat vasa medullae,
 Post ceruicalem mammaria pectore prodit
 Interior totoque ruit longissima sterno. 60
 Thoracis digressa cauo *subclauia* nomen
 Post varios mutat ramos in pectore sparfos.
 Exterior postquam mammaria cessit et omnes
 In scapulae partes postquam scapularis abiuit
 Tunc *axillaris* titulo defertur et vno 65
 Cum fociis neruis nexu venisque profecta
 Decrescens non diuiso per brachia trunco
 Irruit et cubito triplicem diuisa remittit
 Post alias paruas, ramum; radiaea vocatur
 Alter, at vlnaris titulo distinguitur, alter; 70
 Tertius hinc inter radium decurrit et vlnam.
 Vlnaris, postquam tetigit palmamque volamque
 Ex arcu digitis salientia vasa remittit.
 Dum dorsum radiaea manus ex parte pererrat.
 Descendens alios ramos arteria magna 75
 In thorace facit. Costis verisque nothisque
 Excepta prima, sed lex non omnibus vna,
 Inferit hinc illinc intercostalia vasa,
 Et prope dum tangit vasti confinia ventris
 Perque duas medias carnes diaphragmatis intrat, 80
 Dimittit phrenicam toto diaphragmate sparfam.
 Coeliacam, posthac; triplici diuortia ramo
 Illa facit largamque parit vastissima prolem.
 Laeua lienaris prodit, iecoraria dextra,
 Gastrica prima venit medio, dum splenica quosdam 85
 Ventriculo ramos, ramos iecoraria quosdam
 Explicat; omento quidam mittuntur vtrinque,
 Hepaticae ramum Glissonia capsula quendam
 Obducit velo, nudus dum proruit alter.

- 90 Cystica per fellis vesicam defluit vna.
 Dum duodenalem quandam iecoraria mittit,
 Pancreati veniunt rami quos splenica mittit,
 Coeliacæ propior mesaræo mittitur vna
 Quam primam summamque vocant, numerosus ab
 illa
- 95 Ramorum cumulus sobolem dispescit in exta.
 Illa mesenterii passim regione ruentes
 Largitur ramos, duodenum concipit inde
 Sanguineos fontes, qua desinit; inde canalīs
 Extorum tenuis sumit subtilia vasa
- 100 Dum mesaræa ruit variis arteria ramis,
 Mittuntur tunicis extorum vasa capillis
 Aemula, committuntque vagos tenuissima plexus.
 Finitur mesaræa prior, qua valuula coli
 Limine praetenso lactes et crassa coerces:
- 105 Proxima de trunco prodit decliuīs aortæ
 Renalis, quandoque duplex communiter vna
 Illa prius quam se renali viscere condat,
 Supra renales mittit, dum capsula renum
 Accipit hinc varios ramos pinguedine ramos.
- 110 Illa per internas renum se germine partes
 Dissipat innumero; vix vltima vasa capillum
 Mensura, ramos alte radicibus, æquant,
 Vicinae sunt spermaticæ, quas truncus aortæ
 Emittit gemino partu; renalibus illæ
- 115 Proueniunt raro: Tenuēs, sed munere magnæ
 Terga super psoadis longo se tramite flectunt,
 Cum venis neruis ac vretēribus vna
 Commissæ tunica ramos pinguedine spargunt.
 Aut vretēri socio dant paruula vasa.
- 120 Has tandem summo demittit ad inguina scroto,

Annulus et gemino diuifas teste recondit,
 Si fuerit fexus potior, fi foemina, peluim
 Non fuperant et foemineos, ouaria, testes
 Inde tubas vteri numerofo germine complent.
 Extremam poft fpermaticas arteria mittit 125
 Magna mefentericam, craffis haec mittitur extis,
 Et fua per *coecum*, per vermiculare per omnem
 Flexuram coli, per rectum germina mittit.
 Vltima facra fuae trunco procedit aortae,
 Quis numeret reliquas, lumbares inde vel inde 130
 Quinque fimul paribus miffas, fine nomine plures.
 Definit hinc et in Iliacam mutatur aorta,
 Quam geminam geminus diftinguit in inguine
 truncus.
 Iliaca interior multis hypogaftica dicta,
 Dum foetus grauidae matricis germinat aluo, 135
 Vafa fecundinis quondam falientia miffit
 Funiculi partem, quae poft coalefcere iuffa,
 Ambo ligamenti veficae munera praeftant,
 Ifchiadas eadem mittit per poftera crura
 Pelui progreflas; genitalibus illa *pu dendas* 140
Internas, mittit, capit hinc vefica racemos.
 Iliaca exterior poftquam fe proripit aluo,
 Mutato titulo cruralis nomine conftat.
 Haec, poftquam ventri data funt epigaftica vafa,
 Hinc externa pudenda fuas feceffit ad oras, 145
 Aut anum circa fpiras haemorrhoids egit,
 Poftquam cruralis ramum fibi fingulus vnum
 Mufculus addixit, nunc alto poplite flexa,
 In medium tria vafa pedem maiufcula mittit,
 Tibia dum quendam ramum dum fibula quendam 150
 Et medium quendam pars inter vtramque locata

Accipiunt: His planta pedis dorsumque, perinde
 Ac id per summos arteria fecerat artus,
 Nutritur, digitus dum singulus accipit vnam.

155 Caetera conueniunt, quis enim, queis musculus
 omnis,

Osue quibus, membrana quibus, quibus organa
 quaeuis

Et cutis et radix ipsius forte capilli

Turgescant ramis, describere carmine vellet?

Nullus in extremis numerus, lex nulla modusue,

160 Extenuata ruunt sine nomine paruula vasa,

Deficiunt sensus tandem, mensuraque nulla

Vltima vasa notat: minimis quoque pulsat aorta,

Vna datur virtus; eadem praeclara facultas

Magnas cum minimis vitali robore donat.

165 Omnibus ex variis tunicis structura paratur,

Omnibus est membrana foris, est cellula posthac

Tertia tendinea est et pulsus robore format.

Quarta fit ex vasis, quam glandula plurima miscet.

Exemplo magnae res ista probatur aortae.

170 Dum cruor extendit propulsus corde, canales,

Est reagens quaedam virtus, motusque quiesque

Alternis agitat vicibus salientia vasa,

Inde, renitentes dum purpura pressa canales

Cordis ab impulsu transit, tenuisque calensque

175 Euadit, circumque suam deflectitur axim

Bullula, seque rapit seseque mouetur ab ipsa ³⁾

(Spiri-

3) Lucret. L. I. v. 293.

Quamlibet in partem trudent res ante ruuntque

Impetibus crebris interdum vortice forti

Corripiunt rapidoque rotantia turbine portant.

Spiritus hanc agitat seseque reuoluit in ipsam,
 Impatiens ruit illa morae, ruit illa quietis,
 Per minimos quosuis decurrit turbine factò,
 Alueolos, cursuque replet, dum fine potitur, 180
 Vascula, nec pars est in toto corpore quaedam
 Quin, os seu fuerit, membranaue, glandula, neruus,
 Musculus aut tendo, sint ex subtilibus istis,
 Magna parte sui contextaque factaque vasis, 185
 Quae pulsu cordis magis et magis aucta subinde
 Crescendo viuunt, si quid nutritio tandem
 Esse sinit reliqui, si quid secretio passim

Esse

Lucr. L. I. v. 829.

Nunc et Anaxagorae scrutemur Homoeomeriam
 Quam graeci memorant, nec nostra dicere lingua
 Concedit nobis patrii sermonis egestas,
 Sed tamen ipsam rem facil' est exponere verbis
 Principium rerum, quam dicit homoeomeriam
 Ossa videlicet ex paxillis atque minutis
 Ossibu' sic et et de paxillis atque minutis
 Visceribus viscus gigni sanguenque creati
 Sanguinis inter se multis coeuntibu' guttis!

Lucret. L. II. v. 865.

Ex insensibilibus tamen omnia confiteare
 Principiis constare.

Lucret. L. I. v. 685.

Sunt quaedam corpora quorum
 Concurfus, motus, ordo, positura, figura
 Efficiunt ignes mutatoque ordine mutant.
 Naturam.

M, Manil. Astron L. IV. v. 888.

Vtque fit ex omni constructus corpore mundus
 Aeris atque ignis summi, terraeque marisque
 Spiritus et toto rapidus, qui iussa gubernat,
 Sic esse in nobis terrenae corpora fortis
 Sanguineasque animas, animum, qui cuncta gubernat,
 Dispensatque hominem. quid mirum noscere mundum
 Si possunt homines, quibus est et mundus in ipsis?

E

- Esse super patitur, regione reuertitur illa,
 190 Paruula qua tetigit summos arteria fines.
 Siue quod hic fiant mutato nomine venae,
 Quae tenui plures abeant ab origine, magnis
 Fluminibus redeant, hinc dextram cordis in aurem
 Conspirent vtriusque cauae torrentibus omnes,
 195 Siue quod existat medius locus inter vtramque
 Qui non vena queat, qui non arteria dici,
 Graeca Parenchymatis titulo vox extulit illum.
 Surgit ab innumeris refluens cruor vndique venis,
 Sicut in innumeros ramos discessit aorta.
- 200 Nullus agit venas pulsus placidusque recurrit,
 Venosus sanguis celeres nec perficit orbis,
 Sed moderatus abit, dum valuula plurima venas
 Intertexta iuuat; redeuntia flumina pulsus
 Adiuuat et tardos citius facit ire fluores
- 205 Nulla tamen venas, iugulo, matrice vel extis
 Cordeque delapsas distinguere valuula sœuit,
 Nec totidem, quot habet pulsans arteria, venam
 Componunt tunicae, tenues tunicaque carentes
 Tendinea venae flaccentque tumentque vicissim.
- 210 Nomina sunt illis pro conditione locorum,
 Dumque suam comitant salientia vascula venae
 Nomen habent vnum, solae cutis impare gaudent
 Nomine vel si quae redeunt pinguedine tota.
 Vena saphœna pedis totius sanguine turget,
- 215 Illa pedis dorso paruis coalescere riuis
 Conspicitur mediique pedis fit sanguine diues,
 Cruralemque suo demulcet sanguine venam.
 Inguinibus propior; variis epigastrica vena
 Plena subit venis et ventris carnibus exit,
- 220 Dumque ligamentum fallopi turgida vena

Cruralis superat, mutato nomine, venae
 Iliacae titulo constat, dum sanguis ab omni
 Accedit pelui, totidem sunt nomina venis,
 Quae refluent, quam sunt salienti nomina vasi.
 Accedunt venae, quibus emulgentibus olim 225
 Nomen erat; venam renalem vena sinistram
 Spermatica ingreditur, dextram caua vena reforbet.
 Supra renales, adiposae denique, vena
 Emulgente ruunt et partes sanguine mulctant.
 His opibus diues caua vena sub hepate transit, 230
 Ac immerfa parum conuexam flumine partem
 Alluit et iecoris venas auidissima forbet.
 Hic quoque deponit maternus flumina sanguis,
 Dum foetus sumus, inque cauam, mediante canali
 Venoso, venam ruit; hanc, venientibus annis, 235
 Praeftruxit natura viam, venamque priorem
 In solidum fulcrum iecoris coalescere iussit.
 Talibus aucta modis, transuersi tendine septi,
 Vno vel duplici, caua vena, foramine merfa
 Pectus adit, phrenicas forbens in limine venas. 240
 Inde grauis dextram cordis procedit ad aurem.
 Eustachii qua parte locum sibi valuula fixit,
 Opponitque suas labenti desuper vndae
 Ex iuguli vena vires, et flumen in vnum
 Dirigit oppositas, obliquo gurgite venas. 245
 Irruit huc azygos costarum sanguine diues
 Exceptis primis, quarum subclauia forbet
 Purpureos fluctus, sed lex non omnibus vna;
 Interea caua descendens se cordis in aurem
 Deicit et magnam vegeti vim sanguinis infert 250
 Excerebro reflui; iugularis vena ruentem,
 Ex cerebri sinibus, cerebello vena ruentem

- Ceruicalis habet, subclauia fuscipit omnes,
 Laeua quidem titulo cum primis eminent illo,
 255 Quod chyli ductus media se terminet illa,
 Et valua praecludat iter : breuiore recurrit
 Circuitu cordis praecingens vena coronam,
 Vnde coronalis nomen, dextraque sub aure
 Cordis abit ; Pulmone redit pulmonica vena,
 260 Perque sinum quendam demergitur aure sinistra.
 Legibus hisce valet corpus, ruit actus in orbem
 Sanguis et in vegeto motu versatur vbique.
 Res ignota scholis veterum, quam magnus in arte
 Haruaeus claram meliori lumine fecit.
 265 Vitalis liquor hisce viis exitque reditque,
 Quem variae partes communi foedere iunctae
 Efficiunt ; est terra grauis, pars pinguior illam
 Mixta ligat, subtile serum sua flumina miscet,
 Lymphaceis vasis missum venisue serosis ;
 270 Spiritus accedit, qui toto sanguine multus
 Feruet et aduectus neruis calidissima vitae
 Pabula constantesque focos flammamque ministrat.
 Sal quoque mixtus inest passimque volatilis errat.
 Principiis istis constans concordia leges
 275 Sanxit amicitiae, nisi si peregrina quietem
 Perturbent, his foederibus stat vita salubris.
 Ast veluti duplici sunt turgida vasa cruore,
 Sic quoque diuersus motus contingit vtrinque.
 Purpura, quam celeri saliens arteria pulsu
 280 Vrget in extremas partes per vasa minuta,
 Igne magis turget laetoque colore superbit,
 Vitalis magis est ; celeres arteria mortes
 Laesa solet, sed vena solet producere lentas.
 Ast simul ac vegetas hausit nutritio partes,

Et secreta fuit diuerſas lymphæ per oras, 285
 Serpit inops ſanguis, lentisque per vltima, poſtquam
 In primas ſeſe venas arteria mutat,
 Motibus incedit; Proprio nil robore fiſus,
 Indiget auxiliis; Hinc, valuula plurima, venæ
 Interualla notat, queis ſe ſuffultus in altum 290
 Euehit, interea pulſans arteria retro
 Irruit et rapido compellit flumine flumen.
 Nec tamen eſt adeo venoſus ſanguis ab omni
 Nobilitate procul; tenues ſubtilis in illum.
 Lymphæ catarrhactas aperit, venæque ſeroſæ 295
 Sanguineis mergunt dulciſſima flumina venis.
 Nam prope maiores venas eſt ſingula ſemper
 Glandula, nec raro videas pellucida lymphæ
 Vaſa ſuper venas ſinuoſos ducere flexus.
 Accedit pinguedo redux, quam venula fugit, 300
 Tunc cruor in dextram cordis dum funditur aurem,
 Perficit hæc eadem, quæ primo fecerat ante
 Circuitu, redit hinc ad cor, diſpellitur inde.
 Pluribus, vnus ſpatio ſe circulus horæ
 Exfoluit vicibus, feruens per viſcera ſanguis 305
 Infuſum cordi rapit vno flumine chylum,
 Qui dum progreditur, contactu ſanguinis, exit
 Purpurea facie, nec enim breuis ille putatur
 Eſſe labor, nec ſic temere ſibi lacteus humor
 Purpureos habitus ſumit; Conamine magno 310
 Res agitur, quo degeneret, formamque priorem
 Exuat incedatque ruber, qui candidus ibat,
 Quem non forte iecur, ceu tempora priſca putabant
 Efficit, aut factum ſplen alto viſcere mittit.
 Pulmo quidem, cuius chylus de folle nouellus 315
 Aeris afflatu mixtus preſſusque reſceſſit,

Sanguificasse potest quadam ratione videri;

Ast magis adpositum naturae legibus esse

Creditur, in toto si quis systemate passim

320 Vasorum fieri reputet de lacte cruorem,

Quandoquidem, perhibent, chylus post prandia
fuevit

In venis superesse diu, cui purpura nondum

Obduxit rutilo niueos velamine succos.

Ast quid mutati sit causa modusque coloris,

325 Ardua res dictu: motu pulsuque frequenti

Concolor efficitur cum sanguine lacteus humor

Vitalis calor accedit, qui concoquit igne

Albentes succos, quo discolor exeat humor,

Sole calente velut viridis rubor inficit vvas.

330 Omnia clara forent, salium si pugna valeret,

Hanc tamen a sano sperandum longius esse

Corpore, nil violenter agit, natura Deusue.

Multa latent, latuere diu porroque latebunt.

Dum sic purpureos voluunt per membra fluentes

335 Vasa, nec affluxus superat virtute refluxum,

Iusta bilanx quaedam vitales dirigit actus,

Vascula tensa rigent, vacuos explere canales

Cor fatagit, pulsuque suo protendere mollem

Molitur fibram vel partibus addere partes.

340 Nomine communi solet is nutritio dici

Naturae motus, saluas in corpore partes

Qui facit, inque statum meliorem vertit easdem,

Velle cibos, captos cupida demittere fauce

Ignemque vitali coctos in sanguinis vsum

345 Vertere, sanguineos agitare potentius imbres,

Hinc alimenta suis demittere singula membris,

Id nutrire vocant. Sed et id nutrire vocatur;

Ex minimis tubulis, quales arteria format,
 Lymphaceo minimam fibram perfundere succo,
 Quae defunt, supplere datis, superaddere multa, 350
 Et definitam sic conciliare staturam.
 Hic, quo non alius generosior extitit actus,
 Proximus est ouo: Vix eius stamine paruo
 Concipitur foetus cum se nutrire laborat.
 Viuere, nutrir, subsistere, velle valere, 355
 Mortales optant; magno molimine tentat
 Rem natura sagax, quo fractas robore partes
 Viribus extendat, membris noua stamina ducat
 Augeat hinc artus certo numeroque modoque,
 Prouida semper agens, minimas implere lacunas 360
 Solicite curans, ne mors properata sequatur.
 Quotidie morimur, vitae genus atque labores
 Exhaustis faciunt languentia corpora succis,
 Aura subit partes, inimica miasmata spargens.
 Diffluimus passim, vegetam sudatio lympham 365
 Haurit et extenuat, decrescit amabilis aetas.
 Quam validae fuerint vires, nihil impedit inde
 Naturae, nostrum, stragem; consumitur ipso
 Machina quam gerimus, detritaue corruiit vsu.
 Accedit luxus, quo non mortalius vllum 370
 Esse potest vitium mortali in pectore maius
 Quo nos destruimus, discordia pabula mensis
 Dum damus, et potu nimio distendimus exta
 Quo petulans sanguis salibus vel bile rebellis
 Irruat et teneri corrumpat visceris actum. 375
 Tot natura malis opponit robora vitae,
 Et sarcit studiosa malum partesque ruentes
 Subleuat et venas succis melioribus implet,
 Dum nutrit sanat: sed non aetatibus vna

- 380 Omnibus est ratio vel virtus corpus alendi.
 Nascentes, nati, iuuenes, nutrimur abunde,
 Hac aetate solent nutritis partibus addi
 Pondera, mensurae, vires et robora mentis,
 Sed simul atque capax extendi nescia porro
- 385 Fibra stetit, simul atque rigent processibus ossa,
 Sufficiens tantum vires nutritio supplet,
 Augerique magis vetat aut increfcere membris;
 Interea si quis superest laudabilis humor
 Thesauros adipis miti pinguedine complet.
- 390 Prospicitur miserae, morborum tempore, vitae
 Dum nequit ore cibus sumi; Tunc pinguia vela
 Depromunt oculis infarctis vbere succo
 Vitales latices, hinc marcida corpora morbis
 Euadunt, macies flaccentes excoquit artus.
- 395 Denique deficiens nutritio deserit artus,
 Decrepito vigor omnis abest, tremor occupat artus.
 Dum sic distentis turgescunt vascula succis
 Nutritumque nouo firmatur robore corpus,
 Interea surgunt fontes lymphaeque serique
- 400 Affluxu simili similes aequante refluxus
 Lympha ruit, celeres gyros in corpore praestat,
 Effluit infensus membris falsugine succus.
 Diuersus modus est: Lympham *secretio* format
 Deicit ignauos *excretio* dicta liquores.
- 405 Turgida nobiliore sero lymphaque salubri
 Venula per summos artus, arteria postquam
 Desiit, emergit, tunc flexos perficit orbes
 Glandula, cui facies non omni contigit vna,
 Illa globos format, glomeres sed perficit illa
- 410 Maiores, medias, minimas minimisque minores,
 Per caua dispersas vel ad extima membra locatas.

Si qua, velut format collectos vva racemos,
 Distinctis globulis gaudet, glomerata vocatur
 Ast aliis simplex magis est structura, globatis.
 Omnibus est mediumque cauum, membranula cun- 415
 ctas

Inuestit, multae venoso sanguine mergunt
 Irriguos fontes, ast excretorius vnus
 Ductulus in reliquis caua perfodientibus extat.

CAP. VII.

ACTIO CEREBRI ET NER-
 VORVM.

Prima manet cerebrum secretae gloria lymphae,
 Glandula si tamen est, sed glandula dicitur esse,
 Qua fit principium vitae, qua spiritus exit,
 Qui motum sensumque facit mentique ministrat.
 Propterea cerebro circumfunt, bis quater ossa, 5
 Quae caluam faciunt, futuris illa ligantur.
 Os frontis quandoque duplex; futura, sagittae
 Aemula si forsan nasi radicibus exit,
 Praeterea simplex; frontem futura coronat,
 Sinciput efformant iunctim cum bregmatis osse, 10
 Accedunt illis lateralia temporis ossa
 Bregmaque squamosis futuris proxima tangunt.
 Posticum caput occipitis describitur osse,
 Litera lambda dedit formam, triquetraque subinde
 Luxuriat, nomen cui fecit Wormius, osse. 15
 Ima basis cranii basilari clauditur osse,
 Et cribro simili, cui parua foramina nomen
 Efficiunt, coeunt futuris illud et illud.
 Durities eadem non omnibus extat in annis,

- 20 Mollia sunt teneris cranii mortalibus ossa,
 Infanti nato dum bregmatis ossa dehiscunt,
 Fonticulus, summo formatur vertice pulsans.
 Frons illis diuisa diu, tres temporis ossi
 Distinctae partes inerant, quater occiput olim
 25 Diuisum frustis fuerat, mox omnia dura
 Euadunt et denticulis sibi fortiter insunt.
 Ossibus hisce pericranium praetenditur extus,
 Ossibus his subtenfa meninx cerebro ne vel ossi
 Sit connexa magis, dubium facit; ossibus istis
 30 Omnibus est diploe rubris infarcta medullis.
 Omnibus ex cranio producta foramina neruos
 Emittunt aut vasa ferunt redduntque vicissim.
 Omnibus ad cerebri formam fossaeque sinusque
 Insculpti vel vasorum referentia formas
 35 Vel sinuum faciem vestigia pressa, locantur.
 Mollia praeterea cerebrum tegumenta, meninges,
 Obuoluunt arteque ligant, vasisque ferendis
 Impendent operam, vel tendine fortiter vrgent.
 Dura meninx fibris, duplici quas lamina strato
 40 Committit, constat, cranium radicibus actis
 Alta subit cerebrumque suis suspendit habenis.
 Peruia sanguifluis vasis: arteria passim
 Missa carotidibus subtilia germina spargit
 Respondent venae, cerebri quas viscere nullas
 45 Conspicimus, sed queis tantum pia mater abundat;
 Dura meninx illas patulis processibus haurit
 Inque suis recipit sinibus; Falcatus easdem,
 Qui cribro similis crista defigitur ossis,
 Suscipit, et trabibus distincto defluit alueo.
 50 In duplicem quoque vena sinum quam plurima
 praeceps,

(Est transuersali nomen,) sub temporis offe,
 Irruit; hic spatium, cavitatem, volumine, magnus,
 Absorbet longumque sinum reliquosque minores.

Torcular Herophili locus est, tria flumina magna
 Longus transuersusque sinus, rectusque vocatus,
 Quem subeunt, reliqui laterales atque petrosi.
 Aut alii si qui cerebri basin vndique complent,
 In transuersales, iugulari denique vena

Demersos redeunt, et nomen ab osse capessunt
 Vicino, sed non numerus sibi constat vbique.

Altera, quae molli cerebrum velamine cingit,
 Est pia dicta meninx, cuius lamella superne
 Incumbens cerebro, nomen fortitur ab illa
 Quam teneris filis pertexit aranea tela.

Ipsa meninx cerebri gyros demersa subintrat,
 Hoc tenui velo vegetos arteria succos
 Diuidit internae de fonte carotidis haustos

Aut cervicalis prolixo germine sumptos;
 Hic quoque vena redux, ceu dictum, plurima fertur
 Inque sinus ruit et iugulo se mergere pergit.

Post tunicas, cerebrum, res iucundissima visu,
 Apparet flexis per curua volumina spiris.
 Exterior cinerum substantia tincta colore,
 Interior niueo prorsus candore superbit.

Sunt cerebri partes, sunt hemisphaeria magna
 Processu medio durae diuisa meningis,

A paruis distincta lobis qui subtus in imo
 Parte latent cranii; cerebellum sede locatur
 Distincta duplicisque lobi discrimina ponit,

Praeclusum septo cerebri, nec conuenit huius
 Visceris aut facies aut rerum consonus ordo
 Cum cerebro; lamella frequens disponitur extus,

Arbo-

Arboribus similes formas, pars intima fingit;

Tertia pars cerebri tandem oblongata medulla

85 Per medium diuisa, basi contermina caluae,

Neruum genitrix, progressa foramine magno

Occipitis ruit, huic nomen prouincia mutat,

Spinalisque medulla nouo cognomine fertur.

Corpus callosum cerebri candente medulla

90 Effectum, fit conspicuum, praefecta profunde

Si fuerit cerebri latis substantia cultris.

Ventriculi subsunt laterales anteriores.

Ducitur hos septum pellucens inter utrosque,

Cui fornix tribus est quaedam subtensa columnis.

95 Ventriculis insunt thalami, queis opticus exit

Neruus et obliquis oculos progressibus intrat,

Corpora sunt illis quaedam duo dicta striata.

Neruea progenies mediis intexitur illis

Chordarum facie, venit olfactorius inde

100 Neruus et in cribrum tenuissima vascula spargit.

Hinc quoque proueniunt crura oblongata medullae.

Est aliquis plexus dictus choroides, in alti

Ventriculis cerebri dum miro retia nexu

Perficit, et minimis turgescit sanguine vasis,

105 Et se ventriculo cerebri, qui tertius, infert.

Quadriugum tuber prostat, testesque natesque.

Adpellant; penis cognomine glandula pino

Aemula propendet; sunt anus vuluaque, quarti

Ductus ventriculi, castis honor auribus esto.

110 Est infundibulum, quo pituitaria lympham

Glandula ventriculis aliquam forbere putatur.

Ventriculo quarto cerebri se valuula magna

Praetendit, quem vermiculi productio quaedam

Infarcit specie, titulos dedit alma vetustas,

Nescitur rerum verus doctoribus vsus. 115
 Inuerso cerebro videas duo crura medullae,
 Inuestita pia iunctim duraque meninge.
 Hinc et oliuares cum pyramidalibus vna,
 Processus adsunt, oblongae crura medullae.
 Fissura coeunt, calamus scriptorius illi 120
 A specie fecit titulos, pons inde Varoli
 Committit duplicem, quae iuncta, foramine magno
 Exit et in spinae spatiosum voluitur antrum.
 Tot cerebri viscus faciunt miracula rerum
 Tanta globo, vasis fardo, teneroque supellex 125
 Hinc coniectura vero propiore putamus
 Viscere tam pulchro tantoque labore parato
 Humanae nasci primaria pondera vitae.
 Nouimus a laeso cerebro succumbere sensum
 Et motum, si quem praestat vis conscia mentis; 130
 Nouimus, hanc animam, dum, quid sit, cogitat, intus,
 In cerebro potius, quam viscere quolibet vilo
 Exercere suos, rationis legibus, actus.
 Nouimus a cerebro neruorum stamina duci,
 Nec latet, hos neruos celeri spiramine quodam 135
 Ad sensum simul et motum faciente repleri;
 Hisce datis, animam cerebro residere suisque
 Spiritibus partes in motum flectere constat.
 Est aliquid praeter mentem, non tertia forte
 Corporis humani pars, sed mage mobilis humor, 140
 Qui, veluti sanguis dependet ab impete cordis,
 Imperio cerebri paret, mentique ministrat.
 Ille volatilibus magis actiuisque cruoris
 Partibus abscedit cerebro: Ceu glandula lympham,
 Sic cerebrum nouit meliorem sanguinis auram, 145
 Quem cervicalis tulit aut interna carotis,

- Selectu quodam structurae visceris aequo
 Ducere perque suos tubulos inmittere neruis.
 Hanc aliquis cerebri motus, per diffusa pellit
- 150 Viscera compulsunque mouet per membra rotatu.
 Seu, quod dura meninx, cerebri seu venter, eandem
 Exagitet, seu sponte sua fluat igneus humor,
 Circuituque suo vitalia munia praestet.
 Neruea progenies, vitalem partibus auram
- 155 Inspirans, cerebro partim longaque medulla,
 Partim spinali prodit dimissa medulla.
 Nascuntur paribus, duraque piaque meninge
 Vestiti, tubulus dum neruum plurimus vnum
 Efficit egregie tenuis paruisque capillis
- 160 Mensura minor et cerebri plenissimus aura.
 Sanguifluis equidem vasis circumfluis ille
 Existit, videasque ferum de vulnere nerui
 Ductibus exstillare suis; sed spiritus ille
 Qui fluit e cerebro, propriis rapidissimus exit
- 165 Fluminibus quorum visibilis alueus haud est.
 Ex cranio veniunt, prior olfactorius, alter
 Opticus, hinc oculi, motorius, ordine quartus,
 Abducens illis indignatorius illis
 Dicitur, abhinc propior gustator neruus, ab vno
- 170 In tres discedit ramos, ophthalmicus vnus
 Alter maxillae, lingualis tertius audit.
 Externus motor sextus timidusue vocatur.
 Intercostalis sua cui natalia debet,
 Factus ab hoc quintique paris de germine quodam.
- 175 Septimus auditum praestat, dum dispare ramo
 Molli cum duro, demergitur osse petroso.
 Mollis in internam sua germina disiecit aurem,
 Portio dura ruit seseque meatibus auris

Explicat et tandem dimiffa foramine quodam
 Sub ftilo fimili proceffu temporis exit 180
 Per buccas, oculum, frontem, diuifa genasque.
 Octauus vagus eft, illum, quem neruulus auxit
 Ex ceruice redux, iugularis vena, viarum
 Adfciscit focium, laceroque foramine caluae
 Egreffum ducit, qui collo fparfus vbique 185
 Vicinas animat partes numerosaque fpargit
 Flumina fpirituum, capit inde larynxque pharynxque
 Immenfam sobolem; funt nodi ganglia dicti,
 Alter ad egreffum nerui, prope corda fecundus.
 Ille ruit collo, magni comitantur eundem 190
 Sanguifui riui, iugularis vena, carotis,
 Et vaginali tunica clauduntur eadem.
 Pectora quam primum fubiit, mirabile dictu,
 Oefophagi metitur iter per guttura retro,
 Intorquens anfam circum fubclauia vafa 195
 Dexter fi fuerit, fed circa, laeuus, aortam.
 Retrogradi coeunt intercoftalibus vno
 Commiffi nexu. Fiunt hoc foedere plexus
 Cardiacus primus, dictus pulmone fecundus
 Tertius a ftomacho; vagus hic fubfiftit et vltra 200
 Ire negat; varios intercoftalibus ille
 Largitur ramos quo fiat in hepate plexus,
 Atque lienaris plexus formetur abinde.
 Interoftalis, poftquam, qua parte carotis
 Introiit caluam, calua proceffit ab ima, 205
 Efformat tuber feu primum ganglion, inde
 Per collum ruit, hinc variis fpinalibus auctus
 Germinibusque vagi diues, tot ganglia format
 Quot coftas thorax numerat, quae fingula neruum.
 Inde capit, tandem feptum pertundit et imo 210

Ventre ruit, dum coeliacum dat germine plexum
 Atque mesentericos duplices, hypogastricus illi
 Debetur plexus: Prope singula corpora spinae
 Ganglion existit. Dum denique coccygis offe
 215 Terminus est; omni sparguntur germina pelui.
 Denique par nonum cranio discedit et omni
 Immersum linguae, titulum regione meretur
 Par linguale vocant, aliis hypoglossus habetur.
 Hi cerebro veniunt. Quam primum longa medulla
 220 Exit et occipitis delapsa foramine magno
 Progreditur, longo spinae dorsalis in antro
 Labitur et sacri sub finem desinit ossis.
 Spinalis titulo veniens cerebrique meninge
 Inuestita ruit duplicataque fertur, at illi
 225 Mittit aorta frequens salientis germina vasis
 Venaque multa reedit, siquidem laterale foramen
 Vertebra de quatuor viginti singula format.
 Hoc redeunt venae, nervis spinalibus illud
 Per collum dorsumque patet. Tunc vertebra colli
 230 Septenis paribus neruorum suggerit ortum
 In scapulas, humeros missis costasue supremas.
 Hos inter videas phrenicum, diaphragmate mersum,
 Et qui cum summis nervis dorsalibus vno
 Commissi plexu summam mediamue vel imam
 235 Prole manum complent. Dant illis brachia nomen,
 His faciunt axilla novos, cubitusue vel vlna
 Aut radius, titulos, cutis his, his musculus omnis
 Neruifluo succo vitalem suscipit auram,
 Donec in extremos digitos vas exeat omne.
 240 Dorsales bis sex nervi se pectore toto
 Diffundunt interque fluunt costalia vasa.
 Intercoastalem tangunt, pleuraeque cutique

Pectoris aut mammis mittunt subtilia vasa.
 Lumbares nerui numerantur quinque; supremus
 Accedit phrenicis, reliquos abdomine sparfos 245
 Intercoftali iunctos, cruralibus ortum
 Praestantes videas. Cruralis ad inguina neruus
 Labitur, et sacro ramos adfciscit ab offe
 Sanguifluisque comes vasis abdomine prodit
 Per femur Anticum, qua sub cute vena saphena 250
 Adfcendit mediumque pedem decurrit et imum.
 Ex sacro celebrant alii natalia nerui,
 Extremis binis neruis lumbaribus aucti
 Ischiacum magnum faciunt aliosque patente
 Disperfos pelui vel si quos musculus omnis 255
 Illius regionis habet, quos viscera peluis
 Matrix vel vesica capit, testisue virilis.
 Ischiacus tandem qui totam prodigus haurit
 Spinae dorsalis sub coccygis offe medullam,
 Postico dum crure ruit sub poplite flexus, 260
 Germinibus totidem totidem quoque nomina sumit,
 Tibia dat cuidam, cuidam dat fibula nomen.
 Suralis medius sub tendine mersus Achillis
 Plantaris dictus, digitis vaga germina mittit.
 Hac serie nerui decurrunt corpore toto 265
 Legeque consueta vasis, subtilia spargunt
 Germina; Progressu tandem decrefcere visus
 Singulus, extremis sensum fugientibus exit,
 Fibraque fit motrix, vel lata volumina spargens
 Fit cutis et teneris Malpighi rete papillis, 270
 Implet, habent alii fines in viscere quodam,
 Pars abit in villos et concaua corporis intrat
 Organa vitalesue cibos adspergine tingit,
 Glandula fit passim; varii pars, organa sensus

- 275 Expansis tunicis facit, obiectique valorem
 Percipit attactuque rei commota tremiscit.
 Est aliquod neruis fluidum; Lex comprobatur illud
 Qua fruitur neruus cum vasis sanguinis, vna.
 Discurrit simili neruus per membra meatu.
- 280 Omnibus vna via est, arteria venaque neruos
 Adsciscit comites nec terminus omnibus impar.
 Sit vacuus fluido neruus, quae possit ab illo
 Commoditas nasci? nullo demergitur offi
 Tendine, quo possit forsan valuisse trahendo.
- 285 Interea praestat vitalia munera neruus,
 Materiemque vehit, quam nulla volumina certis
 Adscribunt titulis certis aptantque figuris.
 Est fluor immense tener et velut igneus aether
 Effectu magis apparens quam corpore quodam,
- 290 Cui celer ingenti contingit vortice motus,
 Ignea cui virtus cui motus summa facultas.
 Ὀρμητικὰς vocitent alii, velut impete quodam
 Partibus illapsas, animam qui dicere nolint,
 Principium vitae clament, Archaeus ab illis
- 295 Nerueus humor ab his dicatur, spiritus esto,
 Ingenio valeant alii, prouincia detur.
 Multiplicent animas, res vna subinde notatur
 Nomine diuerso. Fluor est qui vasa pererrat.
 Sanguis origo fuit, sanguis quoque terminus illi!
- 300 Nempe carotidibus per fila tenerrima sparsis
 Nascuntur cerebro glomeres, densique racemi
 Sic coeunt, veluti dependent vitibus vuae.
 His tenuis sanguis, propulsus robore cordis
 Deponit tenuem lympham partesque fugaces
- 305 Spirituum titulo, nullo motore ruentes,
 Dum se quaeque suas agilis circumrotat axes.
 An, ceu purpureos cor disijcit impete fluctus,

Sic quoque dura meninx, quae musculus esse putatur,

Impellat cerebri riuos motumque ministret?
 Res tenebris immerfa manet; nec vulnera caluae 310
 Visa docent vllis duram tremuisse meningem.
 Nec tamen a vero procul est, strictissima nerui
 Vincula, membranas duraeque piaequae meningis,
 Accelerare viam; forsân quoque ganglion vrget.
 Et nerui structura tenax, circumflua vasa 315
 Sanguinis et minimi mensura tenerrima vasis.
 Influxus dubio procul est; qua lege recurrat,
 Principiumque suum repetat fluor igneus ille,
 Quaestio mota fuit; seu quod se nerueus humor
 In tenuem lympham quam passim glandula plorat, 320
 Insinuet, venas repetat, post sanguine mixtus
 Infusus cordi, pulsante carotide, primos
 A quibus exierat fontes penetrare putetur.
 Venosusque cruor vitales sorbeat ignes,
 Siue quod includat diuersos neruus eodem 325
 Fasciculo ductus, ferat hic ast auferat ille;
 Exiguas celer ille moras describit eundo
 Circulus, et partes peruadit fulguris instar.
 Dum sic circuitu per corporis organa fertur
 Spiritus et celeres pelluntur ab orbibus orbis, 330
 Vitales actus facit a ratione remotos,
 Hinc solidas, pellit motus primarius autor
 Arbitrio mentis partes et robora flectit.
 Consiliis animam iuuat et sensoria curat,
 Nec tardos patitur subsistere velle liquores, 335
 Quin agat et morbi causas de limine pellat,
 Dum passim madidos e corpore proiicit imbres.
 Hinc, si quid natura potest, vox nota, vocari,

- Cui Deus ingentes vires in corpus agendi
 340 Dotibus adscitis vel connascentibus auxit
 Quo sibi sufficient animantia singula solis,
 Lucrentur vitam, fiant ex prole parentes,
 Nerueus est humor; brutis animantibus ille
 Obsequiosus inest, seu contempletur eorum
 345 Instinctus aliquis, vel acuti robora sensus.
 Adfuevit dominae mentis sic denique iussis r)
 Spiritus humanus, vt dum regina voluntas
 Imperat, obsequium praestent vitalia membra.
 Sicut equus facilis domini mandata regentis
 350 Et capit et peragit virgaeque tremiscit ad vmbra;
 Hinc quoque, dum somni demulcent otia corpus,
 Et mentem capit alta quies, repetita diurnos,
 Spirituum lusu, motus praesentat imago.
 Talibus officiis excellit nerueus humor,
 355 Nobilitate pares cui toto corpore nulli
 Decurrunt fluuii. Si quis quam proximus illis
 Esse potest humor, germanum si quod habetur
 Spiritibus fluidum, nihil his coniunctius vnquam
 Esse

r) Lucr. Libr. III. v. 557.

Denique corporis, atque animi viuata potestas
 Inter se coniuncta valent, vitaque fruuntur.
 Nec sine corpore enim vitaleis edere motus
 Sola potest animi per se natura, nec autem
 Cassum anima corpus durare et sensibus vti.

Ci, Claud. de IV. Conf. Honor. v. 232.

Et, cum non aliter possent mortalia fingi,
 Adiunxit geminas, illae cum corpore lapsae
 Intereunt, haec sola manet, bustoque superstes
 Euolat, hanc alta capitis fundauit in arce
 Mandatricem operum, prospecturamque labori.
 Illas inferius collo, praeceptaque summae.
 Passuras dominae digna statione locauit.

Esse potest lymphæ, quam lucida vascula mittunt.
 Lymphaticas vocitant venas vel vasa serosa. 360
 Sub cute pars deducta latet, pars pinguis vela
 Diuidit et succis cellas melioribus implet.
 Fontibus exsurgunt variis, arteria partem
 Vltima dimittit, maiorem glandula sudat,
 Pars faciles vndas in concaua viscera mittit. 365
 Lymphæ saluialis demulcet fontibus ora
 Oesophagi liquor est, stomacho suauissima lymphæ
 Defluit et villis laticem sudantibus exit,
 Intestinalis liquor et pericardicus humor,
 Vndaque, quæ tunica ventrem cingente resultat, 370
 Et pleuræ liquor, et subtilis feminis aura,
 Et diuerforum tenuis mucedo caurorum.
 Pars abit in venas, pars omni viscere ventris
 Confluit in loculum, quam pinguis capsula renum
 Obuoluit velo, ductus thoracicus illam 375
 Visceribus refluxam communi gurgite mergit
 Chylo concurrente nouo; subclauia vena
 Collectam dextra cordis demergit in aure.
 Lymphaticas venas omnes, quascunque videmus,
 Valuula distinguit breuibus intersita nodis. 380
 Glandula fons lymphæ, facie non discrepat vna.
 Sunt minimæ quædam, fugiuntque volumine visum
 Lex tamen est: nullam, nisi glandula fecerit illam,
 Secerni lympham, si quæ maiuscula prostat,
 Simpliciore globo formata, globata vocatur 385
 Qualibus instruitur regio subclauia, quales
 Inguinibus, nucha, lumbis dorsoque locantur,
 Quasue mesenterium quas intestina minores
 Intus habent, queis articulos interfluit humor.
 Conglomerata glomos varios committit in vnum 390

Circumducturam tunicarum compede vinctos,
 Instructas ductu. Variis incognitus vsus
 Densa nocte latet, quem postera saecula forsan
 Inuenient ferosque manet laus ista nepotes.

395 Quas thymus et quorsum, quo ductu, segreget vndas
 Quos habeat iugulo thyroides glandula fontes?
 Plena dies reliquis affulget, in ore saluam
 Secernunt aliae, lachrymas, sine nomine dicta,
 Depluit, exiguis oritur cerumen in aure.

400 Pancreas has inter dici Regina meretur.
 Omnibus e quatuor vasis corpuscula fiunt,
 Neruulus est illis, totusque absumitur illis
 Sanguine turgescunt; arteria prospicit illis
 Sunt, et vena redux lymphamque vehentia vasa.

405 Dumque cruor pulsu cordis per vascula fertur,
 Paruus apex vasis duras in sanguine partes
 Et falsas alias angusto limine pellit,
 Infundens tenues in lymphae vascula succos.
 Filtra foraminibus veluti tenuissima tantum

410 Flumina demittunt, crudo remanente liquore,
 Sic quoque lympa suo passim de fonte scaturit,
 Quoque prius fuerat, repetit, demissa, cruorem.
 Circulus est illi, nec abest praeclarius vsus.
 Nutritas partes meliori flumine complet,

415 Hinc pueris, quibus augmentum nutritio praestat,
 Glandula maior inest, lymphae quoque copia maior.
 Effusam pingui velo cellisque locatam
 Afferuat natura sagax, quo, tempore morbi,
 Dum nihil appetimus, nec venter concoquit escas,

420 Pinguis adeps redeat, vasis forbentibus haustus.
 Hinc macies morbos et flaccida membra sequuntur.
 Talis inest adipi, qui sub cute corporis omni

Sternitur. Omento talis collecta tenetur.
 Materies talis passim, prope maxima vasa
 Articulos nexos, cellaque locatur in omni, 420
 Perque mesenterium perque intestina, per illam
 Quae ventrem cingit, tunicam, duplicataque quaeuis
 Corpora luxuriat, talem se musculus omnis
 Inter habet, motrixque natat pinguedine fibra.
 Nec manet illa diu cellis, sed circulus illi 425
 Est aliquis, repetitque suum pinguedo cruorem.

C A P. VIII.

SECRETIO HUMORVM.

Aft aliae glandes effoetos corpore succos
 Proiiciunt, abiguntque sales et terrea quaeuis
 Corpora conueniente loco de limine pellunt.
 Actio quae pellit nocituros sanguine succos
 Ad vitam facit, asseruat redditque salutem, 5
 Laesaque fit morbus, species non omnibus vna,
 Nec locus aut tempus vel fufus conuenit humor.
 Ipse cruor quandoque fluit, redit actus in orbem
 Lunaris fluxus, sequior nisi sanguine sexus
 Mulctetur dum floret ei iuueniliter aetas, 10
 Haud valet, et morbi species est causa salutis.
 Hic est ille cruor, quem postquam puberis anni
 Terminus accessit, fundit matura virago,
 Cum referat natura vias matricis, et intus
 Sanguineas rubea guttas adspergine plorat; 20
 Non tamen est vterus tantum, qui menstrua fundit,
 Vaginam videas pertusam fontibus esse
 Queis, quatuor septem vicibus se sole leuante,
 Effluit innocuus vitioque remotus ab omni

- 20 Sanguis et effuso muliebria corpora mulctat
 Flumine: Bis septem primus labentibus annis,
 Haud raro citius, nec raro tardius illis
 Sanguis abit, venerique parem notat esse puellam
 Quae mirata novos nunc primum percipit ignes,
 25 Oua parit primum turgenteque pectore mammis
 Luxuriat, meliore suas nunc sanguine venas
 Obtinet impletas, quam corporis exigit vsus.
 Copia si qua nocet, vacua matrice, cruoris,
 Exit, et in foetus alimentum vertitur olim.
- 30 Per septem fluit ille dies, comitanteque febre
 Irruit, hinc molli corpus calet igne, ruuntque
 Purpurei primum fluctus, post lymphæ serosa,
 Nec cessant vteris lunares ire liquores
 Quam decades fuerint annorum quinque peractæ.
- 35 Si qua parit multum, citius quandoque remittit,
 Foemina, tarda suos celebrat, quæ florida, menses.
 Ast maribus secus est, nihil his natura cruoris
 Detrahit, his turpe est solui lunare tributum,
 Nec fluit his, nisi per morbos Haemorrhoids ano.
- 40 Crassior et salibus terræue remixtus arena
 Vrinae titulo destillat renibus humor.
 Glandula sunt renes, qua maior nulla globata
 Corpore conspicitur, pleno pinguedine velo
 Tecta latens, vasis aliis, quæ sanguine turgent,
 45 Neruisfluis aliis, aliis instructa serosis.
 Vertebra lumbaris phrenicam quæ corpore carnem
 Excipit his etiam sedem designat vtrinque.
 Nectuntur dexter iecori laeuusque lieni:
 Colon vtrinque suo supplens hypochondria flexu,
 50 His quoque membrana pingui mediante cohaeret.
 Forma fuit dispar quondam, glomerataque natis.

Diuifi renes, lobulis, dum nascimur, extant.
 Forma magis simplex Renis spectatur adulti.
 Parte caua proles magnae se mergit aortae,
 Distribuitque suos ramos, exilia vasa 55
 Committens tubulis renum, queis lotia stillant.
 Ni medius quis vtrinque status, quem glandula
 formet
 Infit et ex acinis vrina scaturiat istis;
 Ex tubulis primas paruis vrina papillas
 Intrat, ab hinc bis sex, tribus inde canalibus omnis 60
 Influit, hinc peluim subit, vretereque longo
 Depluit atque cauo vesicae confluit omnis.
 Vrinae postquam sanguis se mole leuauit,
 Influit in reduces venas, sed tardior exit,
 Terreus atque sui priuatus parte fluoris, 65
 Propterea, veluti passim se glandula venis
 Insinuat lymphamque suam deponit in illas,
 Spurius est aliquis veteri ren nomine dictus,
 Supra renalis melius nunc glandula dicta.
 Atrā dedit bilis titulum liquor ille putatus, 70
 Creditus antiquis fuit hac se sede locasse.
 Hinc non ante cauae venae demergitur alueo
 Rene redux sanguis, quam destillauerit ista
 Capsula turgentes meliori glutine succos.
 Adiacet haec reni summo, vasisque cohaeret 75
 Omnigenis, medioque cauo distinguitur intus,
 Fuluus inest humor, qui se cum sanguine miscet
 Per venam, qualem pro paruo corpore magnam
 Possidet; his lentus sanguis se diluit vndis
 Si faciem videas est forma triangula quaedam. 80
 An foueat testes et spermatis adiuet vsum,
 Restat in ambiguo, sententia prima probatur.

Lotia rene ruunt et in vreteribus vltro
Obliquo tractu descendunt peluis ad antrum.

85 Hi media cum spermaticis pinguedine vasis
Delapsi se vesicae ceruice recondunt.

A renum pelui Psoadem super exit vterque,
Quem tunicae faciunt quem membranacea prima
Tendineaeque tenax stratum motricibus auget

90 Praetensum fibris, quem tertia peruia succis
Instruit, hic lentas destillat glandula guttas.

Hinc medias tunicas Vesicae findit vterque,
Et subit et falsos infundit vtrinque liquores;
Dum praetensa, fores, lunari valuula tractu

95 Claudit et acceptas membrana praefruit vndas.

Ipsa capax pelui residet vesica, suisque
Compedibus constante situ deuincta, tenetur.

Vrachus, in foetu qui quondam lotia duxit,
Inque secundinas minxit, nunc tendine forti

100 Suspensam tenet, accedunt lateralia iunctim
Vincula, nempe duplex arteria, peruia quondam
Nunc occlusa viis, patulas quas obtinet olim.

Praeterea vesica latet pinguedine densa,
Et maribus recto tenet, est contermina matrix,

105 Foemina si fuerit, mediisque interiacet illis.

Hinc qua parte tumet, *fundus* qua parte ruentem
Efficit vrethram, *collum*, vesica vocatur.

Efficiunt illam tunicae, membrana superne
Tenditur et mediis cellis pinguedine plenis

110 Fulcitur, sequitur diuerso carnea tractu

Fibra, cauum cingens, dum fundum circulus ambit,

Transuersae tandem fibrae lateraliter adsunt;

Contrahit his vesica cauum, dum lotia pellit,

Intima diuersis patefit membrana lacunis,

Glandula sparfa subest lenta mucedine facta, 115
 Ne teneram tunicam corrodant feruidus humor.
 Dum quoque fanguineos arteria venaue fontes
 Datque capitque ruens, nec nerui copia parca.
 Iliacis veniunt omnes abeuntque viciffim.
 Denique, quas vesica diu collegerat, vndas 120
 Ponderis impatiens pellit, sphinctereque laxo,
 Qui circumductis fibris sub fine locatur,
 Mittit in vrethram falsas et proiicit vndas.
 Bulbo cauernofus transuerfus et accelerator
 Musculus impellunt Litricque triangulus, vna. 125
 Nempe voluntati parent et mente iubente
 Aut referant riuos aut illos obice claudunt.
 Tunc vrethra premit salientia lotia nifu,
 Et, si mas fuerit pars tertia penis habetur.
 Et rigido bulbo vesicae limina tangit, 130
 Atque cauernoso rigidam se corpore praefat,
 Internaue madet tunica, crebrisque lacunis
 Exfudat lentas constanti fomite guttas.
 Et protensa, caput penis glandemue ministrat.
 Foemina si fuerit breuiori sola meatu 135
 Lapfa foris mediisque madens interflua nymphis,
 Illa cauernoso munitur corpore circum
 Nec motrice caret fibra, nec glandula nulla
 Effundit mucos et lentae flumina lymphae.
 Lotia principiis gaudent, queis sanguis, iisdem, 140
 Terra, sales, insunt, est inflammabile quoddam,
 Lucida flamma subest, calor est vitalis in illa.
 Haec sincera graues depellit corpore succos.
 Illa docet sanumue statum morbosue cruoris,
 Alba fit a potu digesta floret ab esca, 145
 Purpureoque magis saturata colore superbit.

- Copia magna feri de sanguine renibus exit.
 Vberiore tamen fontes epidermidis imbre
 Destillare solent, subtilia Vascula passim
 150 Missa cuti tenues exhalant vndique fumos.
 Vel sudore madent guttasque adspergine plorant.
 Id circo passim cutis est distincta papillis,
 Quas videas signare locum, quo glandula quendam
 Emisit tubulum. Media cute paruulus ille
 155 Millibus exsurgit nodis referatque patentis
 Luxuriante sero sparsos epidermide sulcos,
 Dum calet et magnis arteria pulsibus vrget,
 Vnde salutiferi sudoris feruidus imber
 Depluit atque sales nocituros corpore pellit.
 160 Praeterea vapor est tubulis epidermidis halans,
 Fontibus exsurgens aliis: arteria nempe
 Vltima fit tubulus de multis millibus vnus,
 Qui specie fumi tenues e sanguine succos
 Vorticibus paruis equidem sed pluribus haurit.
 165 Continuo spirant fanis, staticaque docente
 Plus cute secedit liquidi, quam renibus vnquam,
 Hac natura via fluidi solidique bilancem
 Seruat et affluxus similes effluxibus vrget
 Et cute perspirans varios e corpore morbos
 170 Pellit; habent anni, stationes, auraque solque,
 Et vitae genus, imperium; plus ille vel ille
 Transpirat, plus, halat Afer, minus incola terrae
 Quam boreas gelidis horrentem flatibus vrget.
 Nec cute se tantum vix sensilis eleuat humor
 175 Sed quoque mite serum spirantia pectora fumant,
 Quod pulmone ruit dum spiritus exit in auras.
 Sanguinis illius, quem pulmo follibus vrget
 Portio transpirat diffusaque bronchia late

Subtiles latices referata glottide pellunt.

Hæc sunt quæ vitam faciunt, vegetamque salutem
Circuitu liquidi præstant, sed nescius horum
Est animus, patitur fieri, fultusque ministris
Spiritus, fruitur vegeto cum corpore nexu.

C A P. IX.

OPERATIO MENTIS.

Dum ratione potens animales Spiritus actus
Explicat et sensus externos, quinque ministros
In sua iura vocat, prolixam colligit extus,
Materiem veri, collecta cogitat intus. ¹⁾

Nervus ut e cerebro prior olfactorius exit, 5
Sic prior olfactus fragrantia corpora sentit
Halantesque sales errantes aere passim ²⁾

Attra-

1) Lucr. Libr. IV. v. 484.

Quid maiore fide porro, quam sensus haberi
Debet? an ab sensu falso ratio orta valebit.
Dicere eos contra, quæ tota a sensibus orta 'st
Qui nisi sint veri, ratio quoque falsa sit omnis.
An poterunt oculos aures reprehendere? an aureis
Tactus? an hunc porro tactum sapor arguet oris?
An confutabunt nares oculique reuincant?
Non (ut opinor) ita 'st, nam seorsum quoique potestas
Diuisa 'st: sua vis quoique 'st.

Lucr. Libr. IV. v. 726.

Nunc age, quæ moueant animum res, accipe, et vnde,
Quæ veniunt, veniant in mentem, percipe paucis.
Principio hoc dico, rerum simulacra vagari
Multa modis multis in cunctas vndique parteis.

2) Lucr. Lib. I. 299

Tum porro varios rerum sentimus odores
Nec tamen ad nares venienteis cernimus vnquam
Tangere enim et tangi nisi corpus nulla potestas.

ib.

Attrahit et patulis diffusos naribus haurit.

Hinc cerebrum, sensus communis regia sedes,

10 Effluuiis similes, neruo vibrante, tremores

Percipit, hinc animus vel foetos odit odores,

Et, quibus exhalant, a se cupit esse remota,

Corpora, vel gratos versus inclinat odores,

Obiectoque fauens, amat illud et appetit illud.

15 Propterea sapiens nasum super ora creator

Constituit sit vt olfactus sub limine vitae

Ingenuus custos, iudex monitorque ciborum,

Foetida dissuadens, nocitura putredine nobis

Suauia principiis vitae conformia suadens;

20 Rem docet euentus, grato recreamur odore,

Spiritus applaudit, tunc his contraria fiunt,

Foetida si fuerint; quorum contagia leges

Perturbant vitae, quare pulmonibus arcet

Adducto velo foetentia cuncta palatus.

25 Auertitque grauem putridis effluxibus auram,

Innocuumque trahi patulo docet aëra naso.

Ossibus ille suis duplici caua fornice format.

Quae nasum faciunt nexu sunt ossa sequente:

Osque duplex nasi, duo maxillaria summa,

30 Vomeris os vnum, cribrumque foramine multo

Pertusum, sinibusque cauum flexumque volutis,

Turbine distinctum triplici; duo iuncta palati

Ossa

ib. Libr. III. v. 222.

Bachi cum flos euasit, aut cum

Spiritus vnguenti suavis diffugit in auras:

Aut aliquo cum iam succus de corpore cessit:

Nil oculis tamen esse minor res ipsa videtur

Propterea, neque detractum de pondere quicquam:

Nimirum, quia multa, minutaque semina succos

Efficiunt, et odorem in toto corpore rerum.

Ossa nec vnguiculi defunt, lachrymaleque ducunt
 Ex oculis fluidum patulo mediante canali.
 Denique bina, quibus largitur spongia nomen 35
 Accedunt; tanto nasum natura labore
 Effecit camerasque duas distinxit vtrinque,
 Perque palatinos nasum cum fauce ineatus
 Composuit, septo duplicem diuisit hiatum
 Et varia nares instruxit carne mouente. 40
 Spissa tenax multumque rubens et sanguine diues
 Per nasum membrana patet, lateque vagatur,
 Cui nerui segetes spargunt, sensuque valente
 Praedita, cui titulos excreta pituita fecit,
 Quae nares, dum luxuriant falsugine, mungit, 45
 Haec fluit in fauces et abundans ore scretatur.
 Olfactum facit haec dum tractos figit odores.
 Irrigat hanc patulis quae passim naribus extat
 Glandula dum lentos ducit de sanguine succos.
 Nec tantum nasi cameris vel turbine cribri 50
 Schneideri membrana ruit, sed longius exit
 Et patulo velo contermina permeat ossa,
 Frontalesque sinus, cuneo similisque per ossis
 Maxillaeque sinus sinuoso tramite tendit.
 Nervus ab olfactu nomen sortitus eidem 55
 Totus inest, cinctus duraque piaque meninge
 Immerfusque foraminulis quae plurima cribrum
 Pertundunt, nares numerofo germine complet.
 Huc quoque de quinto, qui gustatorius audit,
 Deflectit ramo, nervus, qui congener ortu, 60
 Intercoftalem tangit: consentit abinde,
 Si quandoque serum nares medicinaue purgat,
 Conuulsam diaphragma simul, quatit, vrget aortam
 Quo cerebrum versus sanguis ruat impete magno
 Et

65 Et valido nifu mungantur vascula lymphae.
 Hinc sternutantes demulcet blanda voluptas.
 Est oculis nexus cum naso, scilicet illi
 Depellunt lachrymas punctis lachrymalibus, atque
 Nasalis facci, tenero qui sculptus in vngue est,
 70 Imbre luunt nares et falso flumine complent.

Proximus est oculi neruus thalamisque gemellis
 Egreditur cerebro. Septenis orbita facta
 Ossibus immerfi custodit viscera bulbi.

Heic oculus celebrat visum sparsosque per auram

75 Lucentes radios propius longeue remotos
 Per tunicas oculi pellucentesque liquores
 Immisos tremulus sentit, mentique colores
 Imprimit et rerum formas in imagine sentit.
 Orbita fit septem diuersis ossibus, illam

80 Os frontis facit et cribri pars planior, vnguis,
 Osque zygomaticum, basilaris portio, summae
 Portio maxillae nec non pars parua palati.

Orbita fissuram patitur neruosque per illam
 Accipit; hac oculus tutus sedet atque mouetur,

85 Quem cutis obducit densis obsessa capillis,
 Atque supercilium sinuosos flectit in arcus.
 Dumque supercilii depressor musculus vmbra
 Efficit atque riget Ciliorum sylua capillis,
 Lux moderata ruit, bulbusque a puluere tutus

90 Aut aliis, si quae possent illapsa nocere,
 Redditur, hinc gemino velo palpebra superstat,
 Margine quae riget atque pilis circumscita squalet.
 Haec referat, claudit, radios admittit et arcet.

Musculus est illam circum constrictor vterque
 95 Tendine defixus naso; palpebra tenaci
 Fulsa ligamento iacet, est immobilis ima,

Summa suos motus, dum musculus eleuat illam
 Nictibus alternis praestat, somnoque sepultis
 Clauditur et tarfos rigidos committit in vnum.
 Margine palpebrae ciliaris glandula sudat 105
 Distinctis tubulis Lemas, nam profluit humor
 Mucidus atque tenax, cuius lentore tenetur
 Cardine clausa suo, rursusque leuata fatiscit.
 Interiore lobo, subpalpebralia vasa
 Efficiunt rubeam tunicam, quae cingit ocellos. 110
 Haec, albugineam prope, coniunctiua vocatur
 Queis communis inest vasorum sanguinis vsus,
 Irrigat hanc lachrymale serum, dum glandula quaedam
 Nomen habet dum nomen abest, sine nomine dicta,
 Affundit bulbo salsas mediocriter vndas. 115
 Conglomeratarum faciem tenet; illa sub osse
 Frontis ad externum media pinguedine canthum
 Mergitur, inde foraminibus circumfluit humor
 Ad faciles oculi motus celeremque rotatum
 Depluit vberiorque fluit, si quando pathema 120
 Cor mouet et magnos in sanguine concitat aestus.
 Vnde genae fusis madeant muliebriter vndis.
 Has, oculo circumfusas, lachrymalia puncta
 Interno propius cantho defixa, canali
 Committunt aliquo, qui naribus exit vtrinque. 125
 Ductus nasalis, qui prostat in ossibus vnguis
 Pandit iter lachrymis et sordes luminis haurit.
 Mobilis est oculus, visum venientibus vltro
 Obuertens radiis et figens lumina rebus.
 Musculus attollit quidam, sed deprimit alter 130
 Nomen ab officio datur, hic adducit, at ille
 Abducit, medios motus exercet vtrinque
 Obliquus geminus Trochlearis magnus et illi

- Oppositus paruus: brutis est septimus vnus.
- 135 Omnes fissurae propius pinguedine surgunt.
Tendo tenet bulbum circumque locatur eundem,
Hinc albugineae tunicae celebratur origo.
Densa subest illi sclerotica, cornea dicta,
Anteriore loco, quo pellucente foramen
- 140 Efformat tunica; subtenfa Ruyfchia bulbum
Succingit, choroides ei subtenditur, illa
Pupillam facit et fibris fit mobilis iris.
Haec radios lucis patefacta foramine quodam
Accipit atque ligamento, ciliare vocato,
- 145 Efficit vt *lenti* coalescat vitreus humor.
Mobilis est iris quae fulgida lumina motu,
Dirigit et strictam pupillam tendine fulcit
Et referat, lucis fuerit si parcior vsus,
Vnea quam circum choroidis germina fleclit;
- 150 Circulus est illi quidam de tendine factus,
Ex vasis aliis. Choroidis denique quaedam
Lamina pigmento spissa nigredine tincto
Circumducta subest; bulbo facit illa colores.
Retina subsequitur, qua vitreus humor vbique
- 155 Cingitur; hanc praestant tenuissima neruea vasa.
Humor inest oculo varius, tunicisque tenetur,
Est aqueus quidam meliori sanguine natus
Fomite perpetuo stillans, quem paruula vasa
In cameras plorant oculi, bulbumque rotundum
- 160 Efficiunt lentemque rigant, his iris in vndis
Fluctuat, hae veniunt propriis ex fontibus intus.
Vnea perpetuos latices e sanguine stillat,
Diuersisque viis repetit; circumfluis humor
Surgit et absorptus per vasa renascitur idem,
- 165 Fitque nouus, nam circuitum celebrare putatur.

Lens fluor est clausus cryſtallina, limpida vaſa
 Intertexta ſibi tenet; haec, pleniffima luce,
 Corpore conuexo coeunt, cryſtallina theca
 Includit lentem, quam vitreus excipit humor
 Amplexuque fouet. Claris pellucidus vndis 170
 Vitreus efficitur circumductaque locatus
 Membrana, vaſis vnus fit millibus humor.
 Exit ab obiecto rebus conformis imago,
 Seu propriam fundant rutilantia corpora lucem¹⁾
 Siue ſuperficiem peregrini luminis vſu 175
 Depingat radiis, faciatue reflexa colores
 Lux oculis veros alios et imaginis vmbra
 Praegnantes, alios ſimulato lumine falſos,
 Quales iris habet vel pennis picta palumbes²⁾.
 Hos a corporibus miſſos pellucidus aër 180
 Diffundit late, qua cornea peruia lucem
 Suſcipit et triplices, pupillae ductilis vſu,
 Humores oculi radiis lucentibus implet.
 Retina neruiſuis vaſis et ſanguine turgens
 Diſtinctis rerum formis depingitur intus, 185
 Inde tremiſt cerebroque facit de lumine ſenſum,
 Corpora menſuris, numeris propiusue proculque
 Stantia designat, deſiderat inde vel odit
 Res animus, formans viſis meditamina rebus.

Ceu radii viſum faciunt, ſic aure tremores 190

G 2

Perci-

1) Lucr. Lib. II. v. 794.

- - Nequeunt ſine luce colores
Eſſe,

2) Lucr. Lib. II. v. 800.

Pluma columbarum, quo pacto in ſole videtur:

Quae ſita ceruices circum, collumque coronat,

v. 805. Caudaque pauoniſ larga cum luce repleta eſt

Conſimili mutat ratione obuerſa colores.

Percipit auditus, dum diffita corpora sentit,
 Tympana praecingens quoties membrana sonori
 Corporis effluuiis penitus commota tremiscit,
 Afficiturque sonis variis resonatque vicissim.

- 195 Auris in externam partem, mediamue vel imam
 Diuiditur, vacat officio pars singula certo,
 Sunt Helices extus, sunt antitragusque tragusque
 Concha, scaphaeque sinus auditiusue meatus,
 Qui petit obliquo resonantia tympana flexu.
- 200 Auris tensa riget fursum, motusque sonoros
 Aeris intus agit, dum musculus eleuat illinc
 Deprimit hinc aliquis; quaedam membrana meatum
 Inuestit densaque cauum lanugine complet,
 Multiplici ductu stillans cerumen amarum;
- 205 Glandula multa subest lenta viscedine praegnans,
 Seuaceis illis nomen, ne pulueris auri
 Illuies noceat, ne paruula musca patenti
 Irruat aut infecta ruant, noceantque ruendo.
 Ossea pars illi quaedam, pars flexilis illi.
- 210 Temporis os isthunc squamosa parte meatum
 Efficit, huic tenerum praetendit acustica velum
 Officulis membrana suis suffulta, suaque
 Ducta super chorda, quam neruus acusticus illi
 Germine subtili de dura parte remisit.
- 215 Tenditur officulis membrana, sonoraque multum
 Tympanon aeriis, commota tremoribus implet.
 Malleolus mediae membranae fixus inhaeret
 Parte sui longa; gracilem tria robora ducunt.
 Musculus, Eustachii de ductu prouenit vnus,
- 220 Alter ab hoc ipso ductu breuiusculus exit,
 Dumque trahunt, stringunt, membranaque laxior istis
 Tensa riget; sed et oppositus laxator eandem

(Ex auditu veniens, caro parua, meatu
 Hinc subiens et malleoli se corpore figens
 Ne nimium rigeat,) flexam in contraria ducit. 225
 Mutuus articulus seu ginglymus incude mergit
 Malleolum. Iuncto firmatur in incude stapes
 Processu, pueris os orbiculare tenellis
 Articulum firmat mutatque profectior aetas
 Officulum; stapes tandem, qua tympanon exit, 230
 Ouali, quadam tunica mediante, fenestrae
 Insistit, trahit hunc paruus, qui nascitur intus
 Musculus, hinc videas paruis perioftion esse
 Ossibus, irriguum distentis sanguine vasis.
 Tympanon huic simili tunica praecingitur intus 235
 Obducitque suas velo resonante fenestras.
 Stapedis vna basin tenet, haec ouale foramen
 Dicitur et primis cochleae fit peruia scalis.
 Vestibulo patet haec, velut altera dicta *rotunda*
 Prospicit in triplicem labyrinthi parua canalem. 240
 Est etiam patulum versus protensa palatum
 Eustachii tuba, qua tremulos immittimus auri,
 Ore patente, sonos, processus temporis ossis
 Mammillae similis variis per strata cauernis
 Finditur efformatque sonis errantibus echo. 245
 Intima pars auris Labyrinthi nomine constat,
 Huius vestibulum spirabilibus ostia pandit
 Ductibus, et triplici cochleae fit turbine curuus
 Hinc tres immergunt, maior, mediusque minorque
 In duo diuisi, sulcis tribus, ora, canales, 250
 Lamina distinguit spiras nucleoque repletas
 Efficit, his aliquem durissima temporis ossis
 Portio, dicta *petrae*, patefacta foramine, neruum
 Mittit, at oblonga cerebri venit ille medulla,

- 255 Et duplici ramo duro mollique subintrat.
 Mollis in aure manet, durus, progressus ab aure
 Perque foraminulum sub stilo temporis offis
 Emergens, facie longe lateque vagatur.
 Parte facit chordam, malam pars cetera totam
- 260 Decurrit frontemue petit vel labra coronat.
 Corpora si qua sonant, diuerso verbere pulsant
 Aera vicinum motuque tremente laceffunt
 Aethereas vndas, concepto fluctuat aestu
 Vorticibusque vagis torquetur mobilis aura.
- 265 Aequali velut vnda ruit percussa tremore,
 Euoluitque suos paulatim concita fluctus,
 Sic tremor aerius pro conditione modoque
 Ipsiusue soni, vel quae se commouet, aerae,
 Si tranquilla magis fuerit concussaue ventis,
- 270 Corpore digreditur, spatiis spatiisque vagatur,
 Inque sua positas sphaera sic percutit aures,
 Vt simili pulsu similis quoque fiat in aure,
 Dum concussa tremunt resonantia corpora, sensus.
 Est quae significet virtus in viscere vocis
- 275 Inque sono quouis, nulli sine mente susurri.
 Grata placent, si nulla sonos discordia turbat,
 Displicet a numero discedens musica discors,
 Nec minus vlla nocet, mores turbatue voluptas
 Quam si dulce melos distractas afficit aures,
- 280 Illa mouet mentem, faciles haec concitat intus
 Ingenii motus et corda ferocia mulcet.
 Est in voce valor, quo per consueta voluntas
 Signa patet, focique sciunt nos velle loquendo.
 Nec caret officio gustus, dum lingua saporis
- 285 Obiecti rapit et cupido diiudicat ore.
 Carnibus illa suis, quae musculus ipsa, mouetur,

Firmatur radix hyoide immobilis offe.
 Mobilis extat apex, et sicut flexa loquelam
 Efficit, interpretis animi mentisque ministra,
 Sic quoque neruigenis, tectis cute, farcta papillis 290
 Captos ore cibos sentit sorptosue liquores.
 Spiritus hanc animat, dum nonus in ordine neruus
 Prouenit oblongae postremus sine medullae.
 Immerfus linguae numerofo germine serpit,
 Reticulare facit corpus, tenerasque papillas 295
 Cancellis molli tectis Epidermide format.
 Fonte saliuali per dorsum turgida spumat,
 Dum sublinguales ramos externa carotis
 Proiicit et linguam, vasis salientibus implet,
 Glandula queis glomerata cauo formetur in ore, 300
 Vnde saliuua ruat, 1) reducem ranina cruorem
 Vena sub externa iugularis flumine condar.
 Nempe saliuua sales sapidarum proflua rerum
 Soluit et illarum liberrima Spicula reddit,
 Quae valeant linguam pro conueniente figura 2) 305

G 4

Pun-

1) Lucr. Lib. IV. v. 621.

Principio succum sentimus in ore, cibum cum
 Mandendo exprimimus, ceu plenam spongiam aquai
 Si quis forte manu premere, exsiccareque coepit.
 Inde, quod exprimimus per caulas omne palati
 Diditur, et raras per plexa foramina linguae.
 Haec vbi laeuia sunt manantis corpora succi
 Suauiter attingunt, et suauiter omnia tractant
 Humida linguae circum sudantia templa.

2) Lucr. Lib. II. v. 402.

Vt facile agnoscas ex laeuibus atque rotundis
 Esse ea, quae sensus iucunde tangere possunt:
 At contra, quae amara atque aspera cumque videntur,
 Haec magis hamatis inter se nexa teneri;
 Proptereaque solere vias rescindere nostris
 Sensibus, introituque suo perunspere corpus,

Pungere fenfatas vel demulcere papillas.
 Dulcia, blanditiis falium, fed pinguia molli
 Tecta placent muco, nec linguam fortiter vrgent,
 Stringit acor neruos, linguam conuellit amaror,

31° Et fi qui medii mifcentur abinde fapores.

Eft quaedam virtus animi, cõgnofcere guftu,
 Conueniantne cibi, falibusue nocentibus obfint,
 Illa falutiferas applaudit et appetit efcas,

Si qua comefta placent, fimili cum corpore noftro

315 Principio gaudent, ftomacho grauis efca futura,
 Si qua fapore facit, quo naufea concitet artus.

Bruta magis fapiunt, gratiffima pabula guftu

Discernunt, nocitura fuis praefepibus arcent,

Aft homini nocet ingenium, nocet improba morum

32° Illuuiës, laudant grauidae deliria menfae

Blandaue corrupto demittunt ore venena,

In caflum natura monet: fed nulla fapores

Regula definit, placet huic quod displicet illi.

Denique confilio, qui quintus in ordine tactus, 1)

325 Adiuuat ingenium, dum proxima corpora luſtrat

Atque fuperficiem dignofcere tentat eorũ,

Aspera num fuerint, acie vel acumine laedant,

Lubrica, laeuigie cedant, num difpare flexu

Angu-

1) Aurel. Prud. Hamartig. v. 303.

Ipfe etiam toto pollet qui corpore tactus,
 Palpamen tenerum blandis ex fotibus ambit.

Id. v. 326.

Quid durum, quid molle foret, quid lene, quid horrens,
 Quid calidum gelidumue, Deus cognofcere nofmet
 Attactu voluit palpandi interprete fenfu.

Lucr. Libr. II. v. 434.

Tactus enim, tactus, proh Diuum numina fancta!
 Corporis eft fenfus, vel cum res externa feſe
 Inſinuat, vel cum laedit, quae in corpore nata ft.

Angulus efficiat variae discrimina formae,
 Mollia contactu cedant vel dura resistent. 330
 Est eadem tactum faciens neruosa papilla,
 Illa superficies rerum dum proxima tangit,
 Contiguasque cuti palpat contermina formas,
 Inde tremit neruus cute qui numerosior extat,
 Subsilit hinc cerebrum et nexu consentit amico. 335
 Corporis externi fines describit vbique
 Densa cutis, non nuda iacens, epidermide tecta,
 Quam tenues squamae faciunt cui rore madente
 Mille foraminulis succos vix sensilis humor
 Irrigat, aut sudor guttas adspergine format, 340
 Per quam germen agunt merfi pinguedine crines,
 Parte capillata capitis vel ad inguina, densi,
 Dum radice caua surgunt propriique subinde
 Circuitu succi pellucida corpora seruant,
 Propterea variis vario distincta colore 345
 Hirsuties, cui praemorsa radice senectus
 Defluuium mouet, aut canos iubet esse capillos.
 Vnguibus extremos digitos manuumque pedumque
 Munitos natura dedit, radice tenentur
 Neruigena, crescunt fixis epidermide fibris. 350
 Osséus est illis habitus, nec deficit vsus,
 Praefixi digitis, apices munimine claudunt,
 Auertuntque dolorificos a tendine motus.
 Reticulare subest ablata epidermide corpus.
 Illud in extremis manuum, digitisque volaque, 355
 Conspicuum magis est; subtili retia filo
 Praetendens; mediis cancellis densa papilla
 Prospicit et neruis sensum fugientibus exit.
 Nigricat Aethiopi; nisi nigra cuticula forte
 Pigmentum faciat calidae telluris alumnis. 360

- Glandula Malpighiana subest, quam frigidus horror
 Conspicuum reddit, sudor propullulat istis.
 Ipsa cutis neruis et plenis sanguine vasis
 Texitur, hinc videas neruos spinalibus ortos,
 365 Qui cute demersi numerofo germine velum.
 Efficiunt, sensu cutis hinc praepollet acuto,
 Huic pinguedo subest passim, quam cellula densis
 Ordinibus commissa facit, dum sanguis opimus
 Ponit abundantes succos oleumque superstes,
 370 Et repetit, si pauperie nutritius humor,
 Deficit, hinc macie deformia corpora fiunt.
 Circuitu decurrit adeps, arteria cellis
 Pingue vomit liquidum, venis sorbentibus illud
 Sanguineum flumen repetit, venit illud abitque.
 375 Dumque cutim suffulcit adeps, contactibus illa
 Molliter afficitur, vacuae pinguedine partes
 Dum tangunt obiecta, dolent, nec gratior vllus
 Esse potest tactus quam qui fit corpore pingui,
 Nec tantum cutis est quae tactum perficit extus,
 380 Sed datur internus quidam per viscera sensus,
 Quem tactus speciem posses fortasse vocare;
 Dum membrana cauis fluidorum pondera sentit.
 Sentimus cordis pulsus, arteria passim
 Subsiliens teneras membranas robore pulsat,
 385 Frigoris est aliquis sensus, sensusue caloris
 Sentimusque vagos emoti sanguinis aestus.
 Viscera morbificis causis contacta tremiscunt.
 Ast sano nullus rerum sub viscere tactus.

C A P. X.

DE SENSIBVS INTERNIS.

Sensibus instruitur mens immortalis, ¹⁾ habetque
 Materiem veri, quam sollicitudine magna
 Eruit e latebris passim de viscere rerum.
 Siue fit in cerebro, seu toto corpore praefens
 Spiritus ille ruat, sapiens, meditaminis Autor,
 Coeli progenies, nobiscum traduce natus.
 Corpora quae triplici naturae plurima regno
 Prostant coelestesque globi, vastissimus aër,
 Omnia, sunt totidem fontes, quae notio prima
 Erui-

1) Lucr. Lib. I. v. 113.

Ignoratur enim quae sit natura animai,
 Nata sit, an contra nascentibus insinuetur.

Lucr. Libr. II. v. 738.

In quae corpora si nullus tibi forte videtur
 Posse animi iniectus fieri, procul auius erras.

M. Manil. Astron. Lib. IV. v. 886.

An dubium est habitare Deum sub pectore nostro?
 In coelumque redire animas, coeloque venire?

v. 895. Exemplumque Dei quisque est in imagine parua.

M. Manil. Lib. IV. v. 923.

Ne contemne tuas quasi paruo in corpore vires :

v. 929. Quod valet immensum est. - - -

Sic animi sedes tenui sub corde locata,
 Per totum angusto regnat delimine corpus.
 Materiae ne quaere modum, sed perspice vires.

Lucr. Lib. III. v. 94.

Primum Animum dico, mentem quem saepe vocamus,
 In quo consilium vitae regimenque locatum est
 Esse hominis partem nihilominus ac manus ac pes,
 Atque oculi partes animantis totius extant,
 Quamuis multa quidem sapientum turba putarunt
 Sensum animi certa non esse in parte locatum ;
 Verum habitum quendam vitalem corporis esse
 Harmoniam Graii quam dicunt.

- 10 Eruitur; videas idearum stamina quaedam,
 Quas nullus sensus dederat, meditamina quaedam,
 Instinctus aliquos, ipso cum corpore nasci.
 Sed, nisi per sensus, nullarum conscia rerum ¹⁾
 Mens satis esse potest, quapropter dirigit illa
- 15 Organon et passim conquirat stamina veri.
 Tunc animi virtus *attentio* colligit omnem
 Materiem, quae simplicibus conceptibus apta,
 Fitque loco quodam cerebri, fortasse sub eius
 Parte medullari *perceptio*; dumque notantur
- 20 Singula, dum series idearum nascitur intus,
 Interni sensus, mentis virtute, valorem
 Cuiuscunque rei capiunt, captamque vicissim
 Committunt aliis, hinc si quae sensibus extant
 Intellecta prius, memori virtute tenentur.
- 25 At si quae noua sunt diuersis sensibus orta,
 Introeunt animos et lumina mentibus addunt.
 Est quaedam virtus animae, qua, si qua fuerunt
 Sensibus intellecta prius, repetuntur, et apto
 Tempore materiem meditandi pectore spargunt.
- 30 Non aliter, veluti quondam sibi visa videret
 Nunc oculus, velut olfacerent spiracula nasi,
 Buccaue gustaret, tinniret in aure fufurrus,
 Palparetue manus: Memor haec supplere facultas
 Sensus saepe solet, redeunt meditamina prima,
- 35 Conceptusque nouus veteri commixtus habetur.
 Ista memor virtus, nec bruto in corpore nulla

A de-

1) Lucr. L. IV. p. 480.

Inuenies primis ab sensibus esse creatam
 Notitiam veri, neque sensus posse refelli:
 Nam maiora fide debet reperiri illud,
 Sponte sua, veris quod possit vincere falsa.

A definito nerui cerebrique tremore
 Prouenit, est reminiscendi praeclara facultas
 Altera iudicio suffulta, superque futura,
 Postquam corporei mortalia vincula nexus 40
 Abscedunt superasque petit mens libera sedes,
 Altera, quae variis morbis mutatur obortis.

Conceptus rerum primi sic pluribus aucti
 Euadunt aliis, *intellectusque* valore
 Compositi fiunt; variis stationibus itur, 45
 Cogitat hinc animus, deliberat, explicat, aequat,
 Hinc ratione valet, sperato fine potitur,
 Iudicat, auersatur, auet, metuitque vel ira
 Feruet, habet de quo gaudere dolereue possit.
 Praeterea mentis certus cum corpore nexus 50
 Ingenii vires, pro conditione modoque
 Sanguinis atque feri varia ratione remixti
 Temperat; est aliis facilisue tenaxue voluntas, 1)

Prae-

1) Lucr. Libr. III. v. 289.

Est etiam calor ille animo, quem fumit in ira.
 Cum feruiscit et ex oculis micat acribus ardor.
 Est et frigida multa comes formidinis aura,
 Quae ciet horrorem in membris et concitat artus.
 Est etiam quoque pacati status aeris ille,
 Pectore tranquillo qui fit, voltuque sereno.
 Sed calidi plus est illis, quibus acria corda
 Iracundaque mens facile efferuiscit in ira.

v. 308. Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
 Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
 Naturae cuiusque animae vestigia prima:
 Nec radicitus euelli mala posse putandum 'st
 Quin procliuius hic iras decurrat ad acreis,
 Ille metu citius paulo tentetur, at ille
 Tertius accipiat quaedam clementius aequo.
 Inque aliis rebus multis differre necesse 'st
 Naturas hominum varias, moresque sequaces,
 Quorum ego nunc nequeo coecas exponere causas
 Nec reperire figurarum tot nomina, quot sunt.

- Praecox ira, metus, sapientia, cura futuri
 55 Temperiem veteres vocitant, si sanguine nullus
 Lentor inest, agilesque sales rotat igneus humor,
 Vasa patent fluidis, si cor salientibus aequo
 Robore respondet vasis celerique mouetur
 Impete; sanguineos homines animoque potentes,
 60 Consilii celeris, fortes et mente sagaces
 Dicimus; ast alios, queis plurima sanguine lymphæ
 Atque salis modicum, sed quantum sufficit, extat,
Phlegmaticos; non hisce minus præstatque valetque
 Ingenium, mediocris inest nec feruidus ignis.
 65 Suauior his morum ratio, nihil aestuat illis
 Spiritus, est animus, qui iusta cuncta bilance
 Aestimât, hi varia pro conditione locorum
 Opportuna suis componunt tempora rebus.
Participes cholerae feruent, mens ardua quæuis
 70 Suscipit, hos lentus per rerum culmina passus
 Euehit, hi stabili superant obstacula nisu.
 Tarda *melancholicis* equidem sunt vota, sed illi
 Se grauitate viros præstant, dum mascula virtus
 Imbelles subigit mores, dum cura futuri
 75 Illis forte cadit, mentisque valentis acumen.
 Innumerae veluti miscelæ sanguinis extant,
 Sic quoque mille modis virtutis amore tenetur,
 Vel vitium natura petit, iuuenilibus annis
 Consilium multis fit consuetudine dispar
 80 Nec licet ad certas adeo deducere classes
 Ingenii motus, quin informatio mores
 Inuertat, mentem doctrinae corrigat vsus.
 Sunt quoque signa pathematibus solemnia: risu
 Diffluimus; fletus, lachrymarum fonte soluto,
 85 Irriguas facit imbre genas, si quando dolemus.

Ridenti facies commota carne fatiscit,
 Erumpunt tremuli diffracta voce cachinni,
 Exspiratque frequens moto diaphragmate pulmo,
 Et redit in sese respirandoque voluptas
 Fit maior tumidumque replent noua gaudia pectus. 90
 Tristitiam facies signat, quam plurima fronti
 Ruga supercilium confundit tristibus vmbris.
 Rore madet palpebra suo, dant labia rictus,
 Inspirat diaphragma diu, concussaue retro
 Aura ruit, dum singultus pulmonica vasa 95
 Aere distendit conuulsaue strangulat ora.
 Hanc faciem mutare viri, date flere puellis.
 Iratis fulgent oculi, gaudentibus ardent:

Est aliquis motus, quo praeconcepta voluntas
 Per sua signa patet, dum format lingua loquelam. 1) 100
 Hac Deus haud aliud maius, diuinius vllum
 Munus in humanam potuit profundere gentem,
 Haec est interpretis animi; ratione loquela
 Perficitur sociique sciunt nos scire loquendo,
 Haec socios nexus et dulcia foedera vitae 105
 Committit, fumus hinc homines, hinc esse probamur.
 Hac diuina suas dotes sapientia spargit,
 Hac molles hominum mores mansuetaque fiunt
 Pectora, dum mixtis variae sermonibus artes
 Erudiunt populos et pacis foedera pangunt. 110
 Musculus ille sacer qui tantum dirigit actum

Cor-

1) Lucr. Lib. IV. v. 553.

Haec igitur penitus voces cum corpore nostro
 Exprimimus, rectoque foras emittimus ore,
 Mobilis articulatur verborum daedala lingua;
 Formaturaque laborum pro parte figurat.

Lucr. L. V. v. 1027.

At varios linguae sonitus natura subegit
 Mittere, et vtilitas expressit nomina rerum.

- Corpore lingua suo basilari figitur osse,
 Illiusque simul motu diducta mouetur.
 Est scapulae pars curua corax, qua musculus exit,
 115 Ceu sterno pariter tenuis prognascitur alter,
 Ortus dat nomen, dat iis insertio nomen.
 Os hyoides ab his premitur gutturque relaxat.
 Ad latus inuertunt genio myloque profecti,
 Processus gracilis stilus prope temporis ossa
 120 Tollentem mittit, motumque digastricus illum
 Adiuuat exortus mamilla temporis ossis.
 Viribus ipsa suis partes diuergit in omnes
 Lingua, fonosque cauo dimissos gutture format.
 Huic genioglossus myloglossusque valentes
 125 Largitur motus, abducunt ille vel ille,
 Ast stiloglossus linguae solet esse leuator,
 Hanc hyoides agunt, baseoglossusque, premendo,
 Dumque larynx variam modulatur glottide vocem,
 Rimaque stricta sonat,quam,nomine partibus aequo,
 130 Musculus aut arytaeneus vel paruulus alter
 Postica veniens cricoides parte, coercet,
 Tunc caput ipsius diuersa carne laryngis
 Ducitur aut fursum trahitur sternoue propinquat.
 Hinc sterno thyroides, hyothyroides abinde,
 135 Hic premit ille leuat; vox ipsa sonantibus exit
 Gutturis inflati cameris chordisque sonoris.
 Gargareon, tonsilla duplex, velumque palati,
 Mille modis vocem variant, dum fornice nares,
 Labia, maxillae, dentes, communibus auram
 140 Auxiliis mutant et designantia verba
 Efficiunt flexu, vel cantibus aera mulcent.
 Sic animi interpres formatur in ore loquela,
 Quam variam variae gentes artisue periti.
 Casu vel studio vel consuetudine fingunt.

C A P. XI.

D E M O T V.

Vltimus est aliquis finis, quem mente volente
Assequimur, motus, quo machina corporis
huius, ¹⁾)

Arbitrio parens animi, sua membra per auram
Explicat aut passim proprio conamine fertur.
Conscia mens istum, reliquorum nescia, motum
Dirigit, ast non ipsa facit, sed spiritus ille, 5
Qui residet neruis, paret, mentisque iubentis
Imperium capit et promptus mandata faceffit,
Et ruit et penetrat carnes et crispat easdem.
Dumque trahit chordas, funes, hypomochlia, vectes,
Corpus agit, celeresque ruens circumrotat artus. 10

Offa

1) Lucr. L. IV. v. 875.

Nunc qui fiat vti passus proferre queamus,
Cum volumus varieque datum sit membra mouere,
Et quae res tantum hoc oneris protrudere nostri
Corporis infuevit, dicam, tu percipe dicta.
Dico, animo nostro primum simulacra meandi
Accidere atque animum pulsare vt diximus ante,
Inde voluntas fit, neque enim facere incipit vllam
Rem quisquam, quam mens prouidit, quid velit, ante
At, quod prouidet illius rei constat imago.
Ergo animus cum sese ita commouet, vt velit ire
Inque gredi, ferit exemplo, quae in corpore toto
Per membra atque artus animai diffusa vis est,
Et facile 'st factu, quoniam coniuncta tenetur
Inde ea proporto corpus ferit atque ita tota
Paulatim, moles protruditur atque mouetur
Praeterea dum rarefcit quoque corpus et aer
Scilicet vt debet, qui semper mobilis extat
Per patefacta vehit penetratque foramina largus
Et dispergitur ad parteis ita quasque minuras
Corporis, hinc igitur rebus fit vtrinque duabus
Corpus vti, vt naus velis ventoque feratur.

- Ossa situm stabilem, formam, iustamque staturam
 Conciliant, trabibusque suis vel pondera gestant
 Corporis erecti, vel viscera tegmine claudunt,
 Vel motum virtute iuuant, dum musculus illis
 15 Tendine fixus inest, dum se duo finibus ossa
 Attingunt immerfa suis, faciuntque vicissim
 Articulos flexumque mouent contermina membrum:
 Ossa rigent fibris duris multumque tenaci
 Glutine compactis, nisi magno robore nunquam
 20 Flexilibus; Diuersa tamen nec in omnibus vna
 Durities nec crassities nec forma perinde
 Omnibus existit, nec eadem quaelibet aetas
 Ossa tulit specie, molli mucedine fiunt,
 Et primo magis atque magis densantur ab ouo.
 25 Laxior est illis habitus nec motibus aptus.
 Propterea primis immotus durat in vndis
 Embryo, nec sentit mater fastidia ventris,
 Donet eant quatuor menses, tunc calcitrat infans
 Assuescuntque suis paulatim motibus ossa.
 30 Nec tamen in lucem geniti nascuntur, ad actus
 Osse valente satis, decumbit debile corpus,
 Ingressum natura negat, caro flaccida pendet,
 Osse rigente minus, siquidem nascentibus ossa
 Mollia sunt, et *longa* quidem tribus *omnia* constant
 35 Partibus, hinc *trunco*, *processibus* inde duobus.
 Articuli caput omne suo discrimine distat.
Processus omnes distinguit linea mollis,
 Nec nisi post annos ter septem aetate peractos,
 Linea discrimen faciens aboletur, et vnum
 40 De tribus os factum perfecto robore pollet.
 Ast costae bis sex, velut et clauicula, partes
 Obtinuere magis duras; *processibus* illae

Non tamen inde carent; sed sternum mollibus ortum
 Principiis, variis punctis ossescit et omnis,
 Infantis, pueri, vel consistentior aetas 45
 In sternum variat; Tria sunt maioribus ossa.
 Si quae lata patent, distinctis partibus, ossa
 Paulatim fiunt et succrescentibus annis
 Inter se coeunt tabulaque locantur eadem.
 Fonticulum membrana facit, quo bregmatis ossa 50
 Ossaque frontis hiant, duplici frons osse dehiscit.
 Temporis os triplici, post vnum, fingitur osse.
 Annulus est aliquis, qui flexu tympanon ambit,
 Pars quaedam squamosa subest quaedamque petrosa.
 Accedit sero stilus, seroque meatus 55
 Osseus; auditus durefcunt ocyus ossa.
 Occiput e quatuor distinctis ossibus vnum
 Denique fit, velut inferior maxilla duobus
 Ossibus extiterat; dentes vel tempore primi
 Vel sero geniti mox infantilibus annis 60
 Alueolo subsunt molli muccedine facti.
 Vertebra spinosis processibus hispida nullis,
 Partibus est effecta tribus, prior omnibus, Atlas,
 Quinque fit officulis, effectus imagine dentis
 Processus, mollis prius est, cum tempore durus. 65
 Os sacrum quae perficiant, sunt corpora quinque.
 Coxendix triplici pueris committitur osse.
 Ilion est illis, est pubis et Ischion illis.
 Hinc tria post fiunt expertia nominis ossa.
 Osseus his nondum, sed mollis corpore coccyx. 70
 Nil temere natura facit, successibus illa
 Progreditur modicis, veloces prouida saltus
 Haud facit et partes varias committit in vnum.
 Omnia successu durissima temporis ossa

- 75 Euadunt, nec habent, quo porro crescere possint.
 Sanguis inest illis, arteria robore cordis
 His quoque largitur succos, nec venula defit
 Quae refluat, proprio turgescit fibra liquore,
 Qui similes ossi partes nutritius affert.
- 80 Alba medulla tubos succis melioribus implet,
 Rubra subest diploi lati cuiuslibet ossis
 Et *summis* omnis longi *processibus* ossis.
 Ossibus inde salus: Iuuenilia farcta medullis
 Ossa valent, minus illa valent, queis fera senectus
- 85 Pingue serum fuxit, dum pauperiore medulla
 Fibra riget nimium, nimium periosteon aret.
 Dentibus exceptis, summo qua parte corona
 Prominet alueolo periosteon omnibus extus
 Ossibus est, multumque tenax defigitur altis
- 90 Germinibus penetratque suis processibus ossa,
 Ossa fouet, nutrit, format, dat carnibus ortum,
 Tendineos carnis fines absorbet, in illud
 Vascula mille ruunt nec neruea germina defunt.
 Nunc mihi musa refer stabiliti corporis ossa.
- 95 Quae cranium faciant, quae sint in sensibus ossa,
 Queis thorax, quibus abdomen cavitaeque medullae
 Spinalis constet, quot singula vertebra partes
 Exhibeat, quibus articulis haec ossa ligentur,
 Iam dictum fuit, ast superest: queis ossibus altum
- 100 Nitatur caput; occipitis se condylus infert
 Atlantis sinibus, sed, epistrophos altera dicta
 Vertebra prominulum per fortia vincula nectit
 Occipiti *dentem*: superest, queis ossibus artus
 Articulum flectant exponere: crura mouentur,
- 105 Dum femoris caput in cotyle coxendicis alte
 Haeret enarthrosi fixum, medianteque vinclo

Firmatum tereti ; molli pinguedine cincta
 Articulo lentam profundit glandula lympham.
 Dum circumducto firmatur capsula vinclo,
 Succinctum ceruice caput circumrotat axis. 110
 Huic propius subsunt maiorque minorque trochan-

ter,

Hinc tubus excurrit flexus longaue columna
 Poplitis articulum praestat ; dum magnus vtrinque
 Condylus est femoris , geminas dum tibia glenas
 Introit immersas duplicis cavitatis in antro. 115

Sustinet articulum medium coniuncta patella.
 Poplitis est ingens moti genuumque potestas.
 Ginglymus articulum format , sunt vincula circum,
 Ductaue transuersim circum circaue locata ;
 Sunt interna , genu medio , cruciataque surgunt. 120

Articularis adeps et glandula mucida pingui
 Articulum mulcent lympham ; segmenta polita
 Insunt articulo crescentis imagine lunae.
 Pes medius duplici describitur osse , superstat
 Tibia , cui latus occludit vicinaque serpit, 125
 Fibula iuncta ligamentis femorique pedique.

Malleolum pedis externum dat fibula , sicut
 Malleolum pedis internum caua tibia format,
 Iuncta , ligamentis intercurrentibus , ossa
 Astragalo per enarthrosin stabilita tenentur. 130

Maxima vis pedis extremi , cui corporis ingens
 Insistit moles , nec in vlllo vincula plura
 Articulo videas ; sunt coniunctissima septem
 Quae tarsum faciunt commissaque fortiter ossa :
 Astragalus , calx , nauculum , cuneusque , cubique 135
 Tres , inter sese commissi corpore plano.

Illa synarthrosi sine magno fortia motu

Respondent quatuor metatarfi, et pollicis offi.
Inde triplex series digiti cuiuslibet ossa

140 Perficit. Ima phalanx metatarfi suscipit ossa.

Inter se coeunt reliquae, dum ginglymus illas
Copulat inque vicem commisso cardine flectit.
Brachia mobilibus spiris ducuntur in orbem,
Dum caput in capitis scapulae glenode latefcit.

145 Os scapulae spina media distinguitur extus.

Subscapulare cauum costas regione supremas
Respicit, inde duplex posticas angulus oras
Margine describit, summa caput eminent ora,
Et capitis ceruix, acromion, anchyroides

150 Processus Coracis seu rostri nomine dictus.

Hac humerus pendet, cui fortia vincula capsam
Efficiunt subterque biceps se tendine forti
Flectit et in sculpto sinui committitur arte.
Condylus est humero, qua se componit ad vlnam

155 Parte duplex, medioque cauo quo suscipit vlnam,

Ginglymus efficitur; processus firmat aduncus
Olecranon; nexum fortissima vincula formant.
Condylus internus radii cauitate tenetur.

Caetera conueniunt, manuique pedique; sed octo

160 Officulis carpus gaudet; cubico atque quadrato

Et pisiformi scaphoideque; nempe priorem
Perficiunt seriem carpi; tenet ordo secundus
Caetera, sunt vnci forma capitisque figura
Et duo diuersae multangula dicta figurae.

165 His metacarpus inest; digitorum perficit ossa.

Ordo triplex, pollex itidem tribus ossibus vnus
Efficitur, sed nullus ei metacarpus habetur.

Omnibus his nexum, fortissima vincula praestant,
Omnibus est vel laeue caput vel mucidus humor.

Ossibus adnexae totidem sunt robora carnis, 170
 Quae super articulos infixo tendine lapsae
 Ossibus immotis insunt centroque quietis
 Excurrunt et in opposito motricibus osse
 Figuntur fibris; sequitur pars flexilis vltro,
 Ad varios sensus illuc diuergit et illuc, 175
 Magnaque non magnis virtus in carnibus extat.
 Musculus est series, fibrarum mollibus orta
 Staminibus, dum missa suis, arteria vena,
 Principiis pulpam suffusam sanguine formant,
 Qua media neruus subtili stamine currit. 180
 Si quid coniectura valet, primordia carnis
 Ducuntur tribus his vasis, tunc plurima fibra
 Colligitur tunicis media pinguedine farctis.
 Hinc fit fasciculus fibrarum; pluribus illis
 Musculus efficitur; Fixo caput haeret in osse, 185
 Ductilis est venter, formatur tendine cauda,
 Forma dedit nomen; media pinguedine currunt.
 Descripti propriis tunicis et denique quadam
 Communi, celebrant motus, ne forte propinquis
 Attritus noceat vicinaue fibra cale scat. 190
 Musculus influxu per neruea vasa ruentis
 Inflatu fluidi; salium nil pugna mouendo
 Vermiculusue valet, nil sanguinis influus aer,
 Sufficit igniferos per neruea vasa fluores
 Fasciculos fibrae vitali rore replere. 195
 Aetheris illius virtute tumentque breuesque
 Redduntur fibrae, crispatur musculus omnis,
 Spiritibusque tumet, quo ductus tendo tremiscat
 Et trahat in sese nisu flectatque sequaces
 Articulos; Lex est motus, qui dirigit actum. 200
 Nil temere factum, compendia magna laborum

Existunt; trochleae vires virtutibus augent.

Robora parua valent tenui pro corpore multum.

Simplicibus quandoque caro virtutibus vna

205 Efficitur, quandoque biceps, quandoque digaster
Musculus est, quandoque triceps, dum pluribus vnus
Carnibus efficitur tendo; diuersa mouendi
Pluribus est ratio, videas, qui pectus iidem
Et scapulas humerosue trahant; mox pluribus vnum

210 Os trahitur, varia specie formaque locantur,
Strataque perficiunt, latos teretesque vel orbe
Inflexos videas, rhombi Trapezaeque figura,
Quadratos, rectos, obliquos, pyramidales,
Lumbrici facie, longos, vastosue breuesque,

215 Et si quos alios pro commoditate locorum
Et pro conditione scopi natura peregit.
Praeter descriptos oculi linguaeque vel auris,
Pectoris, aut alios, succincto carmine porro
Enumerare lubet reliquos. Concertus

220 Vnus epicranius committit tendine frontem
Inde supercilium corrugatore mouetur,
Orbicularis adest, quo strictis palpebra fibris
Conniuet, rictum risorius explicat oris,
Atque zygomaticus maior, quandoque sodali

225 Adiutus paruo, labrum incisarius altum
Eleuat, est aliquis cui nomen turgida bucca
Buccali fecit, sed labra platysma myodes
Sub cute protensum summoque in pectore fixum
Deprimit, accedit menti quadratus et ille,

230 Quem Cowperus habet, paruusque triangulus oris.
Tunc transuersalis nasi tunc pyramidalis
Constrictor nasi vel dilatator in alas.

Excurreunt, naresque trahunt formantque trahendo.

Flecti-

Flectitur antrorsum caput, hinc, dum musculus illi
 Sub mammillari processu longior exit, 235
 Illinc dum minor anticus maiorque mouentur.
 Splenius extendit, complexus id efficit vna.
 Postici socio, maiorque minorque, labore
 Obliqui flexum caput in contraria ducunt.
 His lateralis adest et eodem fine locatur, 240
 Qua geminis validus sinibus caput excipit atlas.
 Inflectunt collum longissimus atque, priorum
 Qui quoque costarum poterit simul esse leuator,
 Scalenus; collum, *spinalis portio longi*
 Et transuersalis tendunt, dum singula spinis 245
 Intercepta suis *spinalem* vertebra mittit.
 Transuersalis habet processus singulus vnum.
 Corporis erectam seruat caro longa figuram,
 Sacraque lumbaris vel coniunctissimus illi
 Spinofus; lumbos flectit quadratus vtrinque. 250
 Attollunt scapulam rhombi trapezaeque figura
 Musculus, atque leuans scapulam, ferratus eandem
 Deprimit; anticus maior sub pectore natus
 Serratus minor anticus de pectore natus
 Adducunt scapulam, propria clauicula carne 255
 Ducitur. Insignes virtutes brachia flectunt.
 Musculus in tumido sub mammis pectore natus
 Adducit, retroque mouet latissimus amplo
 Ex spinis dorsi per dorsum tegmine natus.
 Accedit teres huic maior, cum subscapulari, 260
 Infra spinato socius teretique minori.
 Inde supraspinatus adest et ducit in altum,
 Quem socio nisu deltoides sustinet actum,
 Et qui processu scapulae venit ancyroide.
 Extendunt cubitum longus brachiaeus vterque, 265

- Aut ancone fatus, communi tendine cuncti
 Olecranon capiunt; flectit demersus in vlnam
 Carne biceps gemina, cuius pars tendine lato
 Amplexata manum mediam, fit fascia lata
 270 Et carnes cubito natas amplectitur omnes.
 Quadrato fit prona manus pariterque rotundo,
 Illa supinatore breui longoque supina,
 Flectitur, illa simul radiaeo flectitur, illa
 Vlnari *interno*, palmari flectitur illa,
 275 Qui lato totam describit tendine palmam.
 Oppositi lateris radiaeo extenditur illa,
 Vlnaris iuuat externus, vola carne quadrata
 Stringitur, extendit digitos triplicique phalanga
 Extensor ruit, ast propria pollexque minorque
 280 Carne riget digitus, metacarpi nascitur osse
 Singulus abductor digiti; tres intus, et extus
 Conspicies totidem. Thenar antithenarque secundo
 Pollicis osse tenet, trahit hic, ast abstrahit ille.
 Abductor minimi digiti carnosior vnus,
 285 Indicis adductor proprius carnosior vnus.
 Flectuntur digiti variis, primaeque phalangae
 Sunt lumbricales quatuor, sublimis in omnes
 Discedit digitos, qua desinit ordo secundus.
 Tertia dicta phalanx digitorum, carne profundi
 290 Flectitur, illa suo sublimem tendine carnem
 Perforat et validae vaginae tendine currit.
 Tendo liquore madet lento multumque tenaci.
 Pollicis est flexor proprius maiorque minorque.
 Flexores femoris sunt Iliacusque Psoasque,
 295 Liuidus accedit, paruus, qui rarius extat,
 Inguinis osse Psoas praelongo tendine finit.
 Hinc femur extendunt magnus mediusque mi-
 norque

Glutaei, sub se toto coxendice nati.
 Abducit membranofus, feu fascia lata,
 Qui femoris medii que pedis velamine lato 300
 Praecingit carnes, tunicaque tenacius ambit.
 Abducunt itidem gemini, quadratus, et ille
 Cui forma est oblonga pyri; crus inde rotatur
 Obturatoris gemini virtute per orbem.
 Pube triceps surgit, femori femur inde propin- 305
 quum
 Efficitur: Quatuor validissima robora iuncta
 Tendine commisso stringunt virtute patellam.
 Tibia tracta riget, nec curuo poplite flaccet,
 Cruralem rectumque vocant vastosque sodales.
 Tibia tunc protensa riget; contraria fiunt, 310
 Dum mouet hinc gracilis, ducit Sartorius inde,
 Dumque biceps, membranofus vel nerueus vrgent.
 Poplite dictus adest et eundem perficit actum.
 Pes extreme, tibi, flexores tibia mittit,
 Aut abductores, fimiles tibi fibula mittit. 315
 Surales gemini, commiffi tendine magno
 Plantarisque ruunt, iunctis formatur Achillis
 Chorda, tenens calcem, quo magno robore planta
 Flectitur, hinc digiti totidem flexoribus vfi,
 Et totidem validis fimul extensoribus vfi, 320
 Confimili triplices exercent lege phalangas.
 Sunt manui fimiles carnes, nec tendinis impar
 Efficitur plantaeque tegit velamine carnes. 325
 Caetera conueniunt. Mortales musculus aedes
 Offibus extractas, diuerfo viscere plenas,
 Continuo motu per mille pericula ducit,

- Mille mali species, morborum spissa caterua
 330 Vnguibus exfertis inhiat, durare diuque
 Hoc corpus superesse nequit, recteque valendo
 Aere destruimur, motus nos destruit ipse.
 Propterea fessos somnus placidissimus artus ¹⁾
 Mutatis vicibus recreat, dulcique quiete
 335 Membra noua virtute replet, mens ipsa quiescit,
 Nerueus interea gratos, infomnia, lusus
 Spiritus instituit, repetitque priora dierum
 Vel noua componit varians spectacula rerum.
 Hinc mortis speciem patimur sub imagine somni.
 340 Pertaeſis vitae mortalibus vltima vota
 Sunt bene poſſe mori; ²⁾ morbusne ³⁾ grauisne ſe-
 nectus ⁴⁾
 Corporis et mentis vitalia foedera ſoluat.
 Quotidie morimur, pendetque ab origine

F I N I S.

1) Lucret. L. IV. v. 455.

Denique cum ſuaui deuinxit membra ſopore
 Somnis et in ſumma corpus iacet omne quiete,
 Tum vigilare tamen nobis et membra mouere
 Noſtra videmur et in noctis caligine coeca
 Cernere cenſemus ſolem lumenque diurnum

Tibulli Eleg. 4.

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte
 Et puidas mentes falſa timere iubent.

Ouid. Metam. L. XII. 613.

Hunc circa paſſim varias imitantia formas
 Somnia vana iacent, totidem quot meſſis ariſtas,
 Sylua gerit frondes eiectas littus arenas.

2) M. Manil. L. I. v. 755.

An fortes animae dignataque nomina coelo
 Corporibus reſoluta ſuis terraeque remiſſa
 Huc migrant ex orbe, ſuumque habitantia coelum
 Aethereos viuunt annos mundoque fruuntur.

Aurel. Prud. de Natur. animae v. 21.

Eſt ſimilis ſeclis quod non conſumitur vllis

Quod sapiens, iustique capax, reginaque rerum
 Imperat, ante videt, perpendit, praecauet, infit
 Verborum rerumque opifex, instructaque mille
 Artibus, et coelum sensu percurrere docta.
 His animam similem sibi conditor effigauit
 Caetera dissimilem.

3) Lucr. Lib. II. v. 943.

animantem grandior ictus

Quam patitur natura repente adfligit et omneis
 Corporis atque animi pergit confundere sensus,
 Dissoluuntur enim positurae principiorum
 Et penitus motus vitales impediuntur,
 Donec materies omnis percussa per artus
 Vitaleis animi nodos e corpore soluit,
 Dispersumque foras per caulas eiicit omneis.

4) Iuuen. Sat. X. v. 243.

Haec data poena diu viuentibus, vt renouata
 Semper clade domus multis in luctibus inque
 Perpetuo moerore et nigra veste senescant.

Maximianus Elegiar. Libro, Eleg. I.

Emula cur cessas finem properare senectus,
 Cur et in hoc fesso corpore tarda sedes.
 Solue precor miseram tali de carcere vitam
 Mors est iam requies, viuere poena mihi,
 Non sum qui fueram, periit pars maxima nostri,
 Hoc quoque quod superest languor et horror habet.

INDEX.

A bdominis annulus	C. I. v. 44	Cordis valvulae	Cap. IV. v. 100
Aeris effectus in corpus	V. v. 162	Corpora sonora	IX. v. 261
Aetas consistens	II. v. 95	Corpus reticulare	IX. v. 354
Aetatum mutatio	II. v. 106	Cranii ossa	VII. v. 5
Allantoides tunica	I. v. 185	Cricoeides	V. v. 32
Amnios	I. v. 181	Crines	IX. v. 341
Anima	X. 5	Cutis	IX. v. 337
Animae imperium in corpus	VII. v. 346	D eglutitio	III. v. 175
Animae sedes	VII. v. 130	Dentes adultorum	III. v. 116
Animantia bruta sensibus valent	VII. v. 343	Dentes primores	II. v. 64
Appetitus cibi et potus	III. v. 1	Dentes tardi	II. v. 72
Arteriarum finis	VI. v. 160	Dentium effluuium	II. v. 76
- - systema	VI. v. 20	Dentium origo	II. v. 81
- - systole	VI. v. 170	Diaphragma	V. v. 122
Articulus	XI. v. 14	Diaphragma causa digestionis	III. v. 258
Attentio	X. v. 16	Ductus chyli	III. v. 595
Auditus	IX. v. 190	Dura meninx, musculus	VII. v. 308
Auris partes	IX. v. 195	E mbrयो partus causa	I. v. 230
B ilis	III. v. 270	Epiglottis	V. v. 23
Bilis elementa	III. v. 442	F aeces alvinae	III. v. 543
Bilis vsus	III. v. 304. et 450	Fames	III. v. 79
Botalli ductus	I. v. 216	Fames et sitis neogenitorum	II. v. 10
Bregma	VII. v. 20	Febri lactea	II. v. 54
Bronchia	V. v. 67	Fletus	X. v. 84
Bronchialis arteria et vena	V. v. 96	Fluidi neruei reditus	VII. v. 317
C erebellum	VII. v. 77	Foetus conceptus	I. v. 136
Cerebri motus	VII. v. 149	Foetus pulmones	I. v. 210
Cerebri partes	VII. v. 89	Foetus vita in vtero	I. v. 171
Cerebrum	VII. v. 1	Funis umbilicalis	I. v. 200
Chorion	I. v. 183	G emelli	I. v. 112
Choroides, χοροειδες tunica	VII. v. 102	Gingiva	III. v. 143
Chylifer ductus	III. v. 625	Glandula conglobata	VII. v. 385
Chylus	III. v. 267	Glandula conglomerata	VII. v. 390
Chylus ad hepar	III. v. 540	Glandula lymphae origo	VII. v. 381
Chymus	III. v. 266	Glandula suprarenalis	VIII. v. 69
Cibi qui	III. v. 100	Glandulae	VI. v. 408
Cisterna lumbaris	III. v. 539	Glandulae incogniti vsus	VII. v. 392
Climactericus annus	II. v. 161	Glandulae pueris maiores	VII. v. 415
Colostrum	II. v. 50	Glissonii capsula	III. v. 372
Conualescendi modus	IV. v. 156	Gustus	IX. v. 284
Cordis auriculae	IV. v. 90	H aeinorrhoids	III. v. 585
Cordis coronaria vasa	IV. v. 56	Haruaeus	VI. v. 204
Cordis historia	IV. v. 1 - 39	Hemisphaeria, ημισφαίρια cerebri	VII. v. 74
Cordis motus	IV. v. 125. 165	Hepatis historia	III. v. 312
Cordis septum	IV. v. 112	Ideae	

I N D E X

I deae connatae	Cap. X. v. 10	Musculorum enumeratio	XI. v. 221
Ingluuius morborum causa	III. v. 66	Musculorum forma	XI. v. 210
Insensibilis transpiratio	VIII. v. 150	N arium pituita	IX. v. 96
Intellectus	X. v. 44	Nasi ossa	IX. v. 27
Intestina crassa	III. v. 551	Nastus	IX. v. 15
Intestina tenuia	III. v. 472	Nasus iudex salubrium et insalu-	
Intestinum duodenum	III. v. 468	brium	IX. v. 18
L ac	II. v. 35	Natura quid	VII. v. 338
Lactatio	III. v. 19	Nerui fluidum	VII. v. 277
Lactis tempus	II. v. 44	Neruum ordo	VII. v. 154
Lacunae vrethrae	VIII. v. 32	Neruum terminus	VII. v. 267
Laryngis muscoli	V. v. 30	Notionum ortus	X. v. 7
Larynx	X. v. 128	Nutritio	VI. v. 340
Larynx, λαρυγξ foem.	V. v. 19	Nutritio abundans	VI. v. 381
Lienis historia	III. v. 375	Nutritio deficiens	VI. v. 395
Lingua iudex salubrium et insalu-		Nutritio sufficiens	VI. v. 384
brium	IX. v. 311	O culi partes	IX. v. 84
Linguae partes	IX. v. 285	Oesophagus	III. v. 189
Liquor intestinorum	III. v. 505	Olfactus	IX. v. 5
Lochia	I. v. 255	Omenti historia	III. v. 414
Loquela	X. v. 100	Omenti pinguedo ad bilem	III. v. 359
Lympha sanguini remixta	VI. v. 294	Omphalos, pro umbilico	I. v. 210
Lympha spiritib. congener	VII. v. 356	Operatio mentis	IX. v. 1
Lymphae diuersitas	VII. v. 366	Ορεωντες	VII. v. 292
Lymphae ortus	VI. v. 400	Ossa	XI. v. 11
Lymphae via	VII. v. 373	Ossa iuuenum et senum	XI. v. 83. 34
Lympha vnde	VII. v. 305	Ossa orbitae	IX. v. 72
M ammae erumpentes	II. v. 28	Ossa capitis foetus in partu	I. v. 240
Mammae historia	II. v. 30	Ossium cranii in foetu diuersitas	
Manducatio	III. v. 115. et 146	I. v. 240	
Maxillae	III. v. 124	Ossium historia	XI. v. 94
Meconium	III. v. 563	Ossium mutatio	II. v. 91
Mediastinum	IV. v. 27	Ossium vasa	XI. v. 76
Medulla oblongata	VII. v. 44	Osteogenia	XI. v. 21
Medulla spinalis	VII. v. 88	Ouulum maternum	I. v. 10. v. 146
Memoria	X. v. 27	P ancreatis actio	III. v. 279
Menstrua	I. v. 132	Parenchyma	II. v. 32
Menstruorum fluxus	VIII. v. 8	Parenchyma	VI. v. 195
Mesenterium	III. v. 480	Partus	I. v. 235
Mesocolon	III. v. 484	Partus	I. v. 228
Mors	IV. v. 210	Pectus	IV. v. 17
Mors	XI. v. 344	Peluis	I. v. 105
Motus	XI. v. 1	Penis	I. v. 75
Muliebria	I. v. 95	Penis glans	I. v. 79
Musculi	XI. v. 170	Perceptio	X. v. 19
Musculi abdominis	III. v. 261	Pericardii liquor	IV. v. 32
Musculi ani	III. v. 578	Pericardium	IV. v. 26
Musculi deglutitionis	III. v. 180	Pericardium	XI. v. 88
Musculi linguae	X. v. 114	Peristalticus motus	III. v. 447. et 516
Musculi manducantes	III. v. 150	Peritonaei processus	I. v. 42
Musculi vrethrae	VIII. v. 24		Pha-

I N D E X.

Pharynx, <i>Φαρυγξ</i> foem.	V. v. 22	Spontaneum naturae decrementum	XI. v. 330
Pinguedo	VI. v. 388	Sternutatio	IX. v. 59
Pinguedo	VII. v. 420	Sudor	VIII. v. 158
Pinguedo	XI. v. 367	Tactus	IX. v. 324
Pinguedo intermuscularis	XI. v. 187	Tactus internus	IX. v. 379
Pinguedo sanguini reddita	VI. v. 284	Temperamenta	X. v. 50
Plantarum amores	I. v. 20	Testes viriles	I. v. 86
Pleura	IV. v. 13	Thymus	III. v. 618
<i>Πνευματωσις</i>	VII. v. 300	Thyroides	V. v. 25
Potus, quis praeoptandus	III. v. 31	<i>Τραχησις</i>	V. v. 38
Praeputium	I. v. 82	Tracheae annuli semipleni	V. v. 42
Prostata	I. v. 71	Tuba Fallopiana	I. v. 139
Pubertas	II. v. 110	Tunicae intestinorum	III. v. 490
Pulmo	V. v. 60	Tunica pituitaria	IX. v. 41
Pulmo sanguificans	V. v. 190	Valuula Eustachii	VI. v. 222
Pulmonum actio	V. v. 1	Valuula Kerkring.	III. v. 518
Pulmonum vasa	V. v. 74	Vasa lactea	III. v. 524
Radii lucis	IX. v. 173	Venae Mesocoli	III. v. 590
Rationis et loquelae primi motus	II. v. 104	Vena lienaris sine valuulis	III. v. 408
Renes	VIII. v. 42	Venarum principium	VI. v. 187
Renum diuersitas pro aetate	VIII. v. 51	Venarum systema	VI. v. 198
Respirationis musculi	V. v. 100	Venarum valuulae	VI. v. 202
Rifus	X. v. 86	Venosus canalis	I. v. 212
Sanguinis circuitus	VI. v. 1	Vesica vrinaria	VIII. v. 103
Sanguinis circulus	IV. v. 146	Ventriculi Galeni	V. v. 28
Sanguinis motus intestinus	VI. v. 176	Ventriculi historia	III. v. 200
Sanguinis ortus	VI. v. 307	Vina quae	III. v. 50
Sanguinis ortus	V. v. 195	Virginitatis signa	I. v. 60
Sanguinis partes	VI. v. 266	Vifus	IX. v. 71
Saliua	III. v. 155	Vita foetus post natiuitatem	II. v. 1
Sanitas conseruanda	VI. v. 362	Vmbilicalis vena	I. v. 196
Sapores	IX. v. 307	Vmbilici vasa	I. v. 200
Scrotum	I. v. 88	Vngues	IX. v. 348
Secretio humorum	VIII. v. 1	Voces	IX. v. 274
Secundinae	I. v. 177	Vox	X. v. 135
Secundinae	I. v. 247	Vrachus	I. v. 206
Semen virile	I. v. 49	Vrachus	VIII. v. 98
Seminis vermiculi	I. v. 157	Vrethrae musculi	I. v. 65
Seminis vesicula	I. v. 60	Vrethra foeminis breuior	VIII. v. 135
Senectus	II. v. 146	Vrinae partes	VIII. v. 140
Sensus interni	X. v. 1	Vrinae secretio	VIII. v. 40
Septimus annus quilibet periodicus	II. v. 160	Vrinae via	VIII. v. 83
Sinus frontales	IX. v. 53	vroscopia	VIII. v. 144
Sitis	III. v. 13	Vteri placenta	I. v. 189
Somnus	XI. v. 339	vteri vagina	I. v. 100
Spiritus	VII. v. 138	vterus	I. v. 110
Spiritus motus autor	XI. v. 5	vterus post partum	I. v. 255
Spiritus officium	VIII. v. 329	Xiphoides, <i>Χιφοειδεις</i>	V. v. 116

72299

QP
34
H44
1733

